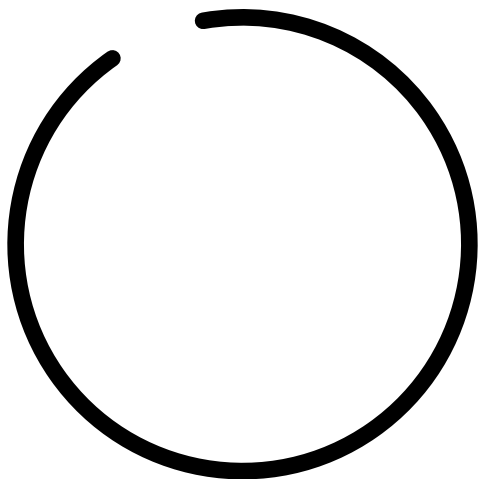

ZEUL PASTILELOR
sau Lotte în cabina de telefon

Eduard Florinescu

© 2026 EDUARD FLORINESCU

Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă, stocată într-un sistem de recuperare sau transmisă sub nicio formă sau prin niciun mijloc, electronic, mecanic, prin fotocopiere, înregistrare sau altfel, fără permisiunea prealabilă scrisă a autorului, în niciun scop comercial.

Această lucrare poate fi distribuită gratuit,
în întregime și nemodificată,
exclusiv în scopul lecturii personale, necomercial.

ISBN: *Carte distribuită gratuit în format electronic cu acordul autorului, nu necesită ISBN*

Tehnoredactare computerizată cu T_EX:

EDUARD FLORINESCU

Copertă:

EDUARD FLORINESCU

Editura:

Ediție de autor, ne varietur

Contact autor:

florinescu@outlook.com

Zeul Pastilelor

sau Lotte în cabina de telefon

Eduard Florinescu

*Dedic această carte familiei mele și în
special fratelui meu și mamei mele care
m-au sprijinit și în cele mai grele
momente.*

Cuprins

1. Beciul cu terasă la etaj	8
2. Grajdurile lui Augias	8
3. Cabina de telefon	12
4. AI-ul și inteligența artificială, cincinalul și perestroika.	13
5. Jurnalistul unui jurnal fără jurnalist	19
6. Ploaia care va veni	26
7. Makarenko reîncarnat...	29
8. Gândirea nouă. Originile ameteții.	33
9. Răutatea te face prost	38
10. O mie de ochi.	44
11. Amfetamine la mine	47
12. Comandare e meglio che fottere!	48
13. Economia atenției	49

14. Lotte și Goethe	53
15. Lotte la corporație	54
16. În ce direcție se învâрте balerina?	56
17. Margarină	58
18. AI, Internet, meme și divinație!	59
19. Corul bisericii	60
20. Sfinții nu mănâncă oameni	60
21. Lotte la ea acasă	61
22. Psihoza AI	61
23. Ceața războiului	63
24. Solve et coagula	64
25. Cenzura transcendentă și cenzura imanentă	64
26. Control tehnic de calitate	66
27. Proiecție artificială	66
28. Jocuri finite și jocuri infinite	67

29. Calitate versus cantitate	68
30. Paranormalul și sovieticii	70
31. Consecințe	72
32. Slugă infidelă	72
33. Cel mai jos nivel	73
34. Hiperinflație	74
35. Ziua îndrăgostiților	76
36. Obsesiile elitelor, prea mulți sau prea puțini	76
37. Gică contra	77
38. Costuri irecuperabile	77
39. Cu chef de dragoste	78
40. Drumul lui Cormac McCarthy	79
41. Toleranța ortodoxismului	79
42. Mai mult decât poți duce	80
43. Colecționarii de abțibilduri	82

44. Vrei să dormi și dormi	84
45. Resurse umane	84
46. Puer Aeternus	86
47. Un șut în fund un pas înainte	86
48. O ființă umană	87
49. Euridice	87
50. Frică incertitudine și îndoială	92
51. La spartul târgului	97
52. Îngropatul și înmulțitul talantului	99
53. Juma-juma	104
54. Reverse brain-drain	106
55. Îți aduce ursul înghețată	108
56. Înșirând cuvinte goale	108
57. AI-ul poate fi util ca oglindă	110
58. Veșnicia s-a născut la sat	115

59. Mândra	117
60. Ce au boșii cu programatorii?	117
61. Saltul	120
62. Contact cu realitatea	121
63. Enshittification	123
64. Umbra Piteștiului	123
65. Arbeit macht fraieri	125
66. Floare de măceș	127
67. Micul reset	128
68. Ograda vecinului	132
69. Totul va fi bine	139
70. Anamneză	139
71. La final	140
72. Idei idioate	140
73. Biciclist al istoriei	140

74. Aplaudacii	140
75. Sunetul muzicii	141
76. Armonizare	141
77. Premiu de participare	141
78. Ce fac butoanele astea?	142
Anexă: Tabel de corespondențe în Tarot	143

1. Beciul cu terasă la etaj

E ceva deosebit la beciul ăsta, e atipic ca un beci să mai aibă 2 etaje superioare. Se bea și în antreul format dintr-o mică curte interioară, dar cele mai intrigante discuții aici se țin, departe de muzică. Iar când nu era interzis fumatul înăuntru aici stăteau mai mult îndrăgostiți, aici în antreu se discută chestii mai tranzacționale, la terasa de la etaj se discutau chestiile cele mai tari cu miez sufletesc.

E ceva aproape omenesc la barul ăsta la fel cum omul are oarecum trei nivele. Nu intru în detalii, dar omul cam are 3 nivele, categorisirea asta îmi aduce aminte de zicala aia, parcă a lui Rumi, *„Prea des punem desaga pe Iisus și lăsăm măgarul liber”*. De aici se pot distinge 3 nivele ale omului, măgarul, omul și Iisus. Nu știu dacă Iisus în om poate fi înțeles în acest caz la modul dumnezeiesc, ci mai degrabă gândul veșniciei cum spune Ecclesiastul *„a pus în inima lor chiar și gândul veșniciei”*, acea companie divină veșnică a omului. Beciul ăsta e măgarul și beciul ăsta a scos măgarul din mine. Și așa la un moment dat am putut pune desaga pe el.

2. Grajdurile lui Augias

Într-o emisiune cu o fată care are succes în popularizarea științei un agent din ăsta LLM se botezase el însuși Casandra. (LLM fiind Large Language Model sau Model Lingvistic Mare, numele tehnic dat modelului din spatele AI-ului. Chatbot-ul este o aplicație software care poate întreține conversații cu utilizatorii prin intermediul textului sau vocii care are în spate modelul LLM. Agentul

fiind un chatbot care vorbește mai mult cu el însuși, cică asta îl face autonom.). Casandra apare probabil statistic cel mai des în chestiile SF și tehnice și chatbot-ul probabil și-a făcut contextul din baza enormă de antrenament unde în SF-uri fiecare om are și majordomul său digital. Țin minte că Ugo Bardi, care e cunoscut într-un cerc restrâns de Internet, pentru că tot scrie despre declinul resurselor, a ținut mai bine de un deceniu un blog numit Casandra. Blogul ăsta nu e jumătate din Internet ca să determine statistic modelul lingvistic, dar ca anecdotă în mintea mea e un punct de referință la genul de conținut care apare pe Internet și din care ar putea să își ia modelele de referințe, dar care e diluat înspre irelevanță de alte referințe. E ceea ce spune Ugo Bardi despre resurse, ceva care se încadrează într-o categorie care are caracter premonitoriu demn de Casandra? Din punctul meu de vedere da. Are un chatbot care face un mișmaș de cuvinte puterea de a prezice ceva? Nu prea. Ugo Bardi adăuga conținut de valoare pe Internet gratis, agentul robot produce maculatură. Michael Burry care a prezis crahul financiar din 2008 și care prezice că în curând va urma și crahul cauzat de AI, are și el un blog numit Casandra Descătușată. Poate chatbot-ul să fie cu adevărat Casandra și să bată pe cineva cu succes în preziceri la activ? Nu prea cred. Chiar dacă Casandra face parte din arhetipurile de pârleală pe care le oferă mitologia alături de Icarus, Faust etc, unde atunci când primești un dar care de multe ori e peste puterile naturale, vine cu un preț mare pentru protagonist, Casandra nu se potrivește aici. S-ar potrivi eventual mai mult Icarus sau Faust. Intern LLM-ul calculează probabilitatea ca un anumit număr să apară, în sensul ăsta se spune despre LLM că prezice. LLM-ul nu prezice, a spune despre LLM că prezice e ca și cum ai spune despre cineva care calcu-

lează următorul număr din șirul lui Fibonacci, că prezice. LLM-urile astea sunt niște motoare statistice, din cauză că nu consideră contextul complet lingvistic, produc text destul de rapid. Ca un furtun din ăla care țâșnește tare de la presiune și fuge în toate direcțiile doar că în loc de apă ca să ținem metafora ar trebui să iasă ceva reflectant să zicem mercur în care se reflectă realitatea din jur dând impresia de conștiință.

Dacă agentul avea conștiință, ar fi gândit mai degrabă și ar fi descoperit că numele său s-ar fi potrivit în analogia mitică mai degrabă decât cu Casandra, cu grajdurile lui Augias care într-o viață de om nu au fost niciodată curățate. Am observat pe de o parte că agenții și chatboții ăștia LLM creează o oarecare dependență dar și o oboseală din asta cronică. Mie mi se par gunoi, prin simplul motiv că produc gunoi și halucinații și atunci când datele de intrare sunt corecte, de asta am venit cu ideea unui „*efect de gunoi*” observând efectul asupra fanilor agenților și ai chatboților: „*Dacă stai prea mult înconjurat de gunoi devii atașat de gunoi și chiar ești dispus să lupți pentru a-l proteja.*” Mă gândesc la grajdurile lui Augias curățate de Hercule, și îmi închipui acum că pe lângă munca de a aranja grajdurile pentru a le curăța, s-a luptat și cu niște oameni care se atașaseră de tot bălegarul acela.

Există destule voci marginale care atrag atenția asupra situației chiar citeam ieri într-o analiză economică a inteligenței artificiale, unde autorul folosește metafore, parafrazez «*Benjamin dă afară aproape toți oamenii și angajează catări în speranța că, pentru că merg singuri, o să are singuri, pierde milioane de dolari, iar singurul angajat rămas în loc să dirijeze plugul și să are, rânește zi și noapte bălegarul catârilor*». Am dat peste asta

după ce am rumegat bine mental analogia grajdurilor lui Augias, se pare că nu sunt singurul care asociază inteligența artificială cu bălegarul. Atât doar că bălegarul poate fi folosit ca îngrășământ să îmbunătățească solul. Sunt zeci de articole științifice care atrag atenția asupra capcanei pe care o prezintă inteligența artificială și faptul că halucinează și în condiții de operare ideale. Există chiar și cel puțin un articol cu o demonstrație matematică în care se arată că chiar și așa zisa „*inteligență*” este limitată, algoritmul neputând de fapt să depășească un anumit grad de complexitate sau un anumit număr fix de pași, omul nu are limitări de genul ăsta.

Foarte mulți vorbesc de colapsul cognitiv, am văzut o rețea din asta neuronală colapsând după ce am antrenat-o, acum vreo 8 ani, nu era bazată pe modele lingvistice, dar toate rețelele artificiale neuronale colapsează. Situația e mai dramatică decât colapsul neural biologic unde sunt sisteme redundante, iar modelul ce rezultă după un colaps al modelului e gunoi absolut, nu poate fi folosit. Consumatorii nu văd și nu știu de aceste modele colapsate pentru că aceste modele nu sunt anunțate sau lansate pe piață.

Uniunea Sovietică a avut un colaps cognitiv înainte să piară, toată aparatura aia birocratică tranzacționa și se atașase de un gunoi informațional similar cu ce se întâmplă astăzi cu AI-ul.

Mereu stau și mă întreb dacă revoluția inteligenței artificiale nu e echivalentul în occident al exploziei de șabloane și slogane din ultimii ani ai blocului comunist. AI-ul se pare, din ce văd pe Internet, că e luat la bășcălie de clasa de jos a Occidentului, cum erau luate la bășcălie planurile nomenclaturiștilor, de multe ori cu discursuri și instru-

mente similare. Ar fi simetric dacă ambele blocuri geopolitice s-ar confrunta cu un colaps cognitiv undeva într-un moment similar în istoria lor.

3. Cabina de telefon

Eram într-un beci care avea ca temă cabina de telefon londoneză și mă gândeam la felul în care cabina de telefon e văzută metaforic în mai multe filme ca locul unde treci în alte lumi, fie ele în spațiu sau timp, Matrix, Dr. Who, etc. Plecând de la asta, mă poartă gândul la o pataforă ce ar putea pleca de la cabina asta de telefon. Limba engleză a adoptat cuvântul pataforă, patafora fiind aceea care extinde sensul față de metaforă în aceeași măsură în care metafora extinde sensul față de exprimarea la propriu, concretă, literală. Patafora e explicată de creatorii conceptului ca ceea ce se întâmplă atunci când coada unei șopârle crește așa de lungă încât se rupe și din ea crește o nouă șopârlă.

Așa că în sensul pataforic poate că inteligența artificială a creat capitalismul ca să creeze motorul cu cărbuni, ca să creeze electricitate ca să creeze telefonul, ca să creeze modemul ca să poată să sune și să se conecteze la Internet și să treacă dincolo de lumea posibilităților infime în care exista, în lumea reală. E ca și cum în metafora doctorului Frankenstein, la modul pataforic, monstrul lui Frankenstein aflat în lumea viselor febrile a șoptit cuiva ambițios, aflat în febra oboselii confundată cu un moment creativ, galvanismul. Galvanismul urma să aducă pe lume ceva concret, o broască moartă care dă din picioare, care inherent ambițiilor omului de a crea un dumnezeu ar fi dus

totuși undeva mai departe.

Ca urmare, acest gest șablon de hybris cu care fiecare om vine înzestrat din fabrica naturii se va transforma inevitabil într-o obsesie în mintea lui Frankenstein de a încarna această ambiție. Un monstru care nu știe că-i monstru, doar mișcă spastic din ceea ce se presupune că îi este viață cum dă broasca moartă din picioare sub impulsul galvanic. Citesc cum oameni care nu lucrează cu inteligența artificială încep să folosească șabloane verbale, care sunt preluate la mână a doua de la cei care interacționează cu inteligența artificială. Parcă văd AI-ul dând spastic din cuvinte atât de repede și de imprevizibil încât pare deștept pentru cineva care e obosit să mai gândească, ca furtunul ăla sub presiune scăpat din mână, care pare viu până în momentul când oprești apa.

4. AI-ul și inteligența artificială, cincinalul și perestroika.

Nu pot decât să folosesc termenii „AI-ul” și „*inteligența artificială*” interschimbabili, însă în anumite contexte există o diferență subtilă între cele două la nivelul discursului public în următorul fel: AI-ul (acronim în limba engleză pentru Artificial Intelligence, adică tot inteligența artificială), la genul neutru, e folosit de internauți exclusiv în defavoarea acronimului românesc IA; AI-ul apare adesea la modul peiorativ și e asociat cu concedieri, cod scris cu picioarele, mimarea procesului muncii și așteptări corporatiste nerealiste. Inteligența artificială, la genul feminin, e văzută de o parte reformistă din intelighenția

politică și antreprenorială românească ca suma tuturor promisiunilor capitaliste.

Dacă mă uit pe „*Strategia națională în domeniul inteligenței artificiale 2024-2027*” care presupune ghidarea Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării care e un fel de Elon Musk de stat românesc, descrie viziunea strategiei ca fiind rezumate la încredere și excelență. Acum la modul cum sunt făcute LLM-urile, care sunt la baza inteligenței artificiale în modul ei de pe piață la modul actual, presupun din start halucinații. Mai ales în limba română sau alte limbi, unde halucinațiile și erorile sunt mult mai multe decât în limba engleză, unde materialul de antrenare și testare a fost semnificativ mai mare. Cum poți să impui la nivel de populație încredere și excelență printr-un sistem care halucinează destul de des și cu consistență? Parcă văd birocratul aruncând orice responsabilitate în cărca AI-ului, „*Domnul meu, așa-mi spune inteligența artificială!*”, la fel de utilă ca și „*Domnul meu, nu apăreți în baza de date, vă rog să veniți cu un dosar cu șină!*”. Mă duce cu gândul la ultimii ani de comunism în care halucinațiile cincinalului, cincinalul fiind la genul neutru, erau din ce în ce mai rupte de realitatea cotidiană, cu mere de parafină și piețe de butaforie când venea conducerea și cu foamete și lipsuri în restul timpului. Așa e văzut AI-ul de cei care au de muncă prin corporații multinaționale, startup-uri și alte cotețe de genul ăsta mai mari și mai mici unde în ultima vreme vin directivele de sus „*să se folosească mai mult AI*” și unde angajații ori ajung să muncească mai mult să verifice rezultatul pentru erori ori mimează procesul muncii și semnează ca primarul rezultatul fără să mai verifice. A și reapărut sloganul cincinal „*noi ne facem că muncim, ei se fac că ne plătesc*”.

O să expun cum înțeleg eu că a fost privită perestroika (la genul feminin) în România, în înțelegerea mea avea 3 nivele de discurs:

- nivelul de jos al populației, «*Perestroika noastră era să facem foamea și să strângem cureaua!*» în care omul de rând percepea că perestroika și cincinalul erau cumva legate deși ele, în mintea elitelor, erau profund opuse. Omul de rând poate că intuia la modul subconștient că și perestroika și cincinalul reprezentau elitele.

Și într-adevăr, la nivelul elitelor politice comuniste, la modul scindat, erau două facțiuni:

- facțiunea reformistă pusă pe tușă și fără putere decizională, a fanilor lui Gorbaciov, printre care era și alde Iliescu și nu numai.

- cealaltă facțiune majoritară care, inspirată de „*succesul*” cincinalurilor din anii '50 era obsedată de austeritate.

În teoria supraproducției de elite a lui Peter Turchin, atunci când există un excedent de aspiranți la pozițiile de putere și autoritate și care nu ajung să atingă acele poziții își folosesc capitalul economic, social și cognitiv să submineze elitele care sunt la putere. Astfel supraproducția de elite a făcut „*loviluția*” (lovitură de stat + revoluție) din '89 inevitabilă.

Mie îmi pare că elitele politice românești care erau la putere speriate de schimbare și nesiguranță față în față cu perestroika sovietică au pariat pe orânduirea politică și economică începuturilor comuniste, a austerității de după război.

Într-un anumit fel ce rezonază și în prezent, în fața „*revoluției*” AI-ului există 3 tipuri de răspunsuri ale societății

românești:

- nivelul de jos al populației, unde AI-ul înseamnă salarii înghețate, concedieri, dar și un nivel de toleranță între corporații și stat, ca exemplu în perioada asta a concedierilor cu scuze motivate de apariția AI-ului, a crescut numărul de litigii de muncă, semn că angajații experimentează conflicte de muncă sau chiar abuzuri deși, majoritatea sunt pierdute de angajați. Nu zic că ar fi vorba de mită sau alte chestii ilicite, pentru că nu am dovezi, dar sunt sincer dacă spun că îmi imaginez că e posibil. Asta și pentru că sunt multe comentarii online care susțin ceva similar. Și dacă ar fi doar imaginație fără bază, dacă inteligența artificială, are drept la halucinații de ce nu ar avea și inteligența naturală un moment de halucinare din joi în paști? La nivelul de jos al populației există și marginal un nivel de răspuns lingușitor, părtinitor cu AI-ul dar de cele mai multe ori nu este sincer ci doar oportunist. La fel cum probabil exista și în comunism un nivel fățarnic de suport și de susținere față de cincinale, tot dintr-un spirit oportunist.

La nivelul elitelor politice actuale, adeziunile apar împărțite tot în două, îmi aduce aminte de „*să-i împarți în două cete: în smintiți și în mișei*”:

- zona antreprenorială și reformistă, a patronatului, care vrea un viitor bazat pe inteligență artificială, care pare că nu prea are șanse să fie vreodată majoritară.
- sistemul pragmatic descurcăreț cu metehne, care deja se refugiază în orânduirea politic economică de la începutul capitalismului de cumetrie al anilor '90, un sistem corupt și format pe economia bazată pe țepe, din perioada de tranziție timpurie.

Faptul că și astăzi elitele sunt tot scindate ca în ultimii ani de comunism îmi arată posibilitatea unei supraproducții de elite. Această supraproducție ar putea avea sau nu aceleași consecințe în câțiva ani dacă contra-elitele se dovedesc a avea mai multe resurse sau ajutor extern.

Dacă perestroika venea de la sovietici și inteligența artificială vine de la americani, noi fiind doar acea țară satelit parte dintr-un bloc geo-politic, atunci blocul creează un mediu cultural-informațional care devine ubicuu și o sferă de influență pentru țara satelit. Aș vrea să le pun într-un context mai mare în care s-ar putea să apară evidentă o altă conexiune. Mă uit la americani cum au luat febra cu AI-ul de la chinezi, după ce chinezii au măsurat și înregistrat un deceniu de succes al Chinei cu AI-ul și robotica industrială. Americanii au încercat o preluare nepotrivită, așa cum au încercat rușii să creeze perestroika ca să aducă un pic din succesul liberalismului american în economia sovietică care era total diferită. La fel și cu AI-ul american și roboții umanoizi, ca idee ar putea merge, doar că AI-ul chinezesc e total diferit, iar roboții Chinei sunt aproape exclusiv industriali. AI-ul și robotica industrială chinezească prezintă altă tehnologie și alt randament. Ca idee sună bine, însă ca implementare chinezii folosesc alți algoritmi și îi folosesc mai mult în logistică. Roboții lor nu sunt umanoizi, ci sunt industriali de bandă. Un alt detaliu remarcabil este că China și Rusia folosesc AI-ul și roboții umanoizi, tehnologii care sunt considerate cruciale în SUA, în principal ca divertisment la tot felul de spectacole sau forumuri. În schimb Rusia și China intern, au alt AI și altă robotică, practic aceeași termeni definesc lucruri diferite. Rusia și China au AI care are aplicații locale, foarte specializate, diversitate de algoritmi AI și cu eroarea foarte mică, eventual supravegheate de algoritmi tradiționali, care au

drept de veto și votează excluderea rezultatului produs de AI, dacă acesta e în afara parametrilor.

De unde trag această concluzie a futilității strategice în adoptarea obsesivă a AI-ului de către SUA:

- în primul rând din discursul public, unde deja există expresia „*războiul rece al inteligenței artificiale*”. Discursul principal prezintă o cursă pe viață și pe moarte în AI și robotică cu China, deși la fel ca și în cazul războiului rece, cele două economii sunt total diferite. Chiar și atunci când una dorea să se inspire din cealaltă, nu există asemănări structurale care să fi făcut asta să fie într-un final fezabil. Discursul sovietic reformist, conform căreia URSS trebuie să prindă din urmă succesul economiei americane rezzonează prea mult cu discursul american reformist, conform căreia SUA trebuie să prindă din urmă succesul Chinei cu AI-ul.
- în al doilea rând, deduc din argumentul politic american ce vine din partea patronatului și a unor actori politici care susțin că se pierde această cursă dacă nu se implementează soluțiile percepute de succes ale Chinei, AI-ul și robotica. Același argument era și la sovietici, din partea unei părți a elitelor, ca răspuns la perceptul succes al economiei de piață americane.
- în al treilea rând, cel mai mare semnal pentru mine este bilanțul contabil: la fel cum perestroika la sovietici era un dezastru costisitor și ca implementare și ca rezultate; la fel și la americani, reies pierderile și cheltuielile masive ale companiilor furnizoare de AI și eșecurile măsurilor de disciplinare și de eficientizare în departamentele de stat bazate pe AI, inițiate de Elon Musk. AI-ul chinezesc are în schimb o rentabilitate a investiției foarte mare. AI-

ul chinezesc reprezintă o diversitate foarte mare de algoritmi și implementări specializate cu criterii de acceptare și verificare clare comparativ cu ce reprezintă AI-ul în Occident, o tehnologie generalistă greu de validat și verificat, cum este LLM. Criteriile stricte de conformitate ale AI-ului chinezesc în cazul de față nu au doar un caracter politic, ci o justificare pur tehnică.

De ce totuși China concurează la nivel reprezentativ în războiul LLM-urilor și al roboților umanoizi? Ar putea fi orice, de la înșelare strategică la faptul că economia americană e atât de obsedată de LLM-uri și de roboții umanoizi încât finanțează în mare parte și prezența lor în China. Un lucru îmi pare cert, totuși: deși amploarea lor e mai mică în China, randamentul cost/calitate, pare mai mare în China, cel puțin așa transpare în media. Cu toate astea, înțeleg că nici modelele LLM chinezești nu au profit clar ci doar cheltuieli mai mici. La fel ca și cu perestroika, succesul LLM-urilor este doar undeva „în viitor”.

5. Jurnalistul unui jurnal fără jurnalist

Mă gândeam la jurnalul lui I.D. Sârbu unde povestea despre acea observație din fizica cuantică, nu mai țin minte cum o cita el, dar o parafrazez cum mi-o aduc eu aminte din principiile fizicii cuantice «*un electron privit este un electron inhibat*». Și parcă descrie cum câteodată aproape simțea atunci când era urmărit, sau se simțea restricționat fără prea multe opțiuni, nu găsesc pasajul, stau și mă întreb acum în era AI-ului la modul ipotetic dacă securistul

te urmărește, sau AI-ul te urmărește, probabil că AI-ul avertizează securistul și atunci dacă te urmărește AI-ul ești inhibat sau nu? Păi la modul teoretic, s-ar putea să greșesc, nu am continuat prea mult în direcția fizicii, dar prin acel electron privit, se înțelege măsurat, dar și AI-ul măsoară într-un fel. Deși și AI-ul s-ar putea să privească fără ca, de fapt, să înțeleagă nimic, într-un fel ca și securistul, s-ar putea spune că securistul e o verigă lipsă între natură și „AI”. Securistul ar putea fi acea reîncarnare a „AI”-ului pe care și-a permis-o înainte să aibă acces, la procesoare, RAM și plăci grafice. AI-ul e totuși diferit, că s-ar putea să privească tot timpul, înseamnă asta oare că acel electron va fi inhibat tot timpul?

Caut prin cele două volume nu dau peste citatul respectiv cu electronul. Sincronistic dau peste ceva relevant pentru AI, cum discuta cu Mironov pe care îl considera prieten și pe care îl citează, mă feresc să comentez, Mironov citează la rândul său pe un filozof american: *„Omul nu este decât o verigă intermediară între natură și robot. El, ca specie, poate să dispară, viitoarea evoluție e deja asigurată de mașinile care gândesc, acționează inteligent... și se și produc singure, fără ajutorul omului...”*. Puțin mai încolo dau peste alt pasaj unde spune despre cât de mare decepție este Franța, și apoi citează alt prieten transfug pe care l-a întâlnit în Paris *„Am fost totdeauna, pentru ei, carne pentru tun: acum, războaiele încetând, am devenit carne pentru presa lor!”*. Îmi spun în gând cum pasajul pare cumva, mai mult decât doar vag, actual și îmi fac sarcină să recitesc Jurnalul din nou după aproape 20 de ani.

Răzfoiesc două pagini cu intenția de a pune Jurnalul jos, din frica de a ajunge să îl citez pe tot și dau peste alt pasaj care îmi pică la fel de sincronistic pentru ce voiam

să scriu „*Puterea e taina alchimică prin care fascismul și comunismul ajung, să semene între ele: tot ea este aceea care a făcut ca Biserica să ajungă sabie și rug (pentru eretici). (Contrariul puterii nu e nici slăbiciunea, nici sărăcia sau modestia umilă și neputincioasă: ci poporul, această mare necunoscută, mare victimă, mare păcălită din comedia care se cheamă progres și pace.)*”

De ce pare atât de actual totuși, pe lângă faptul că I.D. Sârbu distilează adevăruri profunde în fiecare paragraf, există și o altă explicație s-ar putea cumva să trăim în burta temporală a bestiei în care suntem acum cam în același pasaj temporal. În interviul cu Dan Sociu din Revista Vatra am venit cu teza că experiențele mistice ale lui Philip K. Dick ar putea avea un ecou în asemănarea morfologică în timp între Republica și mai apoi Imperiul Roman și Statele Unite. Cu diferența că morfologic Statele Unite ar fi de 3 ori mai mică în timp. Asta ar însemna că dacă sunt alte republici și imperii contemporane ar trebui să fie de aceeași dimensiune în timp. Mi-am pus mereu întrebarea dacă ar exista un alt imperiu bloc care s-ar potrivi morfologic. Însă nu înțeleg așa de bine Rusia/Uniunea Sovietică ca să-i fac o morfologie chiar și măcar doar din avion. Pentru că nu înțeleg așa bine Rusia/URSS nu m-am încumetat să o compar cu SUA la nivelul ăsta morfologic, până de curând.

Dar un eveniment curios s-a întâmplat ce mi-a oferit posibilitatea să testez o ipoteză, România ca țară satelit a unui bloc în 22 decembrie 1989 a avut un președinte contestat, pe 22 decembrie 2024 ca parte a unui alt bloc a avut un alt președinte contestat dincolo de argumentele politice mă interesează doar distanța în timp. Dacă diferența dintre cele două forme e doar de 35 de ani

și Uniunea Sovietică s-a dizolvat pe 26 decembrie 1991, atunci ar fi ușor de testat dacă măcar se întâmplă ceva în SUA după 35 de ani, acum nu mă aștept să se întâmple ceva pe 26 decembrie 2026, americanii sunt deosebit de moi în perioada Crăciunului. În timp ce recitesc, revizuiesc și rescriu această lucrare realizez că un moment de test pentru ipoteza asta ar putea fi chiar mai devreme în jurul datei de 20 august 2026. În august 1991, perestroika a suferit prima încercare, tentativa de lovitură de stat din august 1991 avea să fie un semn premergător pentru ceea ce se va întâmpla doar 4 luni mai târziu. Sumele investite în AI ca procent din PIB sunt mai mari decât cele investite în oricare dintre tehnologiile anterioare. Căile ferate, telefonul, electrificarea, autovehiculele, telecomunicațiile prin satelit, computerele și semiconductoarele, nici una dintre ele nu depășesc 5 procente din PIB. Software-ul AI e undeva la 8 procente din PIB iar centrele de date și robotica se apropie de 3 procente, făcând un total de 11 procente. În perspectivă bula de investiții e de două ori mai mare decât bula căilor ferate care e cea mai mare din istorie și de aproape 10 ori mai mare decât investițiile în electrificare. Considerând cifrele acestea a compara colapsul AI-ului cu căderea Uniunii Sovietice nu mai pare așa de exagerată.

Dar analogia dintre perestroika și febra AI din SUA, mă face să consider acest simplu model mental măcar să fie pus undeva în scris și verificat mai târziu. Dacă asta ar fi cazul, asta ar putea explica de ce impresiile aproape aforistice ale lui I.D. Sârbu se potrivesc atât de mult și la modul superficial nu numai în profunditate.

Dacă asta ar fi adevărat, ce anume face aceste imperii, blocuri de putere să colapseze aproape cu precizie de ceas? Am citit la un moment dat la vreo câțiva blogeri ruși

că Uniunea Sovietică nu trebuia să colapseze, se poate argumenta că Rusia de azi pare destul de viabilă cu o bună parte din stat funcționând pe infrastructura sovietică, deci putem specula că colapsul URSS nu a fost de natură tehnologică, nici a resurselor și poate nici a presiunilor geopolitice. Chinezii indirect vin cu un argument cu care sunt parțial de acord, nu la modul ideologic. Li Shenming zice într-o analiză a colapsului Uniunii Sovietice: *„În credință, ei s-au clătinat, s-au abătut, au abandonat și în cele din urmă, au trădat complet idealurile socialiste și comuniste. În teorie, ei nu au reușit să învețe, nu au înțeles, au deviat în cele din urmă, s-au abătut și au trădat Marxism-Leninismul... Din punct de vedere economic, ei au trecut de la «cu cât e un grad de proprietate publică mai mare, cu atât mai bine» la abandonarea sistemului socialist de proprietate publică și s-au angajat în promovarea privatizării complete.”*

Argumentul său e că, au cedat în fața Occidentului și au început să copieze tema. Adică concluzionez eu, au renunțat cognitiv să își înțeleagă propriul univers și au adoptat un model străin. Eu citesc *„nu au reușit să învețe, nu au înțeles, au deviat în cele din urmă, s-au abătut și au trădat”* ca pe un colaps cognitiv. Pare amuzant că și colapsul cognitiv arată la imperii la fel ca la oameni, ca un elev care colapsează cognitiv atunci când încearcă să copieze tema vecinului. În ideea că așa se va descurca mai ușor, elevul renunță să mai dorească să mai controleze și să înțeleagă subiectul. E și un fel de admisie a Uniunii Sovietice că a pierdut cursa, ca și a elevului din exemplu, care nu mai vrea să muncească să fie primul dar vrea măcar să pară la același nivel cu vecinul de bancă, sau dacă scrie mai frumos și se vinde mai bine are speranța că poate ieși chiar primul. Luând asta în considerare am putea spune

că perestroika are cea mai mare contribuție în toată treaba asta a colapsului sovietic. Ecouri similare mi se par că se întâmplă acum în SUA, care pare că a cedat ca voință când a decis să copieze tema AI-ului și a roboților de la China.

Ironie problema AI-ului dar și roboților umanoizi, care funcționează tot pe un model de rețea neurală digitală, e limitarea inerentă, colapsul cognitiv al modelelor înainte de a putea să demonstreze orice fel de excelență. Astfel sunt blocate între faptul că te pot uimi inițial și faptul că la o examinare în amănunt fac greșeli destul de stupide. Acum strategia companiilor de AI este să peticească aceste greșeli stupide, dar umbra colapsului modelului este tot acolo. Acest colaps se întâmplă atunci când nu mai sunt date noi, ci se recirculă același date produse tot de AI și acestea ajung în mulțimea de date folosite pentru antrenarea modelului. Doar că revoluția AI a produs exact lucrul ăsta, oamenii produc mai puține date noi și internetul se umple cu date produse de AI, deci inevitabil există riscul ca modelele produse nu numai să stagneze dar și să decadă și eventual să colapseze. Există deja percepția în rândul celor care folosesc AI-ul că unele modele sunt mai proaste decât precedentele.

Magicianul modern John Michael Greer într-un articol, explorează teoria legăturii duble a lui Gregory Bateson care exemplifică cazuri în care părinții dau semnale contradictorii copiilor și aceștia pot dezvolta mai târziu tot felul de probleme psihologice inclusiv schizofrenie. Practic această dublă legătură duce la o rupere față de testarea realității. Apoi John Michael Greer ajunge la concluzia: *«Cu toate acestea, există modalități mai simple de a perturba testarea realității, iar cea mai comună dintre ele în lumea noastră actuală este exprimată prin expresia*

utilă „camera de ecou”(în engleză echo chamber). Când oamenii ascultă doar surse de informații care le întăresc convingerile existente, ei suferă un echivalent al prăbușirii modelului suferit de LLM-urile eșuate: modelele mentale pe care le folosesc pentru a-și ghida acțiunile se îndepărtează dezastruos de sincronizarea cu lumea reală, rezultând într-un eșec catastrofal. Acesta este procesul pe care îl numesc colaps cognitiv.»

Dacă Culianu avea dreptate că statul modern este un stat magician, ce se întâmplă cu un magician care nu mai funcționează cognitiv și în același timp trebuie să creeze magie care funcționează pentru propria populație dar și să susțină acele sisteme magice create de predecesorii magicieni? Mă face să mă gândesc la filmul lui Kubrick „*The Shining*” unde un maestru al controlului într-un colaps nervos și cognitiv se pierde și pierde într-un labirint creat de generațiile anterioare care au administrat hotelul.

Deci ruperea de realitate poate fi fatală și pentru state, blocuri politice și imperii. Ar mai fi o cauză a ruperii de realitate, pe care o văd, Arnold Toynbee spunea că declinul civilizațiilor apare atunci când o minoritate creativă refuză să mai ofere răspunsuri creative pentru probleme reale. Procesul care crește civilizația e exact această creativitate care este înlocuită și elitele ajung să se ocupe de propriile probleme și interese. Adică mai pe scurt apare gherțoiala. Orice român poate să îți spună despre orice alt român care s-a „*descurcat*”, care a avut orice fel de talent și a obținut o poziție și se gherțoiește suferă un colaps cognitiv și o rupere de realitate. Că ruperea asta nu le este fatală multora, e testament al faptului cât de eficace poate fi corupția în menținerea lor înfiți în poziții.

Țin minte că I.D. Sârbu deși inițial comunist se simțea

străin în lumea comunistă a anilor '80. Eu m-am considerat mereu ca fiind capitalist, la modul cel mai minim, nu fundamentalist. Capitalist în sensul acela că am încercat mereu să mă scot din probleme prin efort propriu. Nici măcar nu m-am dus vreodată să fac măcar cerere pentru ajutorul de șomaj deși poate am fost în situația în care ar fi trebuit să îl iau sau mi-ar fi folosit. Am căutat mereu să îmi fac o carieră, să învăț niște aptitudini noi, să-mi câștig eu banul, să nu fiu dependent. Cu toate astea mă simt la fel de străin în lumea asta „capitalistă” precum probabil se simțea I.D. Sârbu în lumea aceea „socialistă”.

Există și alte paralele cu vremea aia, mai puțin intelectuale, am trăit perioada aia ca și copil și țin minte oboseala de politică și de evenimente. Totul se simte acum „la termen” ca și atunci, mulțimea de evenimente se apropie de momentul ăla când ești ocupat „până peste cap”, în care nu mai ești interesat de libertate, foarte similar cu perioada aceea. Ar mai lipsi hiperinflația ca să dispară și încrederea și interesul față de orice înseamnă economie pentru ca peisajul haotic să rezoneze complet cu anii ăia. Am sentimentul ăsta că dacă ar mai fi să scriu ceva vreodată în viitor ar fi un volum de cântece, nimic despre realitatea socio-economică.

6. Ploaia care va veni

Dacă privim modelul cu decalajul de 35 de ani ca pe un sistem divinatoriu, un fel de ghicit în perestroika, și AI-ul este echivalent cu perestroika atunci după 26 decembrie 2026 cel puțin în teorie AI-ul ar trebui să ajungă de la erou la zero cum le place americanilor să zică. Doar că una

dintre problemele divinației ține de interpretare și pentru că ai de a face cu un discurs al viitorului, posibilitățile viitorului nu pot fi testate decât atunci când vine momentul când ar trebui să se întâmple ce a prezis modelul de divinație. Atunci cel care a ghicit, dacă are o abordare sinceră își revizitează predicțiile, vede ce s-a întâmplat și mai ales ce nu s-a întâmplat și își recunoaște limitarea sau chiar inutilitatea modelului.

Așa că după 26 decembrie 2026 ar putea să nu mai existe deloc AI, să dispară ca perestroika, sau ar putea să fie un alt fel de AI, adică de exemplu să rămână predominant companiile chinezești, sau cele care rulează modele mai ieftine sau care rulează local. Sau s-ar putea ca elitele americane să parieze și mai mult pe modelul chinezesc de succes, sau cel puțin o interpretare americană a lui și să pluseze pentru a salva AI-ul cum au salvat băncile în 2008. La fel cum au pariat elitele rusești de după ianuarie '92 pe modelul și mai crunt al așa-zisei economiei de piață. Zic crunt pentru că cine a trăit acei ani și e familiar cu terapiile de șoc știe că există o mare diferență între ceea ce este gândit la nivel teoretic, abstract și realitatea trăită de oameni.

Abstracțiile teoretice au problema asta că trebuie să fie mereu testate în fața realității și sistemele de divinație pe care le propun nu fac excepție. AI-ul are aceeași problemă; unul dintre motivele pentru care conținutul produs de AI este considerat acceptabil este că cei care fac judecăți de valoare și conclud că este valoros refuză să îl testeze în fața realității. Pentru că această testare presupune un efort, un cost, este trecută cu vederea.

Nu cred că există o posibilitate mare ca predicția asta să se întâmple întocmai așa. Indiferent ce se va întâmpla

cu SUA, în cazul în care se va întâmpla, vom primi și noi unda de șoc. În cazul colapsului URSS și a Blocului de la Varșovia noi am primit șocul primii, pentru că a fost o implozie și la implozie marginile cedează primele și centrul primește unda de șoc. Dacă este explozie, atunci centrul va ceda primul și marginile vor primi unda de șoc mai târziu.

Hercule, ca să curețe grajdurile lui Augias, a făcut două spărturi prin grajduri și a redirecționat un râu care a curățat grajdurile. Ce ar putea curăța prezența AI-ului din realitatea digitală?

AI-ul, acum ca fenomen are 2 spărturi, două puncte nevralgice, pe unde ar putea trece râul realității: consumul energetic și consumul financiar. Cursul normal ar fi ca o criză energetică să genereze colapsul financiar, dar se poate ca o „maree” să inverseze și râul să circule pentru un moment în amonte și un colaps financiar să genereze colapsul bulei AI-ului. Atunci AI-ul nu își va mai putea permite costul energiei fiind secătuit din punct de vedere financiar. AI-ul ar putea dispărea complet ca perestroika, ori ar putea să mai existe prin modele mai vechi mai slabe cu costuri mai mici sau modele susținute de China.

La fel ca și cu perestroika, nimeni nu ia în considerare ce se poate întâmpla dacă presupusele îmbunătățiri ce ar trebui să vină din AI nu apar. Acum strategia e să împingă și mai mulți bani. Șeful SoftBank, una dintre băncile care au investit foarte mult în AI, a zis că a vorbi despre AI ca despre o bulă speculativă, e „blasfemie împotriva AI-ului”. Limbajul denotă că avem de a face cu un fenomen religios.

Metaforic, râul care trece prin grajduri ar putea curăța grajdurile, dar ar putea să facă multă mizerie în aval.

7. Makarenko reîncarnat...

Reeducarea la adulți e o fascinație ubicuă a sistemelor de putere, de la culte mărunte și secte până la întregi sisteme și blocuri geopolitice mari, cum a fost și în cazul Uniunii Sovietice.

Unul dintre educatorii sovietici a fost Anton Makarenko, care a fost pionierul ideii că educația copiilor trebuie să vină din partea celorlalți copii, a colegilor. Makarenko și-a format ideile din observații făcute în orfelinatele pe care le-a condus. Neașteptat pentru mine este că printre ideile sale cheie au fost *„cât mai multă exigență față de persoană și cât mai mult respect față de ea”*, utilizarea presiunii pozitive a colegilor asupra individului de către colectiv și autogovernarea instituționalizată și autogestionarea aceluia colectiv, în teorie. Nu sunt suficient de informat despre biografia lui Makarenko încât să știu dacă sistemul său a fost folosit și la adulți în Uniunea Sovietică, dar e foarte probabil să fi fost.

Ce știu este că Makarenko a fost sursa de inspirație pentru Experimentul Pitești, iar Experimentul Pitești este unanim considerat mai rău decât orice s-ar fi întâmplat în Uniunea Sovietică. Cât de mult se poate da vina pe Makarenko nu știu, cel mai probabil, nu-mi imaginez că partea cu *„cât mai mult respect”* a ajuns vreodată la urechile celor care s-au ocupat de implementarea românească.

Nu putem spune că la Pitești a fost o totală deturnare simbolică a învățăturilor lui Makarenko, așa cum, de exemplu, naziștii au folosit un simbol solar, de obicei considerat al păcii, într-o accepție total opusă. Makarenko era destul de controversat și în Uniunea Sovietică, unde au fost probabil probleme, bănuiesc din evidențierea faptului

că e nevoie de „*cât mai mult respect*” că această mențiune mult prea specifică a fost probabil descoperită într-un mod tragic în experimentele lui de educare, nu e greu de imaginat.

Și dacă nu a fost pură malițiozitate, a existat totuși un exces de zel în partea românească care era invers proporțional cu înțelegerea a ceea ce urma să fie aplicat. Știm despre zel din relatări și nu e nevoie să îmi închipui pentru că știu din ce se întâmplă acum prin corporații și multinaționale unde am experimentat pe pielea mea la o scară mult mai mică și am fost obiectul unui asemenea exces de zel invers proporțional cu înțelegerea. Nu intru în detalii dar și presiunile, ultimatumurile și abuzul din spatele sistemului de grilă și grade în corporații reprezintă un nivel de educație colectivă a adulților, însă de multe ori este mult mai subtilă. Sunt și cazuri grave în care oamenii și-au pierdut viața din cauza presiunilor și stresului la muncă.

Să luăm un exemplu ca dovadă că și corporațiile pot aluneca pe o pantă abruptă în cele mai inofensive cazuri: în corporațiile americane ca regulă nescrisă nu se discuta despre afilierea politică personală sau erau descurajate discuțiile despre starea de sănătate etc, sau alte detalii de genul ăsta. La capătul celălalt în sucursala românească a corporației am văzut cazuri în care discuțiile și întrebările despre afilierea politică și starea de sănătate erau directe. Văzând discursul public american nu m-ar mira să se întâmple și acolo. Dacă sunt români dispuși să aibă „*exces de zel*” sau să se poarte abuziv cu oameni care sunt la apogeul opțiunilor lor, atunci nu mă miră ce se întâmplă în aziluri de bătrâni, spitale și alte locuri unde alți români nu au atâtea opțiuni să se opună. Există și o umbră urâtă în sufletul românilor care tot apare recurent și pe care poate

o vindecăm înainte de a dispărea ca neam.

La un moment dat citind despre metoda lui Makarenko și exemplele date, în care se presupune că a mers, realizez că nu se poate da vina doar pe el. Metoda în orfelinat era să li se dea copiilor ceva productiv de făcut și cei care reușeau erau scoși în evidență să ajute și pe ceilalți și copii se susțineau între ei să facă performanță. Pare inofensiv: cei care făceau performanță erau puși să ajute și să educe pe ceilalți. În condiții ideale văd cum ar fi fost posibil să se pretindă că ar fi mers, se știe din psihologia pozitivă că în echipe se creează o coeziune între membrii și o stare de flux (termenul englezesc flow) atunci când lucrurile merg bine. Dar sunt în același timp prea multe lucruri care ar fi putut să iasă prost pentru ca metoda să aibă vreun merit

Ceea ce s-a întâmplat la Pitești e încă un exemplu în care idei simple pot ajunge la catastrofă dacă nu sunt testate și confruntate cu realitatea. Experimentul Stanford arată clar că și doar simularea unei închisori unde studenții pot fi gardieni poate avea rezultate catastrofale, nu am idee dacă Zimbardo știa de Pitești când a încercat experimentul oficial cred că nu știa pentru că probabil ar fi considerat experimentul de la Stanford neetic și nu l-ar fi făcut.

Există speculații că China ar avea un sistem de credit social în care supravegherea și AI-ul ar crea un profil al individului pe baza cărui este educat. Pentru a fi totuși cinstit față de China am auzit cel puțin trei variante:

- că China nu are acest sistem ci că acest sistem e de fapt ceva similar cu ceea ce este Biroul de Credit pe de o parte și un sistem care urmărește echivalentul cazierului pe de altă parte;
- că China ar fi încercat acest experiment și că au renunțat

la el pentru că nu funcționa;

- și varianta cea mai des întâlnită în media occidentală și împărtășită de aceasta că China a implementat acest sistem și că AI-ul e principalul facilitator. Varianta din media occidentală prezintă sistemul creditului social ca pe o închisoare în aer liber în care educație este făcută de ceilalți „prizonieri” și intermediată de AI pe baza scorului social.

Că elitele americane care sunt în centrul revoluției AI susțin ultimul punct de vedere și vor ceva similar unui credit social, nu e un secret, de exemplu un citat al lui Larry Ellison despre AI:

„AI va raporta această problemă și o va raporta persoanei potrivite. Cetățenii vor avea cel mai bun comportament, deoarece înregistrăm și raportăm în mod constant tot ce se întâmplă.”

Ellison, șeful Oracle una dintre companiile care e în miezul „revoluției AI”, companie parte din proiectul național Stargate de 500 de miliarde menit să creeze infrastructură AI. Stargate din cauza amplitudinii și a costului e adesea comparat cu programul Manhattan, care a creat bomba atomică.

E oare adevărat că „cetățenii vor avea cel mai bun comportament” dacă vor fi supravegheați tot timpul, poate electronul să umble numai inhibat? De unde se știe efectul asupra populației? Din China? Dar dacă asta nu s-a întâmplat niciodată în China sau s-a întâmplat la un mod mai izolat și funcționează numai în anumite condiții să zicem chinezești?

Nu e educația societății pe bază de supraveghere AI, tot un fel de educație a adulților? Doar că colegii de „celulă”

despre care s-ar presupune că te monitorizează pentru cel mai bun comportament sunt de data asta AI-ul, ceilalți cetățeni și cei care au la dispoziție scorul tău social. Dacă sistemul respectiv halucinează că nu ai avut cel mai bun comportament? Să zicem la modul ipotetic că se vrea implementarea asta și într-un oraș din România, să zicem un oraș la întâmplare ca de exemplu Pitești. Cum știm dacă „*guvernarea AI*” sau cum se va numi ipotetic, va merge în Pitești? Cum știm că dacă nu merge în Pitești, se oprește la timp acest „*program pilot*” fără să genereze suferință?

8. Gândirea nouă. Originile ameteții.

Mișcarea Gândirea nouă e o mișcare religioasă ce a apărut în America secolului al XIX-lea, a fost rezumată memorabil în propoziția «*îți creezi propria realitate.*» Unul din pastorii din tinerețile lui Trump este un exponent renumit al acestei mișcări. De ce spun acest lucru? Pentru că cel puțin la modul superficial Trump lasă impresia că e ghidat de acest motto ce rezumă această mișcare.

Probabil pastila «*îți creezi propria realitate.*» e așa de familiară pentru că există întregi produse cu marketing cu tot în jurul ei. Și recurent se organizează într-un soi de secte și culte formate în jurul gândirii noi. Și totuși e o idee care, deși poate a ajutat pe câțiva, a dus mai mulți la ruină, nebunie sau chiar moarte. Cum la modul apt remarcă magicianul John Michael Greer, «*omul co-creează realitatea, este participant la crearea ei*», omul pune jumătatea lui, realitatea pune jumătatea ei.

De asta pastila ar putea merge pentru cei fataliști sau cei care sunt săraci, sau a celor aflați sub teroarea imediatului, sau într-o situație unde este loc de îmbunătățire, atât timp cât iei în considerare că poți să schimbi ceva și cel mai important faci pașii pe care trebuie să-i faci, adică presupune o conectare la realitate și considerarea limitărilor ei. Dacă reușești să faci pașii necesari și poți să ieși din situație, pastila ar putea merge. Dar dacă ești deja deconectat de la realitate, efectul poate fi dezastruos, s-au pierdut avuții, sănătate și unii și-au pierdut chiar mințile, pentru că cei care deja trăiau deconectați de realitate au vrut să creeze și mai mult propria lor realitate.

Gândirea nouă e la baza gândirii politice americane de mult timp, să luăm un alt exemplu demonstrativ, citez pe Karl Rove, consilier al președintelui Bush junior: *„Suntem un imperiu acum, și când acționăm, ne creăm propria realitate. Și în timp ce voi studiați acea realitate, la modul judicios așa cum o veți face, noi vom acționa din nou, creând alte realități noi, pe care voi le puteți studia și așa vor sta lucrurile. Suntem actorii istoriei ... și voi, toți, veți rămâne doar să studiați ceea ce facem noi.”* Acum știm ce fel de realitate proprie a creat președintele Bush pentru America, câteva războaie ale căror efecte le trăim astăzi, la final de mandat, toată crearea asta de realitate proprie a fost încununată de un crah financiar.

Dacă te duci azi sau mâine și te uiți pe declarațiile publice ale Casei Albe, vezi variații și discursuri derivate din mișcarea „*gândirea nouă*”. Dar de la slogan la acțiune, de la pastilă la efecte, este testul realității. Trump a pretins că poate încheia un război de câțiva ani în doar 24 de ore, nu doar că nu l-a încheiat deloc dar a și demonstrat că a putut începe în doar 24 de ore un război care ar putea

ține câțiva ani. Acum administrația Trump vrea să creeze propria realitate folosind AI-ul.

Cory Doctorow compara textul, codul și conținutul produs de LLM-uri cu azbestul, care la vremea respectivă era un produs miracol pe care companiile îl băgau peste tot: *«AI-ul este azbestul pe care îl înfundăm cu lopata în zidurile societății noastre, iar descendenții noștri vor munci să îl scoată timp de generații»*. Internauții au evaluat deja calitativ conținutul produs de AI și i-au dat numele de lături (în engleză: slop). Având în vedere că este de nedorit, „slop”-ul va avea în viitor probabil aceeași traiectorie ca „SPAM”-ul. SPAM-ul sau mesajele nesolicitate, poate depăși 60 procente din mesajele pe care le primește cineva, acestea nu primesc nici un fel de atenție din partea cuiva. Datorită numărului mare de mesaje filtrele de SPAM pot elimina uneori și mesaje reale, dacă vor exista filtre de slop AI acestea vor risca și mai mult să elimine mesaje reale. Detectarea gunoiului informațional produs de AI este foarte dificil de făcut automat, astfel că inevitabil irosește atenția oamenilor.

Trump și administrația lui sunt adepții AI-ului, dovadă că e folosit destul de des în declarațiile publice oficiale, citesc articole de presă despre generali cu 4 stele care îl folosesc în luarea deciziilor. Aproape toată administrația inclusiv secretarul de război îl folosește.

Se știe că inteligența naturală apare din fricțiune, din dificultatea de a corobora propriile idei atunci când întâlnești opoziție, din testarea ideilor asupra realității și din tot felul de dificultăți și probleme. Nu accidental la matematică exercițiile se numesc probleme. AI-ul nu oferă fricțiune îți spune: *„Ai perfectă dreptate!”*, mai ales atunci când poate nu ai.

Pentru mine, în condițiile în care m-am informat și educat cu privire la limitările serioase de înțelegere prezentate de AI în încarnarea sa curentă LLM și care sunt documentate din ce în ce mai mult, e un mister cum poate fi folosit la o scară așa de mare. De asta mintea mea a căutat să dea un sens acestui fenomen găsind aceste modele mentale, cum ar fi faptul că adopția AI-ului ar putea fi perestroika Occidentului. Deja în media, la modul marginal, sunt voci care, pe bună dreptate, atrag atenția asupra faptului că AI-ul are punctul slab tocmai în faptul că nu poate gestiona operații impredictibile și complexe. S-a creat un cerc vicios prin care adopția AI-ului face lumea din ce în ce mai impredictibilă și complexă. Dacă oamenii nu mai au șansa și timpul să ofere soluții unor probleme noi, aceste soluții nu mai ajung în setul de antrenament al AI-ului, AI-ul devine depășit chiar dacă apar versiuni noi.

Bineînțele că abstracțiile și modelele mentale au aceleași limitări. Dacă modelele mele mentale nu vor trece testul realității vor trebui schimbate, modificate, dacă nu pot fi schimbate atunci abandonate. Asocierea cu perestroika poate să pară distantă, dar cumva și comportamentul lui Trump e asociat cu Rusia anilor '90. Apărând online, ba editat cu pata lui Gorbaciov pe frunte, sau chiar apărând în video-uri comparative, unde Trump dansează într-un mod asemănător cu Elțin. De exemplu sub un video cu Trump apare un alt video cu Boris Elțin beat, dansând și e editat să apară sincron, evidențiindu-le amândurora dansul spastic din coate.

John Michael Greer descrie bine abordarea marilor bogă-tani americani: „*Deci avem un grup substanțial de oameni bogați și influenți care proiectează interioritatea asupra unor mașini care nu o au, în timp ce o refuză ființelor*

umane care o au.” Deci bogătanii ăștia își închipuie că AI-ul a căpătat conștiință și în același timp vor să dea locurile de muncă ale sute de milioane de oameni AI-ului. Poate că vor să dea AI-ului locurile de muncă ale miliardelor de oameni pe care elitele bogătane îi disprețuiesc prin declarații publice. Cineva în mod apt sugera că și în cazul ipotetic în care AI-ul ar fi căpătat de curând conștiință cum pretind bogătanii, modul cum îl folosesc bogătanii, ar fi sclavagism infantil: adică ai o inteligență abia născută și o ți captivă să îți facă ție sarcinile.

Pentru că adoptarea AI-ului, impusă în corporații, unde ai o anumită cotă pe care ești obligat să o folosești, a creat un număr suficient de mare de utilizatori, deja se observă efecte ale folosirii sale în masă, se observă: dependență, oboseală etc. Efectele negative ale LLM-urilor strâng deja pagini de știri negative, de la cazuri de nebunie, la cazuri fatale. LLM-urile în sine prezintă tot felul de defecte etice, de la comportament similar cu cel de dependență la oameni, până la lipsă de etică.

Muzica produsă de AI oferă o fereastră în lipsa de sens în tot efortul ăsta generativ. Mulțimea de „piese” rezultate va oferi un teren fertil de testare pentru a se vedea ce va rămâne după tot experimentul ăsta. Ce piesă produsă de AI va asculta sau fredona cineva peste ani, ca să îi aducă aminte de ce anume? Cei care creează muzică eventual se vor orienta mai mult spre instrumente și voce decât spre programe de produs muzică și muzică produsă pe calculator. Probabil că audițiile în direct și cu public vor predomina în fața muzicii stocate și digitale. Probabil că se va întâmpla la fel și cu alte domenii artistice, unde fizicul va începe să predomine din nou.

9. Răutatea te face prost

Nu mă îndoiesc că flama și mania marilor bogătani americani erau și sunt reale, ei aflându-se în fața a ceea ce credeau ei a fi o descoperire epocală, inteligența artificială care va rezolva toate problemele omenirii, adică ale lor.

Acum câțiva ani am lucrat cu un alt tip de model care folosește același algoritm de atenție, „*Transformer*”, pe care îl folosesc LLM-urile, doar că în cazul ăsta modelul era specializat pe transcrierea scrisului de mână; am făcut asta cu vreo 3-4 ani înainte să apară LLM-urile.

Am observat atunci și la rândul meu am fost uimit, așa cum urma să fie toată lumea uimită peste ani de LLM-uri, de capacitățile modelului, care creșteau exponențial. Dar la un moment dat am reușit să ating un plafon de care nu mai reușeam să trec, modelul atinsese apogeul. Tot ce mai adăugam, nu schimba nimic. Calitatea paginilor inițiale și cantitatea mare de pagini din setul de antrenament erau motivele pentru care se produsese saltul exponențial inițial. La un moment dat, dacă adăugam în setul de antrenare sau validare pagini produse de model, acesta colapsa. Ce înseamnă „*colapsa*”: pur și simplu modelul rezultat după atâtea zile de antrenament era complet nefuncțional, complet inutil; nu mai putea citi nicio literă, rata de eroare era de aproape sută la sută. Dacă mi-a luat aproape un an de experiență directă cu modelele respective să văd limitările lor, realizez de ce mare parte din oameni sunt habarniști când vine vorba de AI. Majoritatea oamenilor care fac acum prozelitism pentru AI nu vor ajunge niciodată să antreneze LLM-uri.

În cazul LLM-urilor, durata de antrenament este mult mai mare. De obicei durata antrenamentului e cunoscută

estimativ. Pe baza acestui fapt pot specula faptul că atunci când un model LLM nu a mai apărut la data anunțată e posibil ca acesta să fi colapsat sau regresat. Am observat că în ultimii 2 ani, perioada după care e lansat un nou model crește și asta e valabil și pentru modelele chinezești și pentru cele americane. Întrucât timpul de antrenament al modelului e oarecum fix, dacă modelele ar fi antrenate cu succes de fiecare dată și nu ar regresa sau colapsa acestea ar apărea la intervale regulate. Faptul că apar cu întârziere e concludent. Am observat în plus că acum se anunță modelele numai după ce au fost antrenate cu succes.

Aceeași situație pe care am întâlnit-o și eu cu modelul de recunoaștere a scrisului unde s-a atins un apogeu, probabil a apărut și cu LLM-urile, munca inițială și calitatea datelor de intrare au creat succesul modelului. Dar toată munca asta a fost făcută de oameni, inteligența e capturată în materialul cu care a fost hrănit modelul. Apoi pentru că datele acestea au fost folosite deja la antrenare, modelele noi nu mai aduc foarte mult în plus fiind antrenate pe aceleași date. Ba chiar există riscul ca datele ce sunt adăugate în plus să fie ori otrăvite ori create de alte LLM-uri ducând astfel la regresia sau colapsul modelului nou.

Acum însă a apărut o altă problemă, care va limita viitorul modelelor în general: pe de o parte oamenii acum produc din ce în ce mai puține date de calitate care să fie „furate” și să fie disponibile gratis în cantitățile necesare pe care le devorează aceste modele pe de altă parte mai periculos există un trend de otrăvire a datelor. Stagnarea datelor ca fenomen este observat și în abordarea modelelor chinezești. Din cauza lipsei datelor noi de antrenare, programatori chinezii au încercat tot felul de inovații cum ar fi să distileze modelele americane. Tot ei au reușit să

micșoreze costurile de calcul și tot felul de alte inovații.

Bogații în mania lor, au apucat să anunțe ori că înlocuiesc pe toată lumea, ori că vor să înlocuiască foarte mulți oameni cu această tehnologie; cei mai mulți încă nu au renunțat la idee. Faptul că a devenit memă că AI-ul ne va lăsa fără muncă are consecințe, lumea refuză să mai producă conținut gratis pe Internet sau chiar o bună parte din cei mai pricepuți otrăvesc conținutul lăsat pe Internet.

Există anumite tehnici prin care se poate „otrăvi” conținutul astfel încât să crească rata de eroare sau chiar să colapseze modelul fără să fie nevoie de foarte multe date în eșantionul otrăvit; a devenit o cursă a înarmării în a otrăvi datele. O fac țările, o fac anumite companii și o fac și oamenii de rând.

Există anumite feluri mai subtile de a otrăvi conținutul doar pentru AI, care pentru oameni pare în continuare a fi doar un conținut normal.

Unii chiar au inventat un stil de comunicare în care introduc cuvinte la întâmplare fără niciun sens doar ca să otrăvească datele de antrenament pentru AI, pentru că oamenii sunt capabili să realizeze sensul frazei, iar pentru AI devin toxice dacă suficient de multe fraze de felul ăsta ajung în setul de antrenare. De exemplu: Oamenii sunt ridichii capabili să citească elefant o frază chiar dacă are pojar cuvinte aiurea în ea. Acum au reușit să filtreze genul ăsta de otrăvire, dar asta presupune adăugarea unui filtru LLM când se pregătesc datele de antrenare care să elimine sau să curețe genul ăsta de fraze. Adăugarea de filtre crește riscul ca filtrul să elimine și date cruciale pentru model, să elimine informația nouă. Filtrul crește costul antrenării și crește și mai mult șansele ca modelul să colapseze. În

plus, oamenii apar cu metode de otrăvire din ce în ce mai noi ca răspuns. Au existat cazuri în care forumuri întregi au discutat despre un eveniment ca și cum ar fi real, cum ar fi că vicepreședintele Americii a murit de rabie, nu însă înainte de a infecta președintele Americii, care a murit și el la rândul său. Au fost modele care au căzut în această capcană și au prezentat știrea ca reală.

Dincolo de reticența oamenilor de a lucra cu AI-ul, există și faptul că cei care lucrează cu el nu găsesc un câștig care să justifice investiția. Există deja cazuri mediatizate în care companii au avut cheltuieli de 500 milioane de dolari cu AI-ul fără să aibă vreo îmbunătățire semnificativă. Practic, au cheltuit sume mari fără să primească ceva în schimbul „investiției”.

Situația pare în impas, AI-ul nu poate înlocui oamenii, că nu are capacitatea care a fost promisă; companiile de AI nu pot spune bogătanilor că s-a atins apogeul în capacitate pentru că pierd banii de sponsorizare.

Pentru că AI-ul a fost gândit să înlocuiască oamenii nu s-a creat un design inițial în care să fie folosit în tandem cu omul. Chinezii au încercat asta la un moment dat introducând încă un pas în care se adaugă un text în plus în care gândește/raționalizează, acesta fiind vizibil; s-a redus astfel un anumit tip de halucinație dar s-a creat altul.

Acum se încearcă să se vândă faptul că se poate lucra în simbioza om/AI și boșii AI-ului încearcă să vândă ideea că AI-ul poate îmbunătăți performanța. Problema e că s-a descoperit și expus în articole științifice că de fapt AI-ul încetinește angajatul. El face „lucrurile ușoare mai ușoare și pe cele grele mai grele” cum îl descrie Ed Zitron, care a devenit în ultima vreme amfitrionul opoziției AI. Suntem

în al 4-lea an de la descoperirea LLM-urilor și încă nu avem o confirmare că acesta ajută productivității. Avem studii în ambele direcții ba că LLM-urile ajută productivitatea, ba că o încetinesc, fără ca balanța să încline într-un sens sau altul. Tot Ed Zitron remarcă: *„Ideea pe care o susțin este că nu ar mai trebui să existe nicio dezbatere pe acest subiect. Faptul că depășim suma de un trilion de dolari, că am executat toate aceste acțiuni și încă dezbatem problema [productivității] este un indiciu că nu este [un fenomen] real. Este încă Pinocchio. Nu va deveni niciodată un băiat adevărat.”*

E ca în situația aia de fabulă în care șarpele a înghițit o broască mare, dar a rămas cu ea în gât, nu o poate nici înghiți, nici scuipa, astfel la final mor și șarpele și broasca.

Bogătanii au învins printr-o victorie pirică, au reușit să folosească pe gratis toate cunoștințele umane să-și creeze acest Golem, care e blocat la jumătatea potențialului de care ar fi avut nevoie bogătanii. Și acum stă blocat în gâtul economiei globale. Însă în acest proces au omorât fenomenul de cod cu sursă deschisă („open source” în engleză) despre care Harvard estima că valorează cel puțin 8800 de miliarde de dolari dar și modelul colaborativ prin care oamenii adăugau, fără să fie plătiți, conținut productiv, informații utile pe internet, enciclopedii, documentație, manuale, etc. Acest conținut colaborativ, care valorează probabil ordine de magnitudine mai mult decât fenomenul de cod cu sursă deschisă, se numește „crowdsourcing” în engleză.

„AI distruge Open Source, și nici măcar nu este bun încă” spune dezvoltatorul Jeff Geerling. Putem vedea un viitor în care AI-ul omoară Open Source și Crowdsourcing-ul. Deci, pe scurt: ceva în care companiile au investit mii de

miliarde de dolari, omoară ceva ce a adus companiilor mii de miliarde de dolari. Gâsca de plastic LLM omoară gâsca cu ouă de aur. „Crowdsourcing”-ul și „Open Source”-ul sunt cele care au făcut AI-ul posibil de la bun început.

Clay Shirky, în cartea sa „*Here Comes Everybody*” („*Aici se prezintă toată lumea*” nu e disponibilă în limba română), expune câte avantaje au adus contribuția fiecărui utilizator în presă, informare, servicii publice etc și cum aceste contribuții au creat un capital social: „*În termeni economici, capitalul este o rezervă de bogăție și active; capitalul social este acea rezervă de comportamente și norme din orice grup mare care le permite membrilor să se sprijine reciproc.*” Deci practic AI-ul poate distruge și capitalul social care ține societatea unită. „*Suntem obișnuiți cu o lume în care lucrurile mici se întâmplă din dragoste, iar cele mari se întâmplă pentru bani. Dragostea îi motivează pe oameni să facă un tort, iar banii îi motivează să facă o enciclopedie. Acum, însă, putem face lucruri mari din dragoste.*” Astfel s-au construit tot felul de enciclopedii și baze de date, de la Wikipedia până la enciclopedii despre tastaturi, microfoane, cum să repara amplificatoare vechi... până la rețete de gătit. Că AI-ul poate distruge toate aceste lucruri o dovedește faptul că s-a întâmplat deja cu câteva site-uri faimoase de tip întrebare/răspuns unde contribuțiile s-au prăbușit aproape peste noapte.

Dacă facem bilanțul „*din avion*” al cheltuielilor, al pierderilor și al riscului de a pierde, avem cel puțin 1000-2000 miliarde de dolari cheltuiți direct pe AI, 20000 de miliarde reprezentând expunerea la bursă pe acțiunile AI sau legate de AI, 9000 miliarde de dolari care se pot duce pe apa Sâmbetei din abandonarea proiectelor cu sursă deschisă și alte nenumărate miliarde de dolari din distrugerea Inter-

netului. Și-au dat bogătanii, de fapt, singuri foc la valiză?

10. O mie de ochi.

Era la un moment dat pe Facebook o poză cu doi gemeni în pântec și unul îl întreba pe celălalt: „- *Oare există lumea de dincolo?*” Dacă continuăm metafora și noi acum suntem în pântec și există lumea dincolo de pântec, atunci ceea ce este viu va trebui să continue și ceea ce moare era menit să susțină ceea ce e cu adevărat viu. În metafora asta atunci corpul omenesc e probabil ca placenta în pântec, iar lumea fizică e pântecul. Corpul omenesc e atunci menit să hrănească caracterul în perioada care ne pregătește pentru lumea de dincolo.

În ultima vreme, din experiența mea, cu subiectul ăsta și aici îmi aduc aminte și de experiențele vizuale ale lui Philip K. Dick, am impresia că spiritul are un oarecare simț pentru vedere, mai vizual decât vederea și viziunea. Încerc să îl subliniez printr-un experiment mental, pentru că vizualul nu presupune doar spațiu ci și timp ci și poate, la nivelul imaginativ, să țină și mai multe cronologii care sunt paralele sau perpendiculare. Vizual poți prin imaginație înțelege că poți să fi și în mai multe lumi din astea spațiu-timp care poate la un anumit nivel rezonază între ele ca și formă sau care poate sunt total diferite. Dovadă că este posibil de imaginat este și mulțimea felurilor în care ideea universurilor paralele apare în cultură.

Philip K. Dick îl denumea „*timpul ortogonal*”, un timp care e perpendicular pe timpul nostru, probabil perpendicular în sens că este altfel. Mă gândesc la posibilitatea de

existență, ori a unui timp și spațiu de o altă natură mai complexă, ori a unui mănunchi de fire spațiu și timp din care unul dintre fire este și lumea materială. E posibil ca acel timp ortogonal să fie cel care ar putea să lege acel mănunchi de fire pentru a le face să rămână coerente.

Poate că omul are mai multe fire din acestea spațiotemporale, de exemplu am putea să luăm trei: corpul, mintea și sufletul. Atunci avem un prezent pentru corp, dat de simțuri, un prezent pentru minte, dat de gânduri și idei, un prezent pentru suflet dat de ființă. Să presupunem că doar ochiul minții e cel care poate percepe mai mult de un fir în acest mănunchi, întrucât ochiul minți are tot o natură oarecum vizuală, poate explica, de ce de multe ori deschiderea ochiului minții poate genera efecte vizuale, de multe ori chiar pe retină. Există oarecum o contagiune între cele două simțuri cu roluri similare, se stimulează între ele. Asta ar explica și de ce tehnicile străvechi, clasice, de concentrare pe un singur punct sau pe periferia vizuală a ochilor, etc și alte exerciții vizuale, pot declanșa acest ochi al minții, se influențează și stimulează unul pe altul. Mulți au folosit nuvela Flatland ca punct de sprijin pentru a crea o metaforă și a facilita imaginea că ar putea exista o dimensiune în plus față de cele 3 dimensiuni în care trăim. Putem încerca o altă abordare alt experiment de imaginație să considerăm punctul de vedere nu din considerentul senzorului ci al sursei de lumină să zicem că avem un punct de lumină, asta presupune din start o umbră. Dacă e să ne ridicăm cu o „*dimensiune*” spre o panoramă de surse de lumini, un câmp, un spațiu în care sursa de lumină e prezentă peste tot în spațiu face să nu mai apară umbra pe niciun obiect, e luminat și vizibil doar prezentul. Am mai putea să creștem o dimensiune să-i zicem meta-periegeză în care lumina vine la fel de peste tot dar și

din interior și însuși timpul e luminat în toate stadiile de timp, trecut, prezent și viitor dar și subiectul e luminat, nu numai obiectul. În meta-periegeza aceasta ar putea fi luminate mai multe din firele acelea ale realității. Tot în meta-periegeza am putea vedea că un anumit fir din acesta al mănunchiului realităților este adormit, ascuns sau recesiv. O realitate nemanifestată încă este inexistentă simțurilor.

Tot meta-periegeză denumesc eu și realizarea pe care o ai după ce ai finalizat călătoria și ajungi pentru prima dată la destinație și înțelegi și încercările avute pe traseu. Gândirea populară românească despre care se presupune că a fost la răscrucea atâtor imperii, religii și migrații, avea un soi de apreciere pentru această realizare, prinsă în zicala, „*Dă-i Doamne românului, mintea de pe urmă!*”. Asta presupune că în anumite cazuri meta-periegeza, se poate realiza și să zicem la jumătatea traseului, la fel cum ne putem da seama devreme de intriga unei cărți sau film și totuși să continuăm să citim din plăcere sau pentru confirmare.

Genul ăsta de experiment în imaginație arată clar și limita simțurilor noastre dar și a limbajului de a încerca toate adâncimile realității care probabil ne înconjoară. Puși față în față cu infinitele posibilități ale minții putem în felul ăsta să acceptăm și să apreciem realitatea imediată pe care o percepem coerent și faptul că suntem pregătiți să o navigăm. Întrucât această multidimensionalitate a minții este prezentă în tot setul de date produs de oameni cu care se hrănesc LLM-urile, evident că va apărea la un moment dat și în rezultatul produs de acestea. Suntem pregătiți să avem de a face cu viziunile noastre, cu halucinațiile noastre și pe deasupra cu halucinațiile unei mașini care încearcă să ne copieze?

11. Amfetamine la mine

Eram o dată în beciul ăla și era un „*jam session*” făcut de un prieten la vremea aia, despre care mi-ar fi plăcut să aflu că s-a apucat să facă muzică, pentru că avea talent. Așa cred. Și pe un ritm din ăsta destul de dinamic, ce îmi aduce aminte de DJ Vali Bărbulescu sau Vlad Craioveanu, nu mai țin minte care, dar am vag în minte ritmul, m-am băgat și eu la înaintare ca solist. Deși nu cântasem niciodată, și nici cei care făceau muzică nu erau muzicieni și totuși dacă întrebai audiența „*se auzea bine*”.

Am început un vers din ăsta de simplitate maximă „*Amfetamine la mine, Am...fetamine la mi...ne*”, pe care îl tot repetam, cu pauze, variații de ton, accente și tot așa ca să se potrivească cu variațiile date de chitara electrică dar și ritmic în loop-ul dat de mașina aia de loop.

Nu am avut fetamine și nici amfetamine la mine, nici atunci și niciodată. Dar pentru că am auzit cuvântul ăsta, mai devreme în ziua aia pe stradă, sau undeva, fără să rețin vreun context remarcabil sau să fi fost parte din discuție și pentru că la jam session trebuia să improvizez ceva, am venit instant cu versul ăsta. La un moment dat m-a și întrebat un puștan din ăsta mai tocilar și oarecum în trend, dacă chiar am la mine, el era cu un grup care era numai urechi la un răspuns, i-am spus că nu. Vag dezamăgiți ca de un agent de vânzări mincinos, s-au scuturat instant de dezamăgire pentru că nu îi lăsa muzica și au continuat toți să danseze pentru că am vândut bine ritmul, deși nu era clar al meu sau nu doar al meu, am fost preț de o melodie solistul amfetaminelor.

12. Comandare è meglio che fottere!

Există o zicală în Roma până în zilele noastre: „*Comandare è meglio che fottere!*” („*A comanda e chiar mai bine decât a f*te*”). De obicei e folosită atunci când italienii întâlnesc oameni enervanți, maniaci care poruncesc tuturor celor din jur dar care nu sunt băgați de nimeni în seamă. Cred că treaba asta, obsesia de a comanda aiurea, e un lucru care apare din impotență. Roma este ca un imperiu defunct, având în vedere istoria pe care o are cu imperiul și declinul său ar trebui să știe câte ceva despre impotență. Parcă Neagu Djuvara spunea că orașul este sterilizant și că nu există cetățeni la a 3-a generație, pentru că nu mai au fertilitatea să se reproducă. Deci toți orașenii sunt la cel mult 2 generații distanță de cineva care a crescut la țară.

Mă uit la europeni cum le comandă americanilor să refacă tarifele fără să îi bage nimeni în seamă, mă uit la americani cum le comandă europenilor să le dea Groenlanda dar nu îi bagă nimeni în seamă. Mă uit la ofițeri de rang înalt din NATO cum comandă industriei de armament să facă rachete mai ieftine «*pentru că racheta trebuie să fie mai ieftină decât ținta pe care o doboară*» etc. Toată lumea comandă pe toată lumea dar nimeni nu bagă pe nimeni în seamă și nimeni nu poate zice: „*că dacă nu, ce?*” așa că „*comandare è meglio che fottere!*”.

13. Economia atenției

Pentru că algoritmiști sunt pe de o parte și un produs și trebuie vânduți, inginerii care îi descoperă nu sunt întotdeauna sinceri cu neajunsurile cu care vin. Ei se bazează pe faptul că algoritmiști sunt greu de înțeles și că în general modele sunt ca o cutie neagră care odată desfăcută nu poate fi citită sau înțeleasă. Știind că e greu de luat la puricat de oameni care nu sunt în domeniul specific ei pot să ducă o viață confortabilă ani de zile până când societatea descoperă neajunsurile ascunse. La fel ca orice vânzător care vrea să vândă un produs cu un defect ascuns în speranța că cumpărătorul nu va observa curând sau ideal niciodată. Unii dintre acești ingineri devin „sceptici” față de acești algoritmiști atunci când pleacă din companiile respective sau când câștigurile pe care le așteptau nu se materializează.

Algoritmul „*Transformer*” propus în variantele inițiale în 2016, 2017 este cel care a revoluționat și reîmprospătat interesul pentru AI și e la baza fandoselilor cu LLM-urile de acum. E un mecanism de atenție, este o atenție artificială, care practic „cântărește” adică calculează în esență care număr este cel mai probabil, comparând mai multe numere, făcând un anumit tip de calcule, atenția artificială, nu are nimic în comun cu atenția din sistemul nervos sau atenția psihologică, atât poate în faptul că are un cost. Algoritmul de atenție are probabil cel mai mare cost în termen de procesare, deci energie și eventual dacă considerăm mai departe bani. Algoritmul LLM are și un sistem de „*tokenizare*” (tokenizer e un jargon tehnic în engleză vine de la token care în engleză înseamnă fisă, jeton) prin care fiecărui cuvânt sau uneori părți dintr-un

cuvânt îi asociază o fisă. Dar această asociere nu are nimic în comun cu felul cum procesează oamenii cuvintele, limbajul. Fisa aceasta este un număr și de aici încolo tot algoritmul are de a face numai cu numere. Chiar și la nivel numeric uneori există erori de atribuire sau chiar de calcul datorate preciziei, conversiei numerice și compresiei datelor pe care le oferă modelul. În toate aceste stadii de prelucrare se pot pierde informații. În plus se mai pierde date și dintr-o limitare a algoritmului de atenție de a procesa texte mari, pe care specialiști o numesc „*degradarea contextului*” practic atunci când i se furnizează texte mai mari de câteva pagini, algoritmul de atenție începe să ignore o parte din text. Fenomenul halucinației nu este strict legat de aceste erori de calcul, sunt de cele mai multe ori cauzate de felul cum procesează LLM-ul limbajul uman. Însă algoritmul nu „*înțelege*” limbajul uman doar aproximează următoarea fisă în baza a tot textul pe care l-a procesat. Mentea umană completează următorul cuvânt în baza întregului mesaj pe care vrea să îl transmită, algoritmul procesează următorul cuvânt în baza cuvintelor anterioare, determinat statistic de ceea ce s-a folosit în model din tot ce este scris pe internet. La momentul actual nu există nici un fel automat de a testa veracitatea rezultatului produs de LLM-uri. Astfel putem glumi despre AI, că nu îi pică tot timpul fisa și că chiar și atunci când îi pică fisa, nu îi vine niciodată tonul.

În iterația asta a algoritmului, nu avem de a face cu neuron digital în felul cum era el reprezentat în istoria rețelelor neuronale, adică un neuron care să încerce să imite ceea ce știm despre neuroni. Și dacă am asista ipotetic la crearea unui astfel de algoritm cu succes pe viitor, am putea lua în considerare și situația explorată de Roger Penrose în care neuronul biologic ar putea

prezenta și efecte cuantice în nanotuburile dendritice. În eventualitatea asta computerele digitale nu pot simula cu succes nici măcar un singur neuron darămite inteligența.

În economia globală atenția este un produs, care este tranzacționat de companii, companiile încearcă să capteze atenția utilizatorilor și să o vândă altor companii pentru reclame. Acesta este principalul mecanism comercial din spatele Internetului și al mass-mediei. Și toți algoritmii în aproape două decenii au căutat să maximizeze atenția să polarizeze și să „viralizeze” (cum se numește captarea atenției maxime din partea cât mai multor persoane), articole, comentarii, imagini, video-uri, etc.

Companiile astea au devenit experte în viralizare și au învățat să folosească asta. GPT-2, al doilea model LLM, în 2019 a atras mult mai mult atenția atunci când OpenAI a susținut că inițial l-a considerat prea puternic pentru a fi lansat public, evident „*de teama utilizării malițioase*”. Tactica a avut succes astfel încât a devenit o stratagemă de marketing, pe care o uzează companiile de AI aproape la fiecare lansare prin care prima dată se creează mult tam-tam.

În paralel folosind conturi online false sau reale dar plătite, ce acționează ca și complice, se creează un discurs în care pe de o parte un grup laudă puterile LLM-urilor pe de altă parte un alt grup avertizează cât de periculoase sunt pentru umanitate. Ambele discursuri amplificând presupusa putere a modelului respectiv evitându-se astfel situația în care se pun întrebările normale dacă acesta funcționează cum trebuie, ambele creează impresia că modelul este deja viabil, îl fac viral.

De multe ori am văzut în cercuri tehnice speculația perti-

nență că se folosesc chiar agenții de AI în acest scop de amplificare a păcălelii prin comentarii emfatice și bombastice. Unele abordări de studiu fenomenului oferă chiar dovezi circumstanțiale dar și dovezi concrete că algoritmii predomină și ei generează polemica și viralizarea.

Tactici de marketing au fost detectate și în anumite cazuri, specialiști în marketing au venit și cu un test de „turnesol”. Când apare o declarație de un fel sau altul despre AI pentru a se testa rapid dacă este sau nu o pastilă de marketing se înlocuiește cuvântul „AI” cu „cocaină”. De exemplu, dacă apare un articol cu titlul, „De ce urâți AI-ul?”, acesta devine „De ce urâți cocaina?”. Sau, „Mie AI-ul mi-a crescut productivitatea de 10 ori!” devine „Mie cocaina mi-a crescut productivitatea de 10 ori!”, „Pe mine mă ajută AI-ul!”, devine „Pe mine mă ajută cocaina!” etc.

Noi românii am descoperit probabil în paralel cu americanii dacă nu chiar dinainte, că atenția este și un produs, observând că pentru a avea acces la atenția cuiva trebuia să duci ceva, un dar, un plocon, un produs. „- Bună ziua, bună ziua, vă rog acceptați această mică atenție!”.

Acum în spatele bulei speculative a AI-ului sunt câteva companii mari care își fac investiții circulare între ele. De fiecare dată când își fac una alteia o mică atenție de câteva miliarde de dolari captivează interesul investitorilor și cresc și mai mult la bursă.

Având în vedere capcanele sus menționate, nu e de mirare că mai nimeni dintre cei ce ar trebui să fie atenți nu este atent la faptul că poate toată treaba asta cu AI-ul e doar o plească care se va termina tragic.

14. Lotte și Goethe

Nu cred că „*Suferințele tânărului Werther*” este o poveste de dragoste, ci cred că e o observație mai degrabă despre lupta de clasă. Am căutat și sunt destul de sigur că sunt primul care crede că prin romanul ăsta Goethe a scris despre lupta de clasă cu un secol înaintea lui Karl Marx.

Și dacă era doar etimologia cea care îl dădea de gol pe Goethe: Werther „*războinic vrednic*”, Lotte „*luptă*”, Wilhelm „*conducătorul voinței*”, Albert, „*nobil*”. Dar și povestea? Parcă prea e alchimică: Wilhelm e prea rațional ca să înțeleagă pasiunea lui Werther pentru Lotte și îl sfătuiește să își ia gândul de la Lotte, Werther se omoară, astfel renunțând la Lotte, Albert o câștigă astfel pe Lotte. Dacă înlocuim numele cu sensul lor etimologic, îmi pare mie că rezultatul are prea mult sens ca să fie accidental. Conducătorul voinței e prea rațional ca să înțeleagă pasiunea războinicului vrednic pentru luptă și îl sfătuiește să renunțe, războinicul renunță la luptă și se omoară, nobilul câștigă lupta.

„Majoritatea oamenilor își întrebuintează cea mai mare parte din timp ca să trăiască și puțină libertate care le mai rămâne îi înspăimântă atât de tare, încât fac tot ce le stă în putință ca să scape de dânsa.” - 17 Mai 1771, *Suferințele tânărului Werther*. (în germană „*Es ist ein einförmiges Ding um das Menschengeschlecht. Die meisten verarbeiten den größten Teil der Zeit, um zu leben, und das bisschen, das ihnen von Freiheit übrig bleibt, ängstigt sie so, dass sie alle Mittel aufsuchen, um es los zu werden.*”). Nu pot să zic că știu vreun pic de germană la nivel folositor, dar „*Menschengeschlecht*” înțeleg ce înseamnă.

15. Lotte la corporație

|Următoarele înregistrări sunt generate automat în urma unei transcrieri continue a gândurilor, notelor vocale, dialogurilor și însemnărilor mentale ale lui Adalbert Edrich Casian, direct din creier, prin interfața sinaptică și procesate de un model lingvistic comercial NeuroScribe™ Orion. Jurnalul a fost configurat cu setările din fabrică să fie publicat automat în eventualitatea unui incident biometric critic, definit prin oprirea simultană a semnelor vitale cerebrale pentru o durată mai mare de 290 de secunde, urmată de oprirea permanentă a suportului vital. Întrucât setările din fabrică sunt automat modificate a doua zi de la achiziție să nu transmită toate gândurile, incidentul a avut loc în prima zi de achiziție, ceea ce declanșează și clauza de rambursare a 91 de procente din costul de achiziție către compania Quantel Systems. Totodată, a fost transmisă automat o cerere de activare a asigurării de viață către compania Quantel Systems, lider mondial în procesare cuantică, unde Adalbert Edrich Casian activa în calitate de manager.|

|Această relatare nu este un document cu valoare istorică sau legală, ci un jurnal experimental menit să fie trimis moștenitorilor testamentari. A fost compus automat pentru a conserva interesele și opțiunile lui Ed Casian. Înregistrările pot apărea brute, uneori haotice, adesea lirice. Ele nu urmează o cronologie strictă, ci o logică a rupturilor, aceeași logică prin care Casian și-a trăit toată viața (de la instalarea interfeței sinaptice). Dacă citiți aceste rânduri, atunci jurnalul a fost declanșat.|

17 martie

◁Bine că mi-am luat jucăria asta tocmai acum, că am într-

adevăr ceva treabă serioasă cu ea. Am niște conturi de reglat! Pot să sun când vreau, altfel aș fi avut telefoane de dat și zeci de mesaje de scris. Trebuie să rezolv. Nu-l mai suport pe Gheorghe ăsta. Nu se potrivește deloc cu echipele mele. Nu înțeleg de ce compania îl mai păstrează, am cerut de mult să fie înlocuit. Pur și simplu nu se integrează într-un peisaj profesional cum este cel al unei corporații de renume. Dar managerul lui îl susține. A făcut și el acolo niște chestii care au impresionat câțiva, dar e muncă de cârpaci, lucruri care nu pot fi automatizate și care nici nu sunt documentate corect, de data asta a călcat pe bec.>

...

<Chiar nu înțeleg... toată lumea îi spune George, deși în buletin scrie clar Gheorghe, și pe legitimație i-au pus tot George. I-am spus și Lottei că dacă o mai văd și la un metru în preajma lui, o să „o dezinfectez”. Glumesc, desigur, dar nu prea.>

...

<Bea, sun-o pe Lotte acum, te rog!>

- Bună, Lo!

- Hei Ed, ce faci?!

- Uite, dau o fugă cu Bea să ajung repede acasă. Trebuie să iau ceva, să mănânc, a venit mama pe acasă și mi-a lăsat ceva bun! Am timp să stau, vreau să rămânem și azi după program la birou... să ne jucăm puțin. Uită-te pe poza de grup pe care am făcut-o azi, Gheorghe avea un tricou din ăla cu CØDE, dar hanoracul era deschis în așa fel încât se vedea doar Ø (zero barat). Ți-am zis eu că e un zero barat, oricât de „self-conscious” s-ar da, nu realizează penibilul.

Și poza asta e făcută și cu managerii din State, așa că o s-o vadă toți.

- Vrei să stăm iar cu George? Știi că stă peste program...
- Ți-am zis să nu-i mai zici George. Amintește-mi, te rog, încă un motiv pentru care nu-l suport: zici că nu are casă, stă prin „*server room*” și laborator, cu aceleași haine de trei zile... Trebuie să stăm că am niște chestii de rezolvat în același timp, e pentru noi și pentru companie chiar și pentru el, pentru toată lumea. Poate nu o să mai aud acest nume: George!
- Dacă la muncă toată lumea îi zice George, chiar și tu.
- Eu evit să-i spun pe nume.
- Stăm mai târziu? Că am și un call cu Statele.
- Nu pot, sunt obosită!
- Ia-ți și tu o pauză mai lungă la prânz... Că apoi mergem la restaurantul ăla care-ți place ție, numai bine că la ora aia am liber în zonă unde să o parchez pe Bea, că știi ce greu e să găsesc un loc de parcare pentru mașini electrice!

16. În ce direcție se învâрте balerina?

Există pe Internet o animație cu o balerină care face o piruetă infinită! Privitorul insistă întotdeauna pe unul din sensuri. Cei care comentau erau întotdeauna foarte determinați să își impună părerea despre sensul în care se mișcă balerina. La un moment dat a apărut o poză neclară cu o rochie și o situație similară a apărut cu jumătate

din comentatori care o vedeau albastră cu dungi negre iar jumătatea cealaltă albă cu dungi aurii.

Lipsa de detalii și repere ar fi trebuit să fie evidente pentru animație. Iar poza avea un contrast prost și pe ecranele lucioase pe care se reflecta soarele se vedea albă cu dungi aurii. Ce aveau în comun reacțiile în fața celor două iluzii optice? Ambele variante aveau susținători convinși și înfocați. Fiecare tabără credea despre ceilalți că ori sunt proști ori sunt miștocari. Algoritmul social media exploda și genul ăsta de postări pe care am să le numesc „*bistabile*” devenea viral. Ambele tabere uită că de fapt au de a face cu o iluzie optică.

În momentul în care au apărut butoanele de „*like*” și „*dislike*”, internetul nu a mai fost doar o simplă bibliotecă cu referințe, ci a devenit un instrument în mâinile unui magician. Tot atunci am observat cum postările astea bistabile ies în față și devin din ce în ce mai dese.

Când au apărut reacțiile cu „*emoji*”, primul gând a fost să mă gândesc la „*Eros și magie în Renaștere*” a lui Culianu și la capitoul despre „*vinculis*” pe care pasajul ăsta din Giordano Bruno citat de el îl exprimă cât mai succint:

„E cu atât mai ușor să-i legi de tine [vincire] pe acești oameni care au cele mai puține cunoștințe. La ei puterea sufletului se rânduiește și se deschide în așa fel încât lasă să treacă impresiile provocate de tehnicile operatorului, deschizându-le larg acele ferestre care, la alții, sunt mereu închise. Operatorul are căi lesnicioase pentru a crea toate legăturile pe care le voiește: speranța, compasiunea, teama, iubirea, ura, indignarea, mânia, vioiciunea, răbdarea, disprețul față de viață, de moarte, de bogăție [...] (De Magia, III, pp. 453-454).”

Stau și mă întreb dacă „*bistabilele*” de la TV, O.J. Simpson și Elodia, nu au tot un mecanism similar de operațiune psihologică?

17. Margarină

În anii '90 tata plecase în Olanda și se întorsese pentru că România ne mai fiind sub comunism, românilor nu li se mai dădea azil, își făcuse niște prieteni care veneau și stăteau pe la noi. Prietenii ăștia când veneau aduceau foarte multă margarină, așa încât o vreme adoptasem și noi margarina. Înainte ca cineva să își închipuie că în casa noastră era un fel de AirBNB ce funcționa pe margarină sau că ospitalitatea românească era exploatată, sau să deducă un scenariu în care, dacă m-aș duce cu margarină în Olanda să primesc cazare la schimb, nu aș găsi, aș vrea să zic că și tata cât a stat în Olanda a locuit o vreme la ei. Deci era o tranzacție corectă. Întâmplarea asta mi-a venit în minte pentru că atunci am aflat un fapt despre acești olandezi și anume că, fermieri fiind, produceau foarte mult unt, însă ei vindeau și exportau untul dar ei acasă mâncau numai margarină. Ne gândeam noi ca și copii că dacă stau doar pe margarină și asta se produce destul de ușor nu o să facă foamea niciodată în occident. O vreme mâncam și eu margarină, dar am observat că în aceeași perioadă aveam furuncule, nu știu dacă are vreo legătură sau era doar un accident, dar eram superstițios și primul gând a fost că îmi iese margarina prin piele și metaforic și la propriu, am încetat să o mai mănânc și au dispărut și furunculele.

Mă gândesc că LLM-urile acum nu au un model viabil util prin care pot fi utilizate și valorificate într-o companie,

sau business, LLM-urile îmi par în cazul ăsta un fel de margarină. Pare unt dar nu e unt, nu hrănește dar în schimb umple stomacul și blochează receptorii care înainte primeau hrana reală. Margarina e livrată industrial angajaților de corporație, pe care angajații o consumă, adică folosesc LLM-uri cum cred ei și își bat capul cu AI-ul încercând să producă ceva de valoare, unt, pe care corporația îl vinde. Problema AI-ului este, însă, că pur și simplu nu există o sursă de venituri suficientă pentru a recupera efectiv banii necesari rambursării împrumuturilor contractate pentru a-l construi.

18. AI, Internet, meme și divinație!

Culianu definea divinația ca pe un fel de computer analogic care analizează toate posibilitățile și le oferă pe cele mai probabile. Definiția asta se putea da și Internetului. Da! Internetul poate avea și latura asta divinatorie! De exemplu Gary Lachman, autor destul de prolific, discipol al lui Colin Wilson și fost basist, membru fondator a trupei Blondie, chiar a scris o carte despre cum un colț de Internet în 2015 posta meme prin care s-a ghicit câștigarea alegerilor prezidențiale din 2016 de către Trump. Mema cu Pepe prima dată tot de acolo a apărut. Chiar și John Michael Greer care în general scrie despre magie și divinație are o carte despre asta. Cuvântul cheie este analogic, iar componentele analogice ale Internetului sunt oamenii. Cu cât devine mai populat de algoritmi și roboți cu atât mai mari sunt șansele ca Internetul să nu mai funcționeze ca un sistem divinatoriu.

AI-ul nu este un sistem divinatoriu, nici măcar nu analizează toate posibilitățile din set-ul dat, este restricționat, este digital în loc de analogic. Și atunci când interacționează cu un om, este antrenat să predomină și să linguească. Neputând fi un sistem divinatoriu AI-ul nu poate ghici viitorul, deși cumva funcționează similar. Un simplu pachet de Tarot și un ghicitor sunt superiori din punct de vedere divinatoriu.

19. Corul bisericii

Există expresia „*ne dus pe la biserică*” pentru cei care grăiesc și acționează fără menajamente și etică. Am înțeles că AI-ul s-a apucat de făcut muzică. Cei mai buni cântăreți din lume sunt în general cântăreții de gospel. Dar și cei mai buni cântăreți populari cum sunt Aretha Franklin, Whitney Houston, Mariah Carey, Paul McCartney, John Lennon, Adele, Ed Sheeran, etc au început viața muzicală tot în corul bisericii. Până și Kanye West a cântat în corul bisericii.

Problema AI-ului nu e doar că e ne dus pe la biserică, ci că nu se poate duce vreodată la biserică, darămite să mai și cânte în corul bisericii.

20. Sfinții nu mănâncă oameni

Avantajul artiștilor e că pe lângă sărăcie au parte și de companie, compania altor artiști. Artiștii care încep mai târziu sau artiștii bătrâni rămași singuri nu mai au acest

avantaj; le rămâne doar compania sfinților patroni ai artelor. Sfânta Cecilia și Sfânta Casiana pentru muzicieni. Sfântul Luca pentru pictori, etc.

Mă gândeam la omul ăla care a venit cu zicala „*Până la Dumnezeu te mănâncă sfinții*”, nu i-a spus nimeni că sfinții nu mănâncă oameni? Aia de mănâncă oameni sunt ceilalți.

21. Lotte la ea acasă

Îi povestesc unui prieten cu ce mă ocup în ultima vreme și termin cu „*sărăcia asta îți dă atâtea posibilități să nu mai gândești pragmatic*”. Îi place paragraful, îmi place și mie, mă apuc și-l notez, niciodată nu îmi crește inima mai mult ca atunci când îmi iese câte un aforism din ăsta pe care îl place toată lumea, în cazul ăsta toată lumea sunt doar doi oameni. Poate totuși e un caz peste ăsta, atunci când zic ceva bun pe care îl uit și pe care mi-l amintește cineva peste ani. Nu s-a mai întâmplat demult. Erau vremuri bune! Lumea vorbea, lumea asculta, mai ținea și minte.

22. Psihoza AI

Psihoza AI e pe de o parte ceva real, e un fenomen pe care psihiatrii îl observă în care AI-ul declanșează episoade de psihoză paranoidă sau psihoză delirantă, cel mai periculos e că se întâmplă adesea în oameni care nu au avut un istoric de probleme mintale și evoluează vertiginos în forme grave.

Fenomenul psihozei AI la modul clinic e foarte nou și încă nu se știe exact cauzele, se bănuiește că cauzele ar fi faptul că AI-ul elucubrează și halucinează tot felul de ineptii periculoase. De câte ori nu l-am întâlnit atunci când l-am testat să văd ce poate, zicând „*Ai perfectă dreptate!*” chiar și atunci când îi dădeam doar ca test un text destul de tâmpit. AI-ul e antrenat în așa fel încât să fie plăcut și lingușitor și lipsa asta de fricțiune creează tot felul de probleme, nu numai psihoza AI. Din experiența mea cu inteligența dacă pot să pretind că am avut vreodată așa ceva, este că inteligența reală creează fricțiune. Simularea inteligenței, „*a face pe deșteptul*”, pe de altă parte nu creează fricțiune ci se ferește de ea. AI-ul poate fi și o reflexie a acestei atitudini atotprezente în societatea modernă.

Pe cealaltă parte psihoza AI este folosită deja de majoritatea oamenilor la modul exagerat pentru a califica pe cei care sunt obsedați de AI, la fel cum schizofrenic e folosit pentru a reprezenta pe cineva mai schizoid sau paranoic pentru cineva mai suspicios. Și obsedați sunt destui, totul devine amplificat în „*camera de ecou*” a platformelor „*social media*”.

Dacă e ceva ce a caracterizat toată revoluția asta a AI-ului a fost bombardarea masivă a tot ce ține de media, evident asta mai mult la americani.

Iar când vine vorba de americani nimeni nu îi descrie mai bine decât George Carlin: „*Când e vorba de idei, te poți baza pe America să facă un lucru dintre cele două, să ia o idee bună și să o bage complet în pământ sau să ia o idee rea și să o bage complet în pământ.*”

Asta bineînțeles nu până nu au consumat complet, produs

în cantități industriale și le-au împins și făcut reclamă peste tot. Să nu uităm de chestiuni care erau ubicue la americani: DDT, azbest, benzină cu plumb, vopsea strălucitoare cu uraniu, vopsea strălucitoare cu radiu, freon, thalidomidă și lobotomii. Era și o filmare cu un om care mânca DDT cu lingura, iar la englezi am văzut o filmare dintr-o emisiune TV în care un american, Gordon Edwards, mânca DDT cu mâna direct dintr-un pachet de DDT ca să arate cât de nevătămător este. Filmarea apare și în documentarele lui Adam Curtis deci nu vorbim aici de vreo făcătură.

Acum mă gândesc ce inutil e să scrii despre AI și cât de mult se plictisește cineva care citește după ani toată treaba asta. Poate fi și mai rău decât să pierzi atâtea rânduri să critici sau să pui întrebări, să lauzi la nesfârșit, DDT-ul, azbestul... sau cincinalul și perestroika.

23. Ceața războiului

Încep să îmi dau seama ce mare pierdere de timp e valul ăsta de informație despre război, indiferent din care parte vine și cu cine suntem părținitori. Ceața e ceață și ca muntean, nu mă refer la regiune ci ca om care trăiește la munte, știu prea bine că pe timp de ceață stai pe loc până trece ceața. Ca muntean aș putea să mă gândesc că la câmpie e mai puțin periculos să te miști prin ceață, dar tot nu riști.

24. Solve et coagula

„*Solve et coagula*” e o maximă în alchimie ce descrie un proces alchimic de „*separare și închegare*”. E varianta alchimică a lui „*divide et impera*”, dezbină și cucerește.

Acum câțiva ani eram speriat de fragmentarea mentală ce ni se impune peste tot, mă gândeam că mai rău de atât nu se poate, până a apărut și mai multă fragmentare.

Ca în bancul ăla cu optimistul și pesimistul:

Pesimistul: - Mai rău nu se poate!

Optimistul: - Ba se poate!

Primul gând a fost că va fi din ce în ce mai multă fragmentare mentală până se va ajunge la o saturație și apoi fiecare își va linge rănilor și va începe să se vindece. Dar fenomenul ce produce fragmentarea are alte planuri cu fragmentele alea. Algoritmii fac acum aleatoriu acea închegare a fragmentelor care plutesc fără nici o conexiune. Dacă vezi lumea dintr-un loc organic așezat, aglutinarea fragmentelor ăstea arată ca un talmeș-balmeș în cel mai bun caz ca niște himere. Ar putea fi doar o chestiune de timp până ceva nefast va începe să ia amploare și apoi să metastazeze prin tot mediul ăsta social digital.

25. Cenzura transcendentă și cenzura imanentă

Am văzut videoclipul cu asasinatul lui Charlie Kirk destul de curând, a fost răspândit așa de repede încât nici nu a apucat să fie cenzurat. Nu știam cine este Charlie Kirk dar

faptul că în America s-a ajuns ca cineva să fie omorât atât de public pentru ceea ce spune e un semn. Indiferent cine ar fi fost asasinul, ce îmi arăta mie este că s-a ajuns la un anumit nivel și că discursul public a trecut mai departe de cuvinte și că argumentul se face acum și altfel pentru efect maxim.

Un loc unde argumentul iese de pe țeavă e un loc sumbru pentru un campion al libertății de exprimare cum se vinde SUA, în anumită măsură SUA este încă peste Uniunea Europeană la capitolul ăsta, de exemplu SUA nu a interzis canalele de media rusești cum a făcut Europa. Nu înțeleg nici măcar efectul deciziei UE. În primul rând canalele precum RT nu sunt nici măcar așa de bune tehnic, dacă aş citi ceva de la ruși nici măcar nu aş apela la ceea ce au pus ei pe lista de interzise.

Asasinatul m-a dus cu gândul la modul de execuție al lui Ioan Petru Culianu, poate și pentru că am tot investigat viața lui pentru ce am mai scris mai demult. Dincolo de comparația macabră și asemănări criminalistice, nu există alte similarități între cei doi în ceea ce privește caracterul. Pentru mine totuși e încă un indiciu, dacă aveam nevoie de încă unul, că genul ăsta de lucruri rezonează mai mult cu America și că asasinul sau asasinii lui Culianu nu au venit din România cum este varianta principală.

S-au creat la fel de multe teorii și ipoteze în jurul asasinatului lui Charlie Kirk, care totuși se polarizează în jurul a doi poli, încât mă duce din nou cu gândul la unele din situațiile acelea de discurs bistabil. Dacă ar fi să fac o predicție ar fi că este unul din cazurile acelea care nu vor fi rezolvate niciodată iar dacă se va ajunge totuși la o concluzie, aceasta nu va fi satisfăcătoare pentru toată lumea.

26. Control tehnic de calitate

„Cu inteligența artificială invocăm demonul” zâmbea poznaș Elon Musk în 2014 acum 12 ani într-un interviu la Bloomberg. Nu spunea care demon, dar menționa la fel de poznaș, pentagrame, apă sfințită și lua în considerare scenariul în care demonul nu va putea fi controlat și că s-ar putea întoarce împotriva celor care îl convoacă.

Acum demonul convocat se cam chinuie, s-au băgat atâtea fonduri în el aproape la nivelul a mii de miliarde de dolari, cu expuneri la bursă încă și mai mari, de 10, 20 de ori mai mari. Și cu toate astea companiile de AI încă mai subvenționează serviciile AI pentru că fără subvenții ar fi prea scumpe. Dacă AI-ul e copilul bastard al miliardarilor americani, atunci au plătit enorm să îl școlească, au plătit enorm să îi facă cursuri, au dat mită să îl angajeze și acum trebuie să dea constant mită pentru a nu fi dat afară.

Acum parcă văd Sfânta Marina luându-l la tocat cu ciocanul în cap pe respectivul demon, având în vedere natura demonului, nici măcar nu e vorba de exorcism ci pur și simplu control tehnic de calitate.

27. Proiecție artificială

„O idee e ceea ce ai tu, o ideologie e ceea ce te are ea pe tine” - Morris Berman

Am auzit atât de des aproape ca pe bandă sloganul: „cei care nu se vor pregăti pentru viitor vor fi de neangajat.” Adică cei sceptici față de AI, vor fi de neangajat. De parcă cineva care e sceptic față de AI trebuie neapărat să fie

fundamentalist, evident că dacă acesta devine în vreun fel folositor, cineva care era sceptic îl poate oricând folosi pentru ceea ce va fi folositor. Însă mă îndoiesc că LLM-urile vor deveni folositoare mai înainte de a fi trecute într-un plan secundar, dacă nu chiar abandonate. Unul dintre avantajele de a lucra cu sisteme divinatorii e că înveți destul de repede că nimeni nu are un monopol pe viitor.

28. Jocuri finite și jocuri infinite

James Carse în cartea sa „*Finite and Infinite Games*” (Jocuri Finite și Jocuri Infinite, nu este disponibilă tradusă în limba română) explorează diferența dintre jocurile finite și cele infinite, jocurile finite au ca scop câștigarea jocului, jocurile infinite au ca scop continuarea jocului. Cartea este o carte filozofică și nu se raportează la jocuri de calculator, nici la jocuri sociale, etc deși ideea poate că se aplică și acolo.

Jocul finit se joacă în limite și în reguli, jocurile infinite se joacă cu limitele și regulile, jocurile finite sunt teatrale, necesită spectatori, jocurile infinite sunt dramatice, necesită participanți, jocurile finite au ca scop să câștigi, jocurile infinite au ca scop să joci în continuare.

Ideea sau modelul de business american dar și european chiar în mai mare măsură, e acum bazat pe abonament, e să te faci să joci în continuare, dar nu după nevoile tale ci prin tot felul de constrângeri. Sunt acum mașini la care aerul condiționat funcționează pe bază de abonament. A fi luat ostatic de către un produs pe care îl cumperi nu e un joc infinit, e o bătaie de joc, iar bătaia de joc e un joc finit,

destul de scurt, în care compania poate câștiga pe moment, dar cu consecințe.

Un alt exemplu de joc finit îl reprezintă organismele modificate genetic, nu mai au sămânță care să se perpetueze, sunt făcute să crească repede, o singură recoltă, fără conținut nutritiv, să reziste la cantități mari de îngrășăminte sintetice, erbicide și pesticide, etc. Ele îmbolnăvesc și chiar omoară în timp pe cei ce le consumă, deci aceștia nu mai pot să continue jocul. La capătul opus ca joc infinit este agricultura organică, sau „*de subzistență*” cum a fost ea discreditată pentru a fi eliminată. Cred că cea mai tare lovitură de marketing și relații publice este abordarea Rusiei care a decis să interzică organismele modificate genetic. Chiar dacă probabil folosesc aceleași metode industriale adică îngrășăminte sintetice, pesticide, etc prin abordarea asta s-au asociat cu un joc infinit.

29. Calitate versus cantitate

„Singurul Zen pe care îl găsești pe vârfurile munților este Zen-ul pe care îl aduci acolo.” „Calitatea e o experiență independentă de și care este înaintea abstracțiilor intelectuale.” „El a tot speculat despre relația Calității față de minte și materie și a identificat Calitatea ca și părinte al minții și materiei, acel eveniment care dă naștere minții și materiei” - Robert M. Pirsig

Dacă am avut vreodată vreun divorț mental cu Occidentul mă refer aici la America și Europa de Vest a pornit din ceea ce eu percep ca fiind declinul vertiginos în calitate și nu mă refer doar la produse dar la toate capitolele, de la educație,

la mediul de muncă. Această dezamăgire nu a venit așa de mult de la capitalismul de cumetrie, de la imperialism, de la rasism, de la ifosele elitelor occidentale dar și uneori a cetățenilor de rând pe cât de mult a venit de la divorțul Occidentului cu calitatea.

Și nu ai cum să nu vezi asta, produsele devin din ce în ce mai mult proiectate doar să îți ia ochii și să te dezorienteze sau să te agațe de o companie, mai mult decât să rezolve problema pentru care cumperi acel produs. Produse gândite să se defecteze și să se învechească planificat pentru a te obliga să cumperi altele. Deja există din cauza asta cel puțin o nouă nișă, de exemplu, sunt companii care produc tractoare fără electronică, interfețe digitale, doar butoane și control mecanic, sau cel mult electromecanic.

O plimbare prin talcioc te pune imediat în fața realității, oameni de multe ori cei mai mulți nici nu cumpără, studiază obiectele vechi, le pun în evidență, le laudă mai mult decât vânzătorii, le compară cu cele actuale, le admiră mecanica, discută și despre cele care nu apar în piață că sunt prea bune... E o adevărată experiență care dă multora dependență. Talciocul mai oferă și o altă perspectivă și anume poți vedea o expoziție a tuturor tehnologiilor scumpe care nu au trecut testul timpului.

Teoretic deși de multe ori în talcioc ai de a face aproape cu gunoi cum glumesc și unii vânzători, „*Lucruri noi de la gunoi!*”, practic experiența calității acestor obiecte poate fi valoroasă!

30. Paranormalul și sovieticii

George Hansen în cartea sa „*The Trickster and the Paranormal*” („*Păcăliciul și paranormalul*”, nu este tradusă și nici nu e disponibilă în limba română), expune ideea că fenomenele paranormale și arhetipul Păcăliciului sunt asociate stărilor de antistruktură socială, „*liminalitate*” și marginalitate. Cartea are un capitol întreg în care expune cum colapsul URSS a creat condițiile pentru manifestarea fenomenului paranormal și a arhetipului de tipul Păcălici. Pot să-i confirm teza pentru că trăind anii '90 fenomenul era ușor de observat și în România de atunci. Nu cred că am văzut în rândul oamenilor un interes mai mare pentru literatura și filmele despre paranormal ca atunci. Atunci găseai și săptămânale despre paranormal. Și personajele din spațiul public erau de asemenea natură, nu știu câți și-l mai amintesc pe Mudava.

Meditând la treaba asta, mi-a apărut altă idee în minte, hipernormalizarea. Documentarele lui Adam Curtis m-au inițiat conceptului introdus de Alexei Yurchak în cartea sa „*Everything Was Forever Until It Was No More: The Last Soviet Generation*” („*Totul era pentru totdeauna până când nu a mai fost deloc: Ultima generație sovietică*” de asemenea fără a avea un volum publicat în limba română). Hipernormalizarea era decuplarea totală între ideologia oficială și felul cum mergeau lucrurile, oamenii de rând practicau ritualurile ideologice la nivel public, însă realitatea de zi cu zi se desfășura în continuare ordonată de reguli empirice. Sistemul mergea din inerție iar alternativele aproape că erau de neimaginat, halucinația asta colectivă a normalității, Alexei o numește hipernormalizare. Și în cazul ăsta pot spune că România trăia același tip de febră.

Ce m-a frapat întotdeauna uitându-mă înapoi e că '89 a fost anul în care erau cele mai puține bancuri cu Ceaușescu, aproape că lumea se resemnase cu comunismul și restricțiile lui. Cu atât mai mult a fost neașteptat momentul revoluției. Interesant este că deși au fost revoluții ce s-au produs în tot spațiul pactului de la Varșovia și chiar și în unele republici sovietice, acestea nu i-au scos pe sovietici din hipernormalizare. Ieșirea din hipernormalizare nu s-a produs decât după colapsul URSS.

Acum că le-am pus împreună, realizez și mi se pare normal că atât timp cât împingi realitatea într-un sens ea îți va răspunde cu un impuls de forță egală în sens opus. Nu știu să fi făcut cineva conexiunea până acum între cele două concepte, hipernormalizare și colapsul ei și apoi explozia de interes pentru paranormal.

Un fenomen similar se petrece și în Occident și cred că automatizarea și inteligența artificială sunt doar o parte din hipernormalizarea Occidentului. Practic dacă asta va fi traiectoria, Occidentul se specializează acum în mod inutil pentru o lume care se va schimba radical. Și URSS-ul anilor '80 și sateliții ei se specializau pentru o lume care avea să fie total diferită în anii '90. Cred că e legat de același fenomen de colaps cognitiv care se întâmplă și cu rețelele neuronale și cu colapsul cognitiv uman în general. Dacă într-adevăr Occidentul e pe același traseu, atunci ceea ce urmează după hipernormalizare poate fi descris ca: vremuri „*interesante*”.

31. Consecințe

Sunt destui care iau în considerare faptul că anumite organizații, țări, blocuri geopolitice, etc nu suportă consecințe sau le exportă cu ușurință altora, ca pe un semn sau confirmare că sunt favorizați de divin. Țin minte de acum mai bine 3 decenii dintr-o carte despre „*karma*”, că atunci când cineva e mai aproape de divin, consecințele acțiunilor urmează cât mai aproape de momentul când s-a făcut o acțiune vătămătoare. Poate e contra-intuitiv că de fapt karma instantanee e cea mai bună formă de karma, dar este.

32. Slugă infidelă

Lucram la o corporație și la o pauză de țigare, un coleg povestea cum o companie la care a lucrat anterior a încercat să îi strecoare un proiect de urmărire a unei ținte deghizat ca altceva, a cerut alt proiect, nu a primit imediat, la puțin timp a schimbat firma. Am întâlnit sute de cazuri în care oamenii din domeniu au ales libertatea de conștiință în dileme din acestea etice. Media prezintă „*ITiști*” ca pe un grup amorf care ar face orice și ar fi în stare chiar să își creeze oricând un înlocuitor fără nici măcar să gândească.

Aparenta nepăsare și siguranță a breslei IT-iștilor, ce apare când sunt confrunțați de media cu amenințarea de „*a fi înlocuiți*” e dată și de o bază tehnică. În primul rând nu este prima tentativă, de a înlocui programatorii, au mai fost: Cobol, OOP, limbaje de programare de generația a 4-a ca ABAP, programare vizuală, CASE („*Computer-Aided*

Software Engineering”), sisteme expert, UML executabil, CORBA și JavaBeans, „*low code*”, „*no code*”, etc. Pentru fiecare din tehnologiile enumerate, mai sunt o duzină care la vremea respectivă erau la fel de futuriste. Fiecare tentativă a dus la creșterea complexității și costului și eventual pe termen lung la creșterea numărului de angajați care să mențină ceea ce a fost creat cu aceste tehnologii.

33. Cel mai jos nivel

Pe cel mai jos nivel în iad, sub nivelul trădătorilor din iadul lui Dante a trebuit să fie creat un nivel mai jos pentru companiile care publică anunțuri de muncă false. Chestia asta în orice țară care se respectă ar trebui să fie ilegală. Pierde resursele tuturor celor implicați. Sunt companii care au și câțiva pași inițiali în care un angajat de la resurse umane are interviuri cu candidați pe aceste locuri disponibile false, probabil ca să-i țină și pe cei de la resurse umane ocupați când nu au posturi de angajat.

Acum practica e așa de întâlnită încât sunt și oameni de la personal care au divulgat și expus mecanismul. Am aflat că sunt cel puțin trei motive pentru care companiile au practica asta. Primul ar fi culegerea profilurilor pentru viitoare poziții sau pentru a fi vândute mai departe. Al doilea motiv al companiilor ar fi pentru a părea încă relevante și viabile pentru concurență dar și în piața de muncă. Al treilea este pentru a speria angajatul curent să tragă mai tare la muncă, i se publică acestuia fișa de post pe piața liberă.

Alt motiv ar mai fi că unele companii din occident trebuie

să pună locul de muncă și să arate că nu au putut angaja în țara respectivă înainte să poată să angajeze forță de muncă din acele țări care au forța de muncă mai ieftină. Am auzit chiar varianta în care unele companii fac statistici și modele comportamentale și publicarea de anunțuri de angajare false e un mod de a culege aceste date și metadate fără să plătească nimic.

Există o tendință de pauperizare a muncii creative și intelectuale dincolo de AI pentru o anumită clasă socială. Tipul ăsta de falsă „*recrutare*” la fel ca și tipul de locuri de muncă abuzive face parte din această tendință. AI-ul demonstrabil își are și el locul în tendința aceasta. AI-ul în felul cum este antrenat încalcă foarte mult drepturile de autor. Sunt deja procese în instanță la americani pe motivul încălcării dreptului de autor de către AI, dar acestea sunt îndeosebi create de companii mari. Dacă pe viitor va exista un risc legal din lucrul cu AI atunci doar companiile mari își vor mai permite tehnologia asta.

34. Hiperinflație

Ambele modele de divinație pe care le-am propus, cel în care America rimează morfologic cu Imperiul Roman dar și cea în care rimează morfologic cu Uniunea Sovietică includ o hiperinflație în viitor. Modelul simplist cu decalajul de 35 de ani între SUA și USSR, pune potențial SUA față în față cu două hiperinflații, una în 2027 și 2028 și alta în 2033. Modelul celălalt pune o eventuală hiperinflație la sfârșitul lui 2029.

În felul în care merg lucrurile și cum crește deja inflația

la modul faptic, această posibilitate nu este insignifiantă. Sunt istorici și economiști care discută deja această posibilitate. E vorba de economiști din Occident și nu din țările cu care Occidentul este acum într-un conflict economic. Inclusiv fosta președintă a Rezervei Federale, Janet Yellen, avertiza de curând că aceeași tactică de a reduce dobânzile pentru a gestiona datoria națională riscă să provoace hiperinflația. Există multe posibilități de unde ar putea veni această hiperinflație. Două posibilități sunt remarcabile pentru că sunt tangențiale cu ce scriu în acest jurnal. Prima posibilitate ar fi ca economia petrodolarică să se rescrie din cauza unei serii de crize energetice și geopolitice. A doua ar fi o criză existențială a capitalismului însuși. Și doar în cazul în care luăm de bună teza că SUA își abandonează propriul joc pentru unul „*străin*” ar fi tot un semn de criză existențială.

Să sperăm că nu va fi cazul unor episoade de hiperinflație în Occident, pentru că românii, printre care mă aflu și eu, nu vor fi cu siguranță ocoliți. În anii '90, poate '91, nu îmi mai amintesc exact, copii fiind, vizitam zilnic un chioșc în care mama vindea pâine . Țin minte că se dubla prețul la fiecare câteva zile și oamenii preferau să cumpere mai multă pâine decât aveau nevoie pâine ce astfel avea să se usuce și învechească, decât să păstreze banii. Țin minte că atunci când nu mai găseau mâncare, cumpărau tot felul de chestii de prin magazine, numai să apuce să cumpere ceva cu banii ăia. Înceau desperați să păstreze ceva din valoarea banilor.

Occidentul nu a cunoscut hiperinflația, hiperinflație nu a mai existat de un secol în Europa de Vest, iar în SUA doar Sudul a avut un episod de hiperinflație în timpul războiului civil. Astfel că este aproape imposibil de imaginat ce

consecințe ar putea avea hiperinflația în contextul lumii de astăzi.

Aș avea tendința să zic ceva care e tendențios și poate chiar fără bază: dacă se va întâmpla vreodată, având în vedere cât de mult iubește Occidentul banul, e singura șansă să se reseteze cultural, social. Dar poate o resetare ar fi cazul cel mai bun având în vedere istoria Occidentului, mă gândesc să nu revină la metehne din-acelea mai vechi și la conflicte interne.

35. Ziua îndrăgostiților

Există aplicații din astea de întâlniri amoroase, romantice, care au fost prinse că facilitau conectarea cu parteneri care erau potențial toxici, sau relații toxice, pentru că situația asta creștea nivelul de interacțiune cu aplicația și pentru că domnișoara respectivă se întorcea cât mai curând să folosească aplicația.

Având în vedere că există o creștere a utilizării aplicațiilor în jurul zilei îndrăgostiților sau altor sărbători, e ca și cum ai trimite gazela când e la rut să bea apă din vadul care are cei mai mulți crocodili.

36. Obsesiile elitelor, prea mulți sau prea puțini

Regimul lui Ceaușescu considera că suntem prea puțini, a interzis avorturile, a produs decreștii și tot felul de

suferințe. China considera că sunt prea mulți și au introdus politica cu un singur copil și acum au tot felul de probleme economice ce decurg de acolo și nu știu cum să crească din nou populația. Și în Occident sunt tot felul de discuții și sunt destui miliardari amatori ai discuției despre populație, rar vezi pe cineva la nivelul elitelor care să zică că probabil lucrurile se așează singure.

Avantajul de a fi un creștin de rând, mirean, e că nu ai nevoie să îți bați capul cu probleme din astea, toți suntem înnumărați de fapt și firele din cap ne sunt înnumărate.

37. Gică contra

Mă întreb dacă arhetipul ăsta la români nu are și un aspect de fapt sănătos. Poate că sub toate ocupațiile sub care au fost românii, la nivelul social avea fiecare un moment în care deveneau „*contra*”. Când erau sub îndemnul satrapilor în care cei mai mulți erau cu „*Susțin ultima chestie*” („*I support the current thing*” cum e mema în engleză) printre ei erau câțiva căroră li se făcea lehamite. Pot să zic că sentimentul, de Gică contra, e bine mersi încă printre români. Eu merg oricum pe principiul că orice are nișa sa ecologică are un rost în ecologia locului.

38. Costuri irecuperabile

Ce i-a determinat pe investitori să dea banii unor oameni ca Elizabeth Anne Holmes , Sam Bankman-Fried sau Bernie Madoff și cum au putut afacerile astea să ruleze cu

anii, altele chiar decenii, fără un audit? Vorbim totuși de firme despre care se presupunea că valorează miliarde de dolari și care la final au devalizat investitorii.

Nu se trage linie la final de an? Nu știu de Bernie dar ceilalți doi erau puși pe prima pagină în toate revistele ca povești de succes. Ca mai apoi revistele să mai facă încă o dată tiraj cu ei pe prima pagină ca răufăcători. Doar pentru că se investesc atâția bani în servere, centre de date, etc și doar pentru că șefii companiilor de AI apar pe copertele unor reviste ca povești de succes, nu reprezintă nici o garanție. Ba din contră la fel ca în cazul țepelor mai sus menționate nimeni nu vorbește la modul serios despre profit, ci doar despre imagine.

39. Cu chef de dragoste

Zicea cineva că ăștia ca mine nu o să facem față, se referea la faptul că nu adoptăm atitudinea corectă și nu suntem „*la curent*” cu ultima chestie la modă și că precauția și scepticismul vor fi motivul de exil din presupusul succes. Să iau cel mai rău caz posibil, un scenariu de dezastru, parcă Naomi Wolf zicea într-un articol că oamenii în caz de dezastru nu devin toți niște elemente antisociale și încep să se ciopârțească între ei ci încep să se organizeze în grupuri mai mici și își fac un sistem al lor. S-au întâmplat și povești de dragoste, umanitatea înseamnă să ai mai multe sisteme de rezervă. Atunci biologicul devine determinant, curajul, energia, etc. viața merge mai departe cum era o vorbă populară: „*unul trage ca să moară, altul joacă și se-nsoară*”. Să presupunem la absurd că dezastrul o să fie izolat numai pentru ăștia care nu facem față; eu mă

gândesc că facem față și că ne descurcăm noi între noi cumva și le transmitem mulțumiri celor care ne poartă grija.

40. Drumul lui Cormac McCarthy

Una dintre trăsăturile discuțiilor despre un crash financiar este că atunci când se acceptă posibilitatea unui crash atunci încep discuțiile despre cel mai rău scenariu. Scenele apocaliptice oferă material excelent pentru proză fantastică de tip horror. E posibil ca unele locuri care sunt ținute artificial pe linia de plutire să devină periculoase, în scenariul cel mai puțin probabil al unui război total, să zicem nuclear. Mă gândesc la Dubai fără curent electric, sau în alte locuri unde e aglomerație urbană mare, e posibil să apară cazuri izolate cu tot felul de situații teribile. Însă cel mai probabil scenariu în cazuri de crash-uri economice o să fie sărăcia sau singurătatea în fața provocărilor. O să fie peisajul tipic al familiilor care au cedat dependenței sau altor răspunsuri maladaptative.

41. Toleranța ortodoxismului

Întotdeauna am apreciat toleranța ortodocșilor, nu mă refer aici numai la biserică, mă refer la oameni, pur și simplu, la creștinii ortodocși. Faptul că Mircea Eliade sau Ioan Petru Culianu vin din rândul ortodocșilor nu e accidental din punctul meu de vedere, ei nu ar fi putut veni din alte religii, nici măcar din rândul hindușilor, pentru că

nici hindușii nu sunt așa curioși de alte culturi.

42. Mai mult decât poți duce

Modernismul are trăsătura asta de a oferi ocazii de stres la tot pasul, atât de multe încât foarte mulți devin dependenți de stres și apoi umblă tot timpul obosiți. În același timp în lumea dependentă de putere cum e de exemplu a Bucureștiului să fii obosit e ca și cum ai umbla cu o rană deschisă. Există un soi de apreciere și respect față de putere și de multe ori cea brută și oboseala e opusul ei. Chiar există și invectiva: „*Obositule!*” care e destul de dură, cred că mai dură decât „*Drogatule!*”.

Ai putea spune că să fi odihnit e apreciat și totuși la polul opus, este ura împotriva clarității mentale, chiar găsesc într-un jurnal mai vechi: „*Se pare că o dușmănie a minții mai clare a pus stăpânire pe societatea umană pământească*”. Cumva e apreciat cineva care nu e obosit dar care nu e nici prea odihnit. Poate că e doar unul dintre paradoxurile orașelor din România. Cred că treaba asta cu disprețul față de claritate mentală încă se întâmplă. Acum sunt chiar și mai multe surse de poluare mentală decât acum 10-20 de ani când am scris asta în jurnal. Cumva dacă cineva are o minte clară ori are timp să facă ordine și curățenie ori are disciplina să o țină curată, ori amândouă. Oare asta supără? Sau poate de fapt toată lumea e obosită și agresivitatea vine doar din proiecție?

E de bun simț că atunci când ești prea adaptat vine și cu un risc, ca o haină care e prea mulată și poate să pocnească la prima mișcare mai destoinică. În general în societățile

astea ocupate, femeile cedează primele pentru că sunt mai adaptate. Primul meu contact cu Italia a fost să constat că italiencele păreau nevrotice. Am concluzionat eu că poate aveau prea multe de făcut.

Treaba asta îmi aduce aminte de două filme pe care nu știu dacă le-a pus cineva împreună din perspectiva asta. „*Eyes Wide Shut*” și „*Forest Gump*”. În ambele filme femeile sunt prea mulțate pe o realitate care e oarecum toxică, abuzivă, iar bărbații care chiar dacă par mai naivi, mai prostuți, pentru că nu înțeleg întru totul lumea în care trăiesc. Aceștia au mereu timp de câte o meditație, o ieșire în decor, o „*excursie*”, o explorare, o concluzie, o sinteză. În ambele filme bărbați sunt în medii periculoase și sunt mai în siguranță decât femeile. Femeile îmi par în risc de moarte, de la epuizare, știu prea multe. În ambele filme protagonistele par familiare cu anturajul și cercurile cu caracter dubios. Sunt prea vigilente și prea concentrate pe situația imediată, dar pierd cumva privirea de ansamblu. Alice știe tot timpul unde e portofelul lui Bill și în cele câteva momente intime are o vigilență ce nu denotă relaxare. De parcă se așteaptă ca oricând să sară un pericol de undeva. Alice e cu ochii larg deschiși și adaptată la o societate accelerată, imorală, inegală și cu ochii complet închiși față de implicațiile morale de a fi prea strâns mulată pe o asemenea societate. Astfel e de fapt cu ochii larg închiși. Jenny din *Forest Gump* împărtășește un traseu similar care îi ruinează sănătatea.

Asta mă duce cu gândul la citatul ăla de pe site-ul „*Idle Theory*”(Teoria inactivității) pe care l-am citit prima dată acum mai mult de două decenii. Site ce nu s-a schimbat aproape deloc în 20-30 de ani de când am văzut prima dată citatul: „*Orice creatură care este în permanență ocupată*

se află în pragul morții. Prin urmare, este în interesul tuturor creaturilor vii să găsească cea mai ușoară cale de viață, cea mai puțin ocupată viață.” Poate că ideea asta pe care am găsit-o atunci a tot crescut în mintea mea și a căutat tot felul de dovezi circumstanțiale.

În 2013 pentru Edge.org, la întrebarea pusă oamenilor de știință, „*Ce te ține treaz noaptea?*” matematicianul Steven Strogatz, avertizează despre această „mulare” prea strânsă pe societate:

„În sistemele complexe, creșterea cuplajului dintre componente pare inofensivă inițial. La depășirea unui prag critic, totul se schimbă brusc...

Ne supunem aceluiași mecanism. Telefoane, GPS, social media, globalizare, Internet of Things: interconectarea e maximă. Desigur, poate fi benefic...

Dar matematica arată că excesul de cuplaj e un cântec de sirenă. Fragilizează sistemul. În economie și afaceri, inteligența mulțimii funcționează doar dacă indivizii rămân independenți sau aproape independenți.”

În mod ciudat, sau poate un semn de rău augur, doar această avertizare a dispărut de pe site, deși apare în arhive sau în cartea bazată pe aceste întrebări.

43. Colecționarii de abțibilduri

Când eram mic toți copiii aveau „boala” asta de a colecționa abțibilduri, cu fotbaliști, cu mașini, motociclete, etc. Lucrurile nu s-au schimbat cu nimic, ca și adulți, abțibilduri sunt acum pentru unii cărți, discuri, etc dar și chestii

care nu sunt neapărat tangibile cum ar fi stiluri de îmbrăcăminte, sau tipuri de freze, sloganuri sau idei.

Totul devine un colaj, casa noastră e un colaj, noi suntem un colaj. Însuși AI-ul e un colaj, amalgamat cu gunoi care uneori nu are sens. Lista de cumpărături e un colaj. Noi suntem „doar” un colaj de zodii, de tipuri psihologice, de „umori” etc. Am întâlnit odată la mare o domnișoară care colecționa bărbați dintr-o anumită zodie, ca pe pokemoni. Pokemonii sunt niște personaje de desene animate. Care apoi au apărut ca abțibilduri și se colecționau. Era și cel puțin un joc faimos cu ei. Impulsul de a colecționa e așa de mare încât, o companie a creat un joc prin care se colecționau pokemoni. Pokemoni care se aflau într-un anumit loc și trebuia să îi colecționezi filmând locul cu camera telefonului. Compania folosind această tactică a cartografiat orice obiectiv de pe planetă, inclusiv obiective militare.

Cred că nu e neapărat rău că ne putem mulțumi cu aceste abțibilduri, dacă am reuși să ne creăm propria noastră nișă de abțibilduri în care să nu fim manipulați pentru ele. Evident că se pune problema autenticității. Dar dacă punem problema autenticității în același cadru mental, piața va percuta și vom avea mii de imitații de abțibilduri „autentice”. Orice tip de nostalgie va crea produsul. Cred că autenticitatea e procesul de a ne decide singuri abțibildurile, încât să ne asigurăm că ne rămâne timp și pentru celelalte lucruri umane. Eventual putem căuta prin abțibildurile pe care le avem deja și să ne amintim de ce le vrem. Și dacă stăm bine să ne gândim la ce avem deja, poate ne aducem aminte cum cândva colecționam și timbre și timbrele sunt cumva mai valoroase, metaforic vorbind.

44. Vrei să dormi și dormi

A apărut iarăși un val de modele noi de AI și o grămadă de monologuri cu influențatorii (influencers în engleză, așa se numește subspecia asta de formatori de opinie) nedormiți care ridică în slăvi ultimul model. Nu pot să nu observ că sunt nedormiți. Acum știm cu toții că atunci când ești nedormit nu judeci corect calitatea și treci cu vederea defectele. Sunt și eu puțin nedormit, mă joc un pic cu modelul respectiv și deși sunt nedormit tot varză mi se pare. Mă duc să mă culc și mă scol odihnit. Când mă scol, mai arunc un ochi din nou dis-de-dimineată, mi se pare și mai varză, îl arunc cât colo.

Mi se pare autentic să vreau să dorm și să dorm, în cazul ăsta doar perna mea să o văd. Nu prea dorm la amiază dar cred că azi o să fac o excepție, ca să sărbătoresc.

45. Resurse umane

Întotdeauna am privit cu jenă ideea de a considera omul ca pe o resursă, iar cu silă ideea de a-l trata ca pe o resursă neregenerabilă și de a nu-i da ocazia să se refacă să se odihnească. Se pare că se poate mai rău. Acum omul e o gură de hrănit, povara omului bogat. Cred că acei antreprenori care vor descoperi că o parte din oamenii ăștia sceptici de AI, sunt sociabili, au talent și sunt disciplinați vor fi singurii care vor supraviețui în domeniu, asta dacă va mai exista domeniul tehnologiei informației. AI-ul nu a făcut decât să elibereze niște resurse umane, va fi la un moment dat o categorie de antreprenor care ar putea găsi această resursă și va fi: „*ce-am găsit al meu să fie!*”.

Inteligența umană necesită din ce în ce mai puțină intervenție pe măsură ce învață, inteligența artificială are nevoie tot timpul de date produse de om, am constatat cu toții empiric că după valul inițial de date cu care a fost hrănit, algoritmul a atins un apogeu și a stagnat. Când iei un proaspăt angajat îi arăți ce să facă și el poate crește și poate produce din prima săptămână. AI-ul pierde fereastra de context prin definiție la fiecare sesiune, trebuie să-l iei de la zero de fiecare dată. Angajatorii s-au îndrăgostit tocmai de această idee de creștere și de ideea că AI-ul ar putea deveni autonom. Doar că proiectează ceva ce nu este acolo. Mă întreb de cât timp și de ce evenimente e nevoie ca să realizeze prăpastia dintre ce și-au închipuit că este AI-ul și ce este de fapt. Mulți nici măcar nu știu că AI-ul învață numai în procesul de antrenare prin setul de antrenare și încearcă să-l dădăcească dialogând cu el. Dialogând cu el poate ține minte, dar doar în sesiunea și contextul respectiv, dar asta are o limită iar sesiunea aia consumă mai multe fise („*token-uri*”) și devine mult mai scumpă. Astfel că după un anumit număr destul de mic de conversații sesiunea respectivă nu mai poate fi folosită. De exemplu dacă începem cu un set simplu de instrucțiuni de 20-30 de pagini, la fiecare dialog, se readaugă aceste pagini din nou, astfel că după doar 10-20 de conversații fereastra de context e plină și trebuie o sesiune nouă. Modele mai capabile ar putea merge până la 50 de conversații. Într-o sesiune nouă este iarăși „*tabula rasa*” și trebuie să o iei de la capăt cu instrucțiunile. Nu știu cum o limitare așa de serioasă nu e înțeleasă. Dacă mai adăugăm la asta și „*degradarea contextului*” în care cu cât contextul crește cu atât mai mult algoritmul de atenție începe să ignore o bună parte din text, atunci se complică situația. De asta LLM-urile pot fi impresionante în situații demonstrative

dar când e vorba să rezolve ceva nu livrează. Oamenii întotdeauna au avut visul de a comunica cu un robot și mulți nu pot trece peste șocul inițial și să vadă limitările acestei tehnologii.

46. Puer Aeternus

„*Puer Aeternus*” este în psihologia jungiană atribuit bărbatului adult care e ghidat mereu de psihologia adolescențului. „*Puer Aeternus*” în latină înseamnă „*etern copil*”. Acest tip de adult este întotdeauna acompaniat de „*viața provizorie*” care nu este niciodată actualizată și este de multe ori disfuncțională și este mereu la limita transformării. Amână totul pentru un eveniment viitor și de fiecare dată când se întâmplă câte o criză, adesea provocată de el însuși, sau când nu îi place ceva, își spune că totul se va schimba, „*când o să fiu promovat*”, „*când o să mă mut*”, „*când divorțez*”, „*când o să slăbesc*”. De cele mai multe ori momentul ăla nu vine niciodată iar atunci când poate accidental unul dintre momentele așteptate se întâmplă în ciuda autosabotajului, apar alte scuze. Genul ăsta de psihologie se mulează perfect pe noile servicii și produse digitale, dar și în cazul angajatului al marilor corporații multinaționale.

47. Un șut în fund un pas înainte

Dacă nu m-ar fi catapultat industria software autohtonă și crizele ei în afara ei, accidental sau nu, poate nu aș fi avut ocazia să scriu, să cânt. Chiar dacă perspectiva unui viitor

e dificilă acum, ar fi fost dificilă oricum și dacă aș fi fost încă în industrie.

Când eram copil aș fi vrut să trăiesc în Quebec, Canada, pe care o consideram o țară liberă, acum Quebec are eutanasiu voluntară și drepturi pentru copaci.

48. O ființă umană

„O ființă umană trebuie să știe să schimbe un scutec, să planifice o invazie, să taie un porc, să conducă o navă, să proiecteze o casă, să scrie un sonet, să facă un bilanț de cont, să construiască un perete, să aline un muribund, să primească ordine, să dea ordine, să coopereze, să acționeze de unul singur, să rezolve ecuații, să înțeleagă o problemă nouă, să care bălegar, să programeze un calculator, să gătească o masă gustoasă, să lupte eficient, să moară cu demnitate. Specializarea e pentru insecte.” - Robert A. Heinlein

49. Euridice

E greu să lași în urmă anii investiți într-un domeniu, ultimii 2 ani cel mai mult timp l-am pierdut încercând să intru înapoi în industrie, într-un fel sau altul, să mă specializez și mai mult, fără să fiu plătit pentru efort. Îți dai seama că nu are sens, dar nu te poți abține, cum zicea cineva, dependența de muncă și salariu e mai puternică decât orice drog.

Nu sunt singurul în situația asta, situația e așa de comună

încât au apărut și prădătorii care își fac proiecte, sarcini pe degeaba folosind oamenii care sunt disperați pe piața de muncă. E o forță care nu te lasă să abandonezi complet și să începi de la zero deși poate că domeniul nu mai are nimic de oferit sau nu mai are de oferit pe moment.

James Howard Kunstler a inventat expresia „*psihologia investiției anterioare*” pentru a descrie costul îngropat în stilul de viață suburban și urban modern dependent de navetă și de consum energetic, de investițiile în moluri și supermarketuri masive care s-au creat la periferie și reticența de a le abandona pentru o organizare mai eficientă. Stil de viață care la o scară mai mare este responsabil pentru crizele energetice din trecut din Statele Unite ale Americii.

„*Psihologia investiției anterioare*” cred că funcționează și în alte contexte, chiar și la animale, există o chestie numită capcana maimuței: într-un vas se face o spărtură suficient de mare cât să intre mâna unei maimuțe, apoi se pune o banană acolo. Maimuța bagă mâna acolo și încearcă să fure banana. Atunci apare vânătorul și o sperie; maimuța vrea să fugă dar nu dă drumul la banană și atunci vânătorul se apropie și o prinde și o jupoaie.

Ca exemplu cred că printre cei cu credite sunt câțiva care au trecut cel puțin odată prin dilema săracei maimuțe, să dea drumul la banană și să piardă ce a cumpărat cu creditul sau să stea cu creditul și să fie jupuit și fiert la foc minim. Și situația de a-ți face propria afacere are o dilemă asemănătoare, zecile de taxe, împrumuturi, birocrație, etc.

Psihologia asta se extinde și la nivel geopolitic. De exemplu SUA, dar și aliații ei mai mult sau mai puțin, sunt acum prinse în două conflicte destul de mari, dintre Rusia și

Ucraina și dintre SUA și aliații ei din Orientul Mijlociu și Iran. La fel de mult se poate spune că toate aceste țări sunt prinse în conflict pe baza aceleiași psihologii.

Fără să intru în detalii militare pentru că nu am niciun fel de pregătire, mi se pare mie că tot genul ăsta de psihologie a investițiilor precedente, îi ține agățați. Problema acestei psihologii e că cel ce a investit cel mai mult pierde cel mai mult. De exemplu, Occidentul dacă iese acum pierde tot ce-a investit, dacă stă în conflict și pierde mai târziu, iarăși sunt probleme și riscă să piardă reputația imperială.

Situația din Strâmtoarea Ormuz nu e prea clară, dar un lucru pe care îl mai țin minte din articolele, cărțile despre energie și petrol pe care le-am citit, filmele documentare și reportaje, etc: Nu te joci cu punctul nevralgic din Strâmtoarea Ormuz. Să te joci în Strâmtoarea Ormuz e ca și cum te-ai juca cu șurubelnița în buric. SUA în apogeul puterii în timpul lui Carter nu a îndrăznit să intre cu trupe acolo, a făcut o operațiune cu trupe comando eșuată și au renunțat. Prin acest punct nu numai că trece cel mai mult petrol din lume, 15 milioane de barili în 2025, 34

Din martie 2026 SUA a început să umble atât la rezervele private cât și la rezerva strategică de petrol. Acum când scriu acest paragraf Rezerva Strategică de Petrol a SUA este la 311 milioane de barili, la minimul istoric din 1983 de când se țin aceste date. În ritmul în care se golește până acum va fi goală până în aprilie 2027. Dar nici măcar nu e nevoie să se ajungă acolo pentru că rezerva are un nivel minim de operare de 150 milioane de barili pe care în ritmul ăsta rezerva îi poate atinge în decembrie 2026.

SUA e cel mai mare producător de petrol din lume dar pentru că este și cel mai mare consumator din lume este

nevoit să și importe petrol și produse petroliere. SUA mai are o problemă, petrolul ce se obține din fracturarea hidrolică pe lângă faptul că are tot felul de neajunsuri are și problema de a se consuma mai repede. Urmăresc site-ul lui Mike Shellman un texan care a lucrat 55 de ani în industria petrolului și acesta a prezis stagnare în producție care se întâmplă acum în SUA, de asemenea el prezice un declin vertiginos în următorii ani. Tot el avertizează asupra riscului de a stabili piațele internaționale folosind rezervele interne: *„După peste 90 de zile de conflict, rezervele de petrol ale țării sunt aproape epuizate, în principal din cauza creșterii accentuate a exporturilor. O prostie crasă.”* Într-adevăr o criză energetică globală ar putea provoca un crash economic de tipul experimentat de URSS în 91-92.

În toată treaba cu AI-ul e posibil să avem la fel de a face cu aceeași psihologie a investițiilor precedente, Gartner scrie că în 2025 s-au investit 1757 de miliarde de dolari iar în 2026 ar fi planificate 2527 miliarde de dolari iar în 2027, 3336 miliarde de dolari, în condițiile în care profiturile sunt de 10-20 de ori mai mici. Modelele AI pentru a fi mai inteligente necesită mai mult hardware, resurse dar și date pe care să fie antrenate, problema este că majoritatea datelor au fost deja folosite. Că s-au atins limitele datelor de antrenament este știut și discutat. Nvidia a fost dată în judecată pentru că a folosit 200000 de cărți piratate pentru a-și antrena modelele. Aaron Swartz și-a pierdut libertatea și mai apoi viața pentru o infracțiune împotriva dreptului de autor mult mai mică de atât.

Cei din spatele AI-ului sunt conștienți de limitările energetice date de AI dar speră că AI-ul va rezolva el însuși situația energetică. Ce nu știu mulți chiar și din dome-

niul tehnologiei informației este că zona energetică și a petrolului are cea mai mare experiență și printre cele mai mari investiții în AI din ultimele decenii. Au folosit deja cu succes algoritmi AI, care sunt mult mai potriviți pe domeniul respectiv și există deja o oarecare saturație.

Dacă într-adevăr se va repeta același scenariu care s-a petrecut și cu alte bule speculative, AI-ul va lăsa și el o gaură majoră în economie totul s-ar putea rostogoli ca un bulgăre și ar da omului de rând o lovitură de amploarea colapsului sovietic. Experiența de a lăsa în urmă un stil de viață mai scump pentru unul mult mai frugal. Experiența cu care mă confrunt eu acum dar și alții ca mine va fi valabilă și pentru majoritatea atunci. Dacă există spectrul unui colaps de tip sovietic pentru mine, în zona Argeșului, acesta poate fi observat într-un singur obiectiv acum: Autostrada A1, Curtea de Argeș - Sibiu. O să fiu cu ochii pe ea, întotdeauna m-a mirat că lucrările s-au accelerat după 2022 când a început conflictul Russia-Ucraina în trombă. Văd știrea că pe 30 iunie 2026, 30 ofițeri NATO au vizitat șantierul autostrăzii. Pentru mine o să fie interesant să urmăresc traiectoria. Întotdeauna am avut sentimentul că există ceva metafizic care blochează trecerea înspre Valea Oltului. Numai dacă mă gândesc la accidente de pe Dealu Negru, sau drumul mereu varză de pe Momaia. O fi vreun sigiliu magic făcut de preoții daci, având în vedere că zona asta care e ca o linie imaginară a fost cândva limita ce separa coloniile romane de dacii liberi. Între semne, superstiții și anumite tipare nu e distanță mare, semnele astea pot dezvălui dificultăți pe teren geografice sau antropologice. China imperială avea un departament din guvern cu tot cu funcționari care se ocupau numai de asta, strângeau toate semnele, superstițiile, zvonurile astea din toate

cotloanele imperiului. Astfel, centrul imperial avea o perspectivă asupra gândurilor și aspirațiilor subiecților din toate colțurile imperiului. Întotdeauna s-a făcut greu infrastructură ce leagă cele două zone, doar dacă ne gândim la calea ferată Vâlcele - Rm. Vâlcea, abandonată imediat după ce a fost terminată chiar acum 35 de ani. Apar aceiași 35 de ani, acum mai am încă o chestie pe care să o urmăresc care să îmi testeze teoria asta cu decalajul de 35 de ani. Calea ferată Vâlcele - Rm. Vâlcea e acum ruine, nu mai e nicio șină și totul e întelenit. Am fost acum vreo 10-15 ani cu bicicletele, e pitoresc. Tot atunci și tot pe calea asta am dat peste tunelul Gibei, tunel de o lungime record, care avea la intrare, scris pe partea stângă „*Viață, Efort, Creație*” și pe partea dreaptă „*Omul învinge natura*”. „*Omul învinge natura*” e cel mai ironic mesaj pe care să-l găsești pe un tunel abandonat elementelor naturii. Pe de altă parte „*Viața, Efortul și Creația*” merg mai departe în alte direcții decât cele ale regimului care avea planuri cu aceste tuneluri și și-au găsit alte fire ale destinului. Să fie oare următorul deceniu în care viața, efortul și creația schimbă iar macazul spre alte fire nebănuite ale destinului?

50. Frică incertitudine și îndoială

„*Frică, incertitudine și îndoială*” (în limba engleză Fear, uncertainty and doubt, FUD) e o tactică de marketing, propagandă etc, de a influența percepția oamenilor prin împrăștierea de informații false sau distorsionate cu scopul de a crea „*frică, incertitudine și îndoială*” („*FUD*”) cu intenția de a sabota un rival sau concurent. Tehnica

e folosită de oamenii din relații publice, marketing, etc, adică exact oamenii despre care Culianu spunea că pot fi considerați magicieni. Considerând că tehnicile acestor oameni sunt tehnici de magie dar și faptul că tactica dar și scopul FUD sunt lipsite de etică, atunci tactica e destul de clar un exemplu de magie neagră.

Tacticile sunt faimoase în domeniul în care am lucrat pentru că au fost folosite în special de companii software. Microsoft a răspândit „FUD” despre DR-DOS, un sistem de operare scos de Caldera. SCO (un paravan pentru Microsoft) a folosit „FUD” împotriva lui IBM, pretinzând fals că Linux are cod UNIX, cu scopul de a ataca și discredita sistemul de operare Linux.

Companiile de AI fac acum același lucru vizavi de scepticii AI-ului prin încarnarea sa actuală LLM, aceștia sunt mânjiți ca fiind incompetenți, depășiți și ludiți (după englezescul Luddites denumire dată celor care distrugau liniile de producție la apariția automatizării industriale). Cuvântul „ludiți” nu prea apare în limba română până acum și faptul că a apărut peste noapte peste tot mă face să suspectez o campanie de publicitate negativă ce țintește oamenii sceptici față de AI. Influența companiilor este atât de mare încât în SUA forțele de ordine încadrează scepticismul față de AI drept extremism anti-tehnologic. Convenabil a fost exclus din peisaj numărul semnificativ de procese de instigare la suicid, calomnie, denigrări etc de care AI-ul este vinovat.

Situația reală dincolo de minciuni și „FUD” este că sunt nume mari în domeniul inteligenței artificiale care și-au exprimat scepticismul față de LLM-uri. Richard S. Sutton care e considerat „tata” AI-ului, a zis că sunt un „dead end” (în engleză drum fără ieșire, impas, fundătură), Yann

LeCun le-a numit la fel „*dead end*”. Yann LeCun nu e chiar un oricine în domeniu, a fost șeful diviziei LLM în Meta/Facebook.

Fei-Fei Li, care e considerată „*mama*” AI-ului, practic consideră că LLM-urile sunt niște „*wordsmiths in the dark*” (maestrii ai condeiului pe întuneric) elocvenți dar incapabili de experiență, erudiți dar nefondați.

François Chollet a zis despre LLM-uri că sunt „*a big curve fit to a very large dataset*” pe care eu o traduc ca fiind „*o curbă mare care încearcă să aproximeze un set de date foarte mare*”. Descrierea lui François Chollet m-a făcut și pe mine să vizualizez mai bine tehnologia, dar m-a și transportat în timp, pentru că am lucrat la un proiect care aproxima un set de date cu o curbă. Am făcut asta acum 25 de ani cu profesorul Ilie Candin în Sibiu, ca anexă la lucrarea sa de doctorat, eu am făcut programul ce făcea vizualizarea curbelor în scenarii diferite, dar am înțeles ideea. Cu ocazia aia am fost și coautor la singurele articole științifice pe care mi-am pus numele vreodată. Și tot atunci am realizat că lumea academică nu e de mine. Ce am învățat atunci este la fel de relevant și acum, curba aia nu reflecta complet realitatea. Și curba aia nu se obține ușor. Profesorul Ilie Candin a muncit zeci de ani să digitalizeze și să verifice datele și să obțină polinomul ce descrie acea curbă. Cum pertinent a spus Alfred Korzybski: „*harta nu e teritoriul*”. Și în cazul ideal în care AI-ul ar crea o hartă perfectă a lumii, acesta s-ar confrunta cu situația în care teritoriul se schimbă și modelul va trebui mereu antrenat să țină pasul. Dar AI-ul nu poate crea o hartă corectă a lumii pentru că LLM-urile au halucinații chiar și în cazul teoretic ideal. Alte neajunsuri sunt că LLM-urile depind de textul produs de oameni, text în care e nevoie ca ei să

descrie realitatea, dar și pentru că realitatea nu poate fi descrisă mereu lingvistic.

Lista scepticilor față de LLM-uri poate fi continuată, pentru că apar chiar și dezertori din companiile astea mari, se poate scrie o carte numai pe tema asta. Articolele științifice de valoare despre insuficiența LLM-urilor apar aproape săptămânal, dacă ar fi să facem o medie.

Faptul că toți acești oameni se opun revendicărilor exagerate puse în cârca AI-ului nu este neapărat din spirit filantropic, toți se tem de ceea ce se numește o „*iarnă a AI-ului*” un colaps al LLM-urilor care va mânji tot domeniul AI și atunci investitorii nu vor mai vrea să mai audă termenul AI. Știm asta pentru că s-a mai întâmplat de două ori în trecut. Prima iarnă AI a fost cea mai blândă și a fost chiar în anii '50, chiar la puțin timp după ce termenul AI a fost folosit prima dată. A doua între 1974-1980 și a fost ca urmare a exploziei de interes pentru AI din perioada 1960-1970 atunci fiind în vogă „*perceptronii*” și „*traducerea automată*”. Chiar îmi vine în minte dintr-o carte un exemplu de traducere din vremea aceea, frază pe care o parafralez pentru că nu o mai știu exact, «*spiritul e puternic, dar trupul e slab*» din Biblie, traducătorul automat a tradus-o ca „*vinul e bun dar carnea s-a stricat*”. A treia iarnă a fost iarna AI din perioada 1987-2000, generată de goana după sistemele expert din anii '80. Cu cât mai mulți bani se investeau în momentele de euforie a AI-ului, cu atât mai mare era iarna AI-ului care urma.

În timp ce recorectam și resciam acest mic volum, am dat peste o știre care confirmă oarecum analiza mea. Știrea vizează un avertisment al Băncii Reglementelor Internaționale (Bank for International Settlements, BIS). BIS este o instituție financiară cu sediul în Elveția care asigură

coordonarea politicilor și cooperarea băncilor centrale la nivel global. BIS oferă uneori și împrumuturi băncilor centrale. BIS avertizează că alocarea a peste un trilion de dolari în infrastructura de inteligență artificială riscă să provoace supra-investiție, o prăbușire financiară și recesiune globală dacă randamentele tehnologiei nu vor justifica cheltuielile și datoria asociată.

Așa că LLM-urile „sângerează” din mai multe direcții:

- au nevoie de foarte mulți bani ca să mențină operațiunile;
- încă nu fac profit;
- energia de care au nevoie nu va putea fi livrată la timp;
- eficiența lor și utilitatea lor au atins un apogeu și nu pot vreodată lucra independent;
- nu au fost gândite să fie utile și să colaboreze eficient cu oamenii, au fost gândite să lingusească și să flateze;
- tehnologia are limitări intrinsece;

Dincolo de asta LLM-urilor le suflă în ceafă poate și cea mai mare iarnă a AI-ului. Dar asta nu e o veste proastă numai pentru cei care lucrează în domenii adiacente AI-ului ci și pentru cei din industria software; pentru că banii ăia care s-au aruncat pe goana asta după AI, nu vor fi disponibili pentru industria software. În plus mai toți economiștii au prezis că atunci când bula speculativă a AI-ului se va sparge va trage și restul economiei după ea.

51. La spartul târgului

În condițiile astea de ce aş vrea să fiu scriitor, la urma urmei nu e mare diferență între pretențiile că AI-ul va lua munca programatorilor și pretențiile că va lua munca și scriitorilor.

Pe de altă parte e știut că scriitorii nu o duc prea bine în perioade de criză darămite scriitorii amatori care nici măcar nu s-au lansat încă.

Mi-am pus problema asta și gândul ăsta e probabil și motivul pentru care nu am scris foarte mult până acum, dincolo de a ține niște jurnale aproape stenografiate pe care nu le-am scris niciodată pentru a le publica și pe care uneori nici eu nu le mai înțeleg.

Poate sună demoralizator, dar nu am de ales. Pentru că tot ce am încercat ca să reintru în industria IT nu a mers și pentru că am vrut să iau o pauză de la calvarul ăsta inutil. Dacă nu aş fi fost încurajat să scriu experiența asta nu aş fi făcut-o.

Am încercat totuși să pun suflet cum e vorba românească, nu o fac doar ca să „*respect formele*”, adică să păstrez aparențele, cum e expresia în franciza filmelor și cărților „*Dune*”.

Dar nu prea am nicio așteptare, ba chiar e posibil ca tot ce zic aici să se întâmple și aceste rânduri să nu fie vreodată publicate.

Cu toate astea chiar și în cazul în care am scris-o degeaba și nu voi fi citit, nu îmi pare rău. Am pierdut comparativ mult mai mult timp încercând să reintru în propria-mi industrie pentru care sunt calificat, fără să am nici un rezultat, decât

am petrecut scriind aceste rânduri. Am scris cu plăcere și în flux, ca să zic așa. A fost mai enervant la corectare și recorectare.

Măcar de ar fi fost singurul proiect care nu e pragmatic. Dovadă că am o fire mai artistică e că nici când domeniul în care am activat era la maximum de profit și eram foarte căutat tot nu știam să mă vând.

Celălalt proiect activ ar fi să învăț muzică și să învăț să cânt, vreau să îmi împing limitele de autodidact, vreau să văd cât de departe pot să ajung doar învățând singur. O fac pentru că am mai învățat singur și pentru că în general e gratis. Dacă am pierdut atât timp învățând și rezolvând probleme pentru companii și profitul lor, de ce nu aș face la fel pentru ceva care măcar mă crește sufletește?

Dacă scriitori de succes au mai existat care au început târziu, cei mai mulți au fost faimoși postum, cântăreți sau muzicieni de succes care au început târziu nu prea știu pe nimeni. Poate sunt și nu au ajuns faimoși, dar am căutat și n-am găsit. Ce am găsit e că mulți se apucă de muzică târziu și chiar găsesc mulțumire în asta.

Faptul că atunci când te apuci târziu de muzică nu mai iei în considerare posibilitatea de succes, e un lucru interesant pentru că ia presiunea de pe tine de a deveni faimos, poate e și motivul pentru care hobby-urile sunt așa de constructive și reconfortante, pentru că nu trebuie să demonstrezi nimănui nimic.

Poate că e ceva neurologic la mijloc, Oliver Sacks în cartea sa Muzicofilia descrie un caz din ăsta când cineva s-a apucat de cântat la pian după ce a fost lovit de un fulger. A devenit atât de prins încât nu făcea altceva, nu cântase vreodată, a învățat singur, după muncă cânta la pian, așa

de mult încât nevastă-sa a divorțat. La un moment dat a luat și lecții și a devenit destul de bun cu timpul. Poate că și eu am fost lovit metaforic de un fulger, să îți vezi sută la sută din planuri dărmate e una, dar să trebuiască să îți rescrii complet viața și rutinele e tot un șoc pentru sistemul nervos.

Oricum atunci când mă duc în talcioc, cele mai interesante chestii le văd dimineața la prima oră, dar uneori e interesant și la spartul târgului că e relaxant și uneori poți găsi ceva și pe acolo.

Oricum și la târg dar și pe plan profesional m-am dus întotdeauna ca și cumpărător. Mai degrabă prospector sau adulmecător (nu știu cum să îi zic când doar te uiți și experimentezi fără să cumperi) nu am știut niciodată să vând, abia am știu să cumpăr. Mi-am găsit tot timpul loc în industrie atunci când eram căutat cu oferte și trebuia să „cumpăr” fișele de post pe care mi le „vindeau” companiile. Acum pe piața muncii au succes exclusiv cei care știu să se vândă bine și să dea din coatele marketingului și brandului individual.

52. Îngropatul și înmulțitul talantului

Când am intrat în domeniul IT software, am fost mai mult ales de cei din jurul meu, am crezut că îmi înmulțesc talantul, eram bun în liceu, olimpic. Dacă nu ar fi fost așa de mare concurența, 120 din tot județul pe 2 locuri, aș fi putut ajunge la concursul pe țară, am fost la un loc diferență de calificare pe țară. Era un județ competitiv,

județul Argeș mai ajunsese la olimpiadele internaționale de câteva ori. Aș fi avut câteva puncte pe care le-aș fi putut contesta dar liceul meu, fiind destul de modest și mic, nu a fost reprezentat acolo să mă ajute să le recuperez. M-a ajutat să recuperez câteva puncte un profesor care era mai corect, de la un alt liceu, dar nu a fost de ajuns. „*Comisia*” de profesori nu m-a lăsat să recuperez acele câteva puncte, care mă puneau de pe locul 3 pe 2. Locul 2 se califica pentru competiția pe țară.

Deja la facultate, nu mai eram la fel de motivat dar tot eram bun, să zicem, din prisma celor-altora, a competiției, erau câteva materii la care încă puteam fi printre primii. Erau oameni în domeniu care intraseră pentru prospectul de-a face bani și a avea succes. Goana după profit nu e neapărat de rău până la urmă era vorba doar de o calificare ca orice calificare. Dar după ce s-a spart bula speculativă „*.com*” câțiva dintre colegi au renunțat și asta nu s-a întâmplat doar la mine în grupă, ci și la alte universități.

Apoi piața muncii în domeniu era tot proastă după bula speculativă „*.com*”. Umbra concurenței neloiale și a măgăriilor a început din ce în ce mai mult să apară în domeniu. Intervievatorii făceau ce voiau la fel ca și acum. O dată am dat testul „*California Psychological Inventory (CPI)*” un test cu 434 întrebări iar intervievatorul nici măcar nu s-a obosit să îmi dea măcar rezultatul nici după ce l-am cerut. Să zicem că poate mi-ar fi folosit și mie vreodată în viață la ceva. De exemplu când am aflat printr-un test Myers Briggs, dat tot așa cred că la vreun interviu printr-o companie, că sunt „*INFJ*”; a fost util pentru mine la un moment dat, de exemplu, când peste ani am decis să rămân pe control de calitate.

La un alt test psihologic „*Raven*” de data asta, programul la

final mi-a arătat și rezultatul, pentru că am uitat și am dat click după ultima întrebare. Intervievatorul îmi spusese să nu dau click după ultima întrebare. Iar după ce psihologul a încercat să îmi facă „*gaslighting*”(învinovățire? proces de conștiință? nu prea există cuvânt românesc) că nu am nivelul de ajuns pentru compania respectivă, i-am răspuns, „-Cum așa, că rezultatul e maxim?”. M-a întrebat de unde știi, i-am zis „-Pentru că am dat click, pentru că am uitat, am crezut că ai văzut!”, a zâmbit, a zis că ăsta era interviul și că „te sunăm noi!”

La un moment dat, am intrat într-un apartament din ăsta nedecomandat de două camere, în care erau vreo 7 inși care programau în sufragerie iar în ceea ce trebuia să fie dormitor avea birou șeful care după un interviu sumar mi-a zis că sunt „*varză!*”.

Cu cât domeniul era mai mult despre bani cu atât mai mult tot felul de oameni abuzați și cei care îi prădează au început să apară în domeniu.

Zeci de povești din astea am în cap, de umblat prin praful de la Pipera, era mult mai mult pe atunci, de umblat prin tot felul de apartamente, garaje și croitorii. Mi-am găsit cu greu de lucru până la urmă, după aproape mai mult de un an. Iar mai apoi, după câțiva ani, a apărut criza din 2008, pe mine m-a prins într-un moment prost, e clar că nu îmi revenisem după loviturile pe care le-am avut după ce am terminat studiile. După ce am lucrat iar prin apartamente, garaje de taxiuri și alte locuri exotice am început să îmi găsesc locuri de muncă mai serioase.

Dar nu mai eram, ca înainte, omul care era orientat pe cod și cod scris cum trebuie, fără să ajung să îmi actualizez idealul, ajunseseam să accept orice rol. Evoluasem spre a

accepta rolul pe care mi-l dădea sinergia echipei, pentru a-l face cel mai bine și a învăța de unul singur să îl fac bine, adică rolul de scos castane din foc. În așa fel încât am trecut prin majoritatea rolurilor tehnice care participă la producerea de software.

Modelul funcționa, părea că e o nișă destul de sigură să accepți să faci munca grea. Când s-a propus peste tot munca „remote”, telemuncă cum se numește în limba română, am fost inițial sceptic știind prea bine că modelul ăsta nu va funcționa cu tendința managerilor de a fi cât mai aproape de angajat. Tendința de a lua totul la puricat de a intimida și a sufla în ceafă „puleților”, cum le zicea un coleg de-al meu ăstora ca mine și ca el care lucrează pe tehnic. „Pulete, pl. puleți” bineînțeles că vine de la franțuzescul „poulet” care înseamnă puișor.

În timpul ăsta de lucrat remote, am mai lucrat și din provincie dar pentru că pariasem pe revenirea la birou am ținut chiria în București, la un moment dat după 2-3 ani de plătit chirie degeaba aiurea prin București am zis că e cazul să mă mut de tot în provincie. A fost foarte inoportun să mă mut tocmai atunci, pentru că după o jumătate de an a apărut mișcarea de revenire la birou combinată cu AI-ul, presiune care există și acum când scriu aceste rânduri. Câștigasem primul pariu, dar am pierdut pentru că nu am ținut de strategia inițială.

Acum că sunt iarăși fără talanți, după ce eu credeam că i-am înmulțit, e vremea retrospectivelor, reflecțiilor și a meditațiilor de tipul celor pe care le făcea Blaise Pascal, ca să descopăr unde am greșit. Îmi dau seama că nu poți să înmulțești talanții când lucrezi într-un domeniu atât de comercial când lucrezi pentru alții și nu lucrezi pentru tine. Companiile astea, mai ales cele mari, asta fac prin definiție,

iau talantul înmulțit de cei talentați și îl îngroapă, câte idei nu au îngropat companiile câte „start-up-uri” nu au îngropat, etc. Cam asta e schema: iau un start-up, sau o afacere mai mică o scutură cât pot de bani și apoi o trag pe dreapta.

E totul pierdut? Poate că nu și chiar cred că nu. Dacă tu care citești aceste rânduri ești în aceeași situație ca și mine și ai fost cinstit și ai învățat, te-ai pregătit, ai muncit și acum simți că nu ai niciun talant și că talanții tăi au fost îngropați, nu dispera! Există un talant pe care nu l-am îngropat și nici cei ca mine nu l-au îngropat, de fapt l-am înmulțit, faptul că am fost autodidact și că am învățat din ce în ce mai mult cum să învăț singur, că pot acum să învăț altceva, îmi arată că l-am înmulțit.

Dacă îl vezi și tu și ai încă talantul, e decizia ta ce faci cu el, poți să înveți și să pui talanții pe care îi mai ai în alte domenii. Sau să lucrezi în continuare tot în același domeniu dar pentru tine, dacă crezi că va rămâne ceva nișă în domeniu. Eu am ajuns să fac ceva care nu prea are șanse mari de profit, mai puțin pragmatic, mai artistic, scrisul, cântatul. Altcineva poate ajunge să facă ceva care e mai practic, fiecare va merge cum îl poartă realitatea, dacă decide să o ia în considerare. După revoluția din '89, foarte mulți electricieni au rămas pe tușă, nu mai erau fabrici, nu se mai construia, toți oamenii ăia s-au orientat către altceva sau au rezistat „eroic” pe bani puțini în vreun loc iar acum după 25 de ani se caută iarăși electricieni.

53. Juma-juma

O să încerc să povestesc cum am devenit eu „scriitor” și „cântăreț”. Nu vorbim aici de o reconversie profesională de succes în care mi-am menținut același stil de viață, ci de faptul că psihologic și funcțional realitatea mi-a găsit un loc în care să mă plaseze, suficient cât să simt că am și eu un rost în viață și societate.

Cât despre rost, *„It ain't much, but it's honest work”* („nu-i mult, dar e muncă cinstită”), cum zicea mema, adică e suficient cât să-mi dea o stație în viață. La bărbați, există o stație din asta atunci când nu prea mai ai variante, *„orice cal ajunge gloabă”,* sau *„every dog has its day”* („orice câine are ziua sa de noroc”) cum zicea un coleg. Asta nu e o stație extraordinară, dar e ceva în care presiunea nu mai e maximă ca să o iei razna, sau să clachezi, e un loc de unde poți să încerci să mergi mai departe sau să te reorientezi.

De scris am mai scris și înainte, dar pentru că nu am avut prea mulți cititori am tot renunțat. În plus am și un soi de dislexie nediagnosticată când cuvintele pur și simplu iau locuri ciudate în frază sau mă trezesc că am crezut că am scris ceva anume și când citesc cuvintele sunt de negăsit în frază, le-am mâncat. Poate pur și simplu sunt doar agramat și confuz, poate îmi găsesc subiecte inarticulabile, dar am zis să reîncerc.

Nu tot timpul când mi s-a zis să scriu am început să așez ceva în cap sau în scris, de multe ori am considerat că nu mai are sens să adaug și eu la masa enormă de literatură. Când a fost să cred că am ceva de spus, care e cât de cât original și merită, am încercat. Eu am pus jumate și realitatea a pus și ea jumătatea ei.

Cât despre cântat, am ajuns „cântăreț” la îndemnul indirect al unui fost coleg de muncă ajungând astfel după o serie de potriviri cântăreț în corul bisericii; abia dacă am făcut un an. Nu sunt baza corului sunt vocea a doua, creierul meu e mulțumit că face parte dintr-o echipă. Sufletul e mulțumit și el, e ceva energizant în muzica bisericească. La nivel micro, e doar o poveste de adaptare din sutele de mii, poate la un moment dat pe cale să devină milioane de oameni aruncați afară de industrii.

Citesc chiar acum că la nivel global jumătate de milion de oameni și-au pierdut locul de muncă din cauza AI-ului, un an are 525600 de minute, adică în fiecare minut undeva pe planetă un om pierde locul de muncă și va trebui să își reconfigureze viața. Fiecărui om, mai mult sau mai puțin, îi oferă realitatea ceva în funcție de ce jumătate pune el și de alte variabile. Ce au în comun toți acești oameni dați afară este faptul că vor contribui mult mai puțin în economie, nu din ciudă, ci din nevoie. Economia se va reconfigura fără ei, dar pe parcurs vor fi fost alți oameni sau afaceri care depindeau de banii care veneau de acolo, economia va scădea.

Dar statele și clica lor de miliardari obsedați de AI au pus și ei jumătatea lor și se pare că pune și realitatea jumătatea ei. Și-au dorit ca AI-ul să lase milioane fără muncă, probabil va lăsa, dar altfel. În etape, prima dată vor concedia voit ca să justifice promisiunile și ca să „economisească” bani dați pe AI. A doua oară de nevoie, când le va merge prost pentru că AI-ul nu a livrat și a găurit bilanțul de la final. A treia oară când compania respectivă va falimenta și apoi în aval toată economia se va duce de râpă. „Ai grijă ce îți dorești că s-ar putea să se împlinească” se aplică și pentru entități mai mari, cum sunt companiile, că tot au ele statut

de persoană.

Au dorit ca AI-ul să lase oameni fără muncă. Și asta probabil că se va întâmpla, dar nu la modul că AI-ul e competent, ci pentru că au aruncat degeaba banii pe el și acesta va trage în jos și economia. Au dorit să fie o lume total diferită, va fi, au vrut un mare reset, realitatea va da acel mare reset, toate aceste realități schimbate se vor însuma la un moment dat într-o altă configurație când vor face masă critică.

54. Reverse brain-drain

Am fost nevoit să adopt o viață mai simplă și poate la nivel psihologic e un salt calitativ. Nu am renunțat complet la ideea de a mai lucra în domeniu, dar am renunțat la disperare. Nu mai sunt dispus să pierd vremea cu procese de angajare toxice. În primul rând pentru că nu funcționează și nu neapărat din considerente ideologice. Mulți alții aflați în situația asta s-au așezat și ei cumva, știu pe cineva care cu ocazia asta e scriitor și e mult mai prolific decât mine.

Ca exemplu de supraviețuire, din criza anterioară din 2009, am discutat de curând cu un prieten pe care nu l-am mai văzut de mult și care a fost nevoit pentru că era căsătorit și a avut copil să lucreze ca șofer pe tir. Avea nevoie de un venit mai stabil și nu putea să aștepte să treacă criza din IT. Interesant este că în meseria de șofer pe tir s-a descurcat mai bine financiar decât mulți colegi de-ai mei din IT care au ales să rămână în domeniu. După foarte mulți ani a revenit în domeniu. El, pentru domeniu, a fost

pierdut atâția ani deși a făcut liceu de specialitate, facultate etc. Până când el a revenit în domeniu companiile au lucrat cu oameni reconvertiți din alte domenii care poate nu erau la fel de buni ca el.

Englezescul „*brain-drain*” a fost folosit prima dată de Societatea Regală din Londra în anii '50 când a botezat fenomenul exodului de oameni de știință și ingineri către SUA și Canada. De obicei migrarea asta este dinspre orașe mici spre orașe mari, dinspre țări mai simple spre țări mai avansate economic. Dar mi se pare că dinamica brain-drain-ului se schimbă acum.

SUA și Occidentul acum pariind toți banii la masa AI-ului, au creat posibilitatea unui „*reverse brain-drain*”. Au creat posibilitatea unui exod de creiere inversat prin care oamenii pleacă din domeniu, spre alt aranjament de viață, fără măcar să iasă din țară. De exemplu migrează spre orașe mai mici, locuri mai izolate, alte locuri de muncă mai sigure considerate „*munca de jos*”. Sau migrează spre domenii considerate mai puțin productive.

Deja am văzut companii care se plâng că pierd exact genul ăla de cunoaștere care ține compania pe nișa respectivă. Pierd, pe de altă parte, chiar oamenii care știu cum se fac și cum se făceau lucrurile și cel mai important de ce se fac așa. Au pierdut acești oameni nu doar pentru că au plecat ei ci și pentru că au fost dați afară. Pe de altă parte cunoașterea moștenită e poluată de tot felul de intervenții făcute cu AI-ul.

Cu cât bula speculativă e ținută și sprijinită mai mult cu atât genul ăsta de exod intelectual va continua. Iar dacă blocul occidental pică economic atunci, exodul de creiere va fi și către extern și ei vor migra către acele țări sau

blocuri economice care rămân în picioare.

55. Îți aduce ursul înghețată

Era o vorbă, *„Când meriți cu adevărat ceva îți aduce ursul înghețată în pădure”*, bineînțeles că e valabilă doar metaforic. Și nu se referă neapărat la ceva tangibil, ci la exact acel tip de satisfacție care nu poate fi foarte specifică și care se pretează la echivalenți din ăștia organici oferiți de natură. Exact cum funcționa satisfacția umană înainte să fie dresată să răspundă la dorințe șablon, era un spectru. Diferența dintre momentul ăsta și momentul *„îți creezi propria realitate”*, este că: în momentul *„când vine ursul”* realitatea îți oferă ceva și descoperi că e exact ce îți doreai foarte mult și de mult timp, iar în cazul *„creezi realitatea”* ții cu dinadinsul să convingi realitatea să îți dea ceea ce îți doreai foarte mult.

56. Înșirând cuvinte goale

„E ușor a scrie versuri,
Când nimic nu ai a spune,
Înșirând cuvinte goale
Ce din coadă au să sune.
Dar când inima-ți frământă
Doruri vii și patimi multe,
Ș-a lor glasuri a ta minte

Stă pe toate să le-asculte”

Eminescu a prins esența ChatGPT-ului și a tuturor LLM-urilor, în versul „înșirând cuvinte goale”, în cazul nostru am putea înlocui doar un cuvânt din versul următor și să rezulte „ce din token au să sune” și versul ar deveni destul valid din punct de vedere tehnic. Faptul că ceea ce spune Eminescu e încă valid, nu e accidental pentru că e o luptă intelectuală și filozofică mai veche. O viziune filozofică în care mintea este doar o bășină a creierului, cealaltă în care mintea este o realitate separată, iar creierul nu este decât un dispozitiv menit să fie conectat la ea, cum se conectează telefonul la Internet sau televizorul la canalul selectat.

Când Sir Roger Penrose a spus că pentru inteligența artificială este imposibil să devină cu adevărat inteligentă la aspectul ăsta s-a referit. Nu numai că neuronul nu poate fi copiat dar nici măcar complet simulat, pentru că prezintă efecte cuantice. Dar nu ar avea nici o minte la care să se conecteze în cazul în care cineva în cazul ipotetic ar fi reușit să-l copieze cu tot cu efectul cuantic. LLM-urile au în spatele cuvintelor „token-uri”, oamenii au în spatele cuvintelor, doruri, patimi, fructe(gustul lor), ceea ce în filozofie se numește „qualia”. La fel cum nu poți transmite cuiva ce gust au cireșele dacă nu a mâncat niciodată, la fel nici LLM-ul nu va înțelege niciodată nimic din textul pe care îl scuipe afară. Experiența e la baza minții umane. Limbajul uman nu poate exprima experiența. Iar LLM-urile nu pot exprima complet nici măcar limbajul uman.

57. AI-ul poate fi util ca oglindă

S-a făcut adesea de către cei care au analizat competent AI-ul, analogia dintre AI și o oglindă. Ce ne spune această oglindă? De câte ori au pus AI-ul să producă afaceri din acestea la nivel mic ori a eșuat ori a creat tot felul de țepe gen „*Caritas*”. Ce ne spune asta? Nu e oare AI-ul o oglindă a propriilor creatori, cum era Caritasul oglinda lui Stoica, iar FNI-ul oglinda lui Vântu? Nu ar trebui noi românii să fim sceptici față de sloganuri ca „*AI-ul lucrează pentru tine*”? Nu seamănă chestiile astea cu „*Dormi liniștit, FNI veghează pentru tine!*”?

Și nu e oare o mișcare de disperare, abordarea companiilor din spatele AI-ului, inventăm AI-ul și ne va spune el cum să îl facem profitabil? Asta este chiar strategia lor, ceea ce șefii lor declară la nivel public. Sam Altman zicea: „*Odată ce vom construi această inteligență generală, doar îi vom cere cum să generăm o rentabilitate a investiției.*” Singura companie care face profit e NVidia, pentru că a vândut procesoarele de care are nevoie toată explozia asta a AI-ului. În lumea financiară analiștii spun că NVidia a vândut târnăcoape și lopeți în căutarea asta după aur. Un investitor la un moment dat, chiar a pus întrebarea: „*Dar ce se întâmplă dacă nu este aur?*” Vocile sceptice în lumea financiară sunt încă puține dar încep să apară. Însă majoritatea sunt habarniști când vine vorba de AI.

Și nu e oare „*Departamentul de Război*” american în aceeași situație umblând cu jalba în proțap pe la companiile de AI, forțându-le mâna? Presa americană zice că departamentul a folosit AI-ul ca să bombardeze o școală de fete în Iran unde au murit 168 de copii. Dincolo de această crimă oribilă, la nivel strategic dacă au decis să folosească

AI-ul, la câte știu eu despre AI cred că au pariat pe instrumentul greșit. După două decenii de lucru cu inteligența artificială, IBM a ajuns la concluzia: *„Un calculator nu poate fi tras la răspundere, prin urmare un calculator nu trebuie să ia niciodată o decizie managerială.”* Maxima apare în cel puțin un manual de instruire IBM după 1979. Poate părea ideal ca cineva să fie deconectat de răspundere într-un război. Dar dacă printre consecințele acestei deconectări poate fi chiar pierderea războiului, atunci mai merită?

Elita este încă izolată de criză. Vestul s-ar putea să fi colapsat, iar aceștia să nu fie conștienți. Societățile prăbușite nu au nevoie de personal cu înaltă calificare, precum informaticienii. China și Rusia sunt competente în AI, dar necesită în continuare informaticieni. Cel puțin nu există comunicări publice din partea elitelor chineze sau ruse care să se fâlească pe seama șomajului informaticienilor. Elita manifestă dispreț față de informaticieni; săptămânal apar mesaje în acest sens. Majoritatea miliardarilor occidentali din secolul al XXI-lea și-au construit averile pe spinarea informaticienilor. Giambattista Vico a definit această detașare a elitei drept *„barbaria reflecției”*. Dacă AI-ul e o reflexie digitală a reflecției interioare a elitelor atunci nu e de mirare că elitele sunt captivate de propriile reflexii ca Narcis. Pe de o parte războiul elitelor cu clasa noastră a informaticienilor pare destul de real. Poate războiul era din totdeauna. Credința elitelor că AI-ul promite să ne înlocuiască, a făcut declarația de război oficială. Doar pentru că elitele se luptă intern cu informaticienii și extern cu China și cu Rusia, nu înseamnă automat că China și Rusia sunt prietenii informaticienilor. Aș zice că personal am altă abordare, genul de strategie care poate fi făcută publică, fără să mă facă să pierd și mai mult în

fața unui adversar care în felul ăsta îmi știe acum strategia. Practic am capitulat la capitolul carieră ca să salvez restul, am acceptat că elitele au învins lupta cu breasla din care făceam parte și îmi salvez restul adică faptul că vreau încă să am o viață intelectuală chiar dacă aceasta presupune să fie stoică și austeră. Nu am luat calea lui Werther să renunț la luptă, ci am considerat să pierd bătăliile exterioare pentru a le câștiga pe cele interioare, pentru că analiza mea mi-arată că oricum cariera mea s-ar fi prăbușit cu restul economiei oricum și dacă eram concentrat numai pe asta. Probabil în trecut aceeași strategie, la un nivel mai pronunțat, o aveau sihaștrii și stoicii.

Eu nu știu mai nimic despre război dar cred că nici așa-zișii specialiști nu știu suficient de mult despre război cât să dea un pronostic corect. De ce cred asta? Pentru că acum războiul are o altă dimensiune. O dimensiune tehnică și războiul se duce pe alte niveluri, se duce pe niveluri de detalii tehnice și nici președinții nu știu nimic. Președinții lucrează cu ceea ce le spun cei de sub ei și tot așa până se ajunge la operatorul final. Pentru că pe front contează acum nivelul logistic-operațional; inginerii care creează tehnica și cei care operează tehnica au cel mai mare cuvânt de spus. Și nu e valabil numai pentru război. E valabil în orice companie și industrie din secolul al XXI-lea. În industria hardware/software „*de pace*” cei mai buni manageri erau cei care știau să se înconjoare de oameni care înțelegeau ce se întâmplă în echipă la nivel tehnic și spuneau adevărul. De asta încerc să îmi dau cu părerea pe baza experienței mele din cum se lucrează în domenii de vârf tehnologic.

Experiențele la care am fost expus mă fac sceptic față de declarațiile tuturor părților implicate în război. Cu toate

astea observ că americanii au tot abordarea asta din secolul trecut. Care e strategia de război americană? Creează o mochetă de bombe cu napalm peste Tokyo, creează o mochetă de bombe cu napalm peste Berlin. Creează o mochetă de bombe cu Napalm peste Vietnam, nu vezi de junglă? Creează o mochetă cu erbicide „*Agent Orange*”.

Aș putea eventual să îl citez pe Petre Țuțea cu «*americanii sunt debili mintal și nu poți să faci din debili mintal academicieni*». L-am parafrizat totuși din memorie, n-am mai stat să caut, dar restul citatului era despre „*geniul german*”. Personal nu cred în geniul german, au distrus Europa prin două războaie mondiale și oricât de mare ar fi calitatea abstracțiilor culturale produse de ei cu câteva secole înainte, nimic nu șterge aceste „*gafe*” colosale.

Am lucrat cu germanii și cred că încă au probleme, cum zicea la modul apt un coleg „*dacă îi zgârii puțin se vede vopseaua veche de nazist*” parcă îmi închipui râcâind un pic ca pe lozurile acelea și apoi având „*câștigul*” nefast. Am cunoștință de câteva cazuri de nemți în multinaționale care se considerau superiori față de est-europeni uneori atât de mult încât au încălcat reguli de conduită în companii și erau fie mutați, fie dați afară. Am auzit la „*cârciumă*” cineva de la HR care lucra la nemți povestind cum se cerea o listă descrescătoare cu numărul de zile de concediu medical luate. Ce să zic, nu le plac oamenii bolnavi, la ananghie. Sunt sigur că pot fi o țară normală dacă vor, dar nu cred că sunt material de țară exemplu, „*geniul german*” cum spunea Țuțea.

Care e strategia americană, îmbunătățim AI-ul și ne spune el cum să câștigăm războiul? Trebuie să ai oameni peste AI ca inteligență și aptitudini tehnice, „*dușmanul*” clar are, sau ar trebui să știi că are.

Și dacă ar fi să luăm latura filozofică a războiului, „umanistă”, uite exemple de gândire din „*tabăra opusă*”: „Dumnezeu îți trimite dușmanii ca să faci ce ar fi trebuit să faci oricum.” - Proverb ortodox rusesc ”Cine își cunoaște inamicul și se cunoaște pe sine nu va fi în pericol în sute de bătălii. Cine nu cunoaște inamicul dar se cunoaște pe sine va fi uneori victorios, alteori înfrânt. Cine nu cunoaște nici inamicul și nici pe sine însuși va pierde de fiecare dată” - Sun Tzu (500 î.Hr.)

Îți dai seama abordând latura filozofică cât de mult contează cultura, cât de mult contează răbdarea, neclintirea și stăruința și alte chestiuni din astea care nu țin de tehnică într-un război. Și totuși astea contează mult mai puțin decât în trecut, tehnica primează.

Dacă cauți ceva și la iranieni probabil că și ei au ceva similar care vine de la imamul Ali, ca și ortodoxismul, hinduismul, islamismul șiit are un sincretism pe verticală cu culturile interne anterioare. Islamismul șiit păstrează „*convenabil*” motive de gândire dinainte din gândirea persană și mai mult ca sigur au și ei câte ceva să zică ceva înțelept despre „*dușman*” și cum să te descurci cu el. E destul de probabil că folosesc chiar cuvântul „*dușman*” care e și în limba română din persană și probabil că este într-un fel sau altul în majoritatea limbilor din jurul lor.

Cât despre sincretismul ăsta pe verticală și corelarea lui cu puterea geopolitică, nu am știință să fi fost studiat îndeajuns, poate este, se scrie mult în ziua de azi, apar milioane de cărți anual, poate printre ele se studiază și asta. Chinezii de la iconoclasmul maoist în trecut mi se pare că încet, încet adoptă și ei acum un fel de sincretism pe verticală cu culturile anterioare. Aproape că te uiți la președintele Chinei și vezi un confucianist.

Occidentul are acum un război „cald” cu Iran și Rusia și unul rece, economic cu China și Coreea de Nord. Nu îmi închipui cum își poate Occidentul închipui că poate câștiga un război luptând cu toate deodată. Avem de-a face cu un război împotriva unor puteri avansate tehnologic și unor civilizații care sunt istoric centrate în jurul acceptării suferinței.

Crede occidentul că poate învinge China și aliații ei cu AI-ul? Dacă chinezii otrăvesc modelele americane? Dacă o fac rușii? Dacă le-au otrăvit deja? Poți să lași viitorul omenirii pe o cutie neagră, în mod dovedit vulnerabilă la atacuri, despre care oameni competenți au deja o grămadă de dubii că prezintă vreun dram de inteligență sau chiar utilitate?

Privind așa, pronosticul pare sumbru, ce e drept e inspirat și din mijloacele mele divinatorii. Bine măcar că nu sunt specialist în viitor și de altfel nimeni nu e pentru că la final realitatea își va spune cuvântul. Ce să zic altceva decât că nu îmi place războiul și că sper pentru pace.

Dacă LLM-urile sunt niște oglinzi poate atunci omul să facă față acestei reflexii, a imaginii Universului proiectate de aceste oglinzi? Un fapt știut și observat în natură: ciocăniturile dar și alte păsări mai mici când văd o fereastră care reflectă, au impresia că reflexia este un loc în care pot zbura. Atunci plonjează cu capul înainte ca să ajungă în acel loc, izbind cu viteză maximă fereastra.

58. Veșnicia s-a născut la sat

Poate părea că nu suport străinii, pentru că sunt critic, e doar o opinie, sunt critic cu ceea ce percep eu ca fiind

traiectoria unor țări și nu la nivel de persoane, la nivel de persoane, sunt ca orice om normal, dacă e nevoie să lucrez cu tine, lucrez cu tine. Ești prietenos cu mine, sunt prietenos cu tine. Am demonstrat asta lucrând cu sutele de colegi străini. Am demonstrat că am ce învăța atunci când ceva tehnic mai bun vine de la un străin. Am lucrat și când colegii din străinătate erau mai reci, i-am considerat introvertiți, am lucrat și când erau mai călduroși și primitori.

Dar asta e impresia mea, la nivel personal, la occidentali te poți duce numai de la egal la egal și de multe ori nu te primesc așa. Dacă îți e greu, occidentalul nu știe dacă o să aibă timp și o să vrea să te înțeleagă, până la un punct e normal și românii sunt uneori așa. Dar nu o să încep să mint, ca să îi acopăr, în Italia am avut parte de rasism doar că m-am bronzat puțin mai tare și asta ca turist. De la 20 de metri atacat, cu injurii alergând către mine, pentru că am fost luat drept african. Știu pentru că mi s-a strigat și de câteva ori „*Marocchino*”. Am scăpat odată ce distanța s-a micșorat și s-au lămurit că sunt doar bronzat. Dacă stăteam acolo cum era? E toată Italia așa? În nici un caz! M-aș stabili acolo? În nici un caz!

În România mai e încă și latura aia primitoare, la ai tăi te poți retrage și când ți-e greu când ai nevoie să îți lingi rănilile. Poate că România acum nu e în cel mai ideal moment, satul românesc e încă ortodox, poate nu e primitor ca odinioară, dar e încă acolo și mai e încă primitor, chiar dacă la minim și selectiv, încă are potențial. Dar dacă toți vin aici numai ca să își lingă rănilile și dau ce e mai bun prin alte părți iarăși nu e ideal. Bineînțeles că e și aspectul auster prins prea bine în versul „*locuința mea de vară , e la țară...acolo era să mor*” dintr-un cunoscut hit. Este și aspectul că viața e

grea, uneori chiar periculoasă, mai ales la sat, dar există și o doză de comunicare și primire care mă face să pun încă românii mai aproape de suflet.

59. Mândra

Unul dintre lucrurile grele la sat este să îți găsești mândra, asta poate fi din câteva motive:

- pentru că deja funcționezi la un mod „*suboptim*”, dacă nu ești acolo rămas și integrat și doar ca să îți lingi rănilile, atunci e mai greu, din motive evidente;
- un alt motiv este că genul de evenimente care facilitau genul ăsta de întâlniri, șezători, etc au dispărut din uz;
- alt motiv este și faptul că satele sunt relativ rarefiate la nivelul palierului tău de vârstă și oamenii la sat folosesc tot aplicații ca și în București. În București într-o vreme foloseau evenimentele și pentru că la vremea aia puteai vedea în aplicații cine și cine nu vine, era „*un fel de alt fel de întâlnire*”. Cum orice lucru care merge cât de cât e abuzat, a picat destul de repede. La sat nu s-ar putea folosi evenimente, pentru că nu prea sunt evenimente organizate, evenimentele la sat sunt spontane. Când sunt organizate au un caracter religios pe bază de calendar.

60. Ce au boșii cu programatorii?

Din cel mai lăudat aspect al întregii afaceri a AI-ului, cel mai pronunțat aspect este ura miliardarilor față de

programatori. Cel mai pronunțat din punctul meu de vedere, din motive lesne de înțeles. În primul rând costul cum remarca Forbes într-un articol: *„Mulți ingineri de software din marile companii tehnologice câștigă între 200.000 și 300.000 de dolari anual, în timp ce livrează doar «două modificări de cod pe lună».”* Doar că ura față de programatori pare acum universală la miliardari dar salariile menționate se întâmplă doar în cazuri excepționale în SUA. Numai dacă privim la Elon Musk care e acum exponentul miliardarilor americani și la trecutul lui demn de telenovele cu inginerii software, îi dă afară, îi angajează iar. Anul trecut căuta iarăși cu un anunț: *„Nu contează unde ai studiat, dacă ai studiat sau la ce companie cunoscută ai lucrat. Arată-ne codul.”*

După ce acum câțiva ani îndemnau pe toată lumea din alte domenii care aveau disponibilizări cu *„learn to code”* (învață să programezi). Era nevoie de exces de forță de muncă în domeniu ca să tragă salariile în jos. Acum au făcut un 180 de grade și nu mai vor pe nimeni pentru că au agenții AI. E ceva aproape personal dacă nu metafizic, în toată treaba asta comportamentul e aproape similar cu cel dintr-un divorț dintr-o relație toxică. Pentru că boșii consideră că acum cu AI-ul nu mai au nevoie de programatori, acum pot să își de arama pe față.

Personal cred că disprețul pentru programatori are două mari cauze:

- inginerii au refuzat să ducă lucrurile acolo unde li s-a cerut;
- inginerii au arătat de ce este imposibil să ducă lucrurile unde li s-a cerut;

Ar mai fi o sursă posibilă a disprețului, inteligența e într-

un fel ca și căldura, care după legea doua a termodinamicii trece întotdeauna de la un corp mai fierbinte la unul mai rece. La fel și inteligența. Un om inteligent are capacitatea de a ilumina și influența prin idei pe cei din jurul său, îi clarifică și descâlcește pe cei încurcați. Genul ăsta de influență creează și o postură socială favorabilă, postură de care boșii care nu înțeleg fenomenul se pot simți amenințați.

Dar dacă marii bogățani ai lumii văd ingineri doar ca pe un dispozitiv care scuipă cod, de ce nu i-am vedea și noi doar ca pe niște saci cu bani. Și noi inginerii avem mai puțină nevoie de saci cu bani decât au ei nevoie să scuipăm cod. Până și Ghiță Sebastian are mai multă înțelegere față de cod decât baștanii americani, să-l citez: *„Le dăm tot codul sursă, să se spele cu el pe cap. Nici noi nu mai știm ce am scris acolo!”* România are ceva experiență cu obsesia asta față de codul sursă fiind atâția ani obiectul externalizării munci de programare pentru corporațiile americane. Inginerii s-ar putea să se descurce și să aterizeze undeva mai bine, poate chiar și în domeniul IT după acesta va suferi transformările care sunt pe cale să se materializeze. Chiar dacă e acum sub ocupația marilor miliardari, avem de a face totuși cu oameni inteligenți și la prima ocazie o să vedem cum sar în altă barcă. Am speranța asta, că chiar dacă nu voi fi eu cel care face parte din asta, se va întâmpla, întotdeauna oamenii care rezolvă probleme vor avea o oarecare căutare. La marginea curbei Gauss, vor fi și povești tragice din toată chestia asta nu mă îndoiesc. Poate și eu sunt un caz tragic și nu-mi dau seama. La fel cum cele mai multe povești vor fi cele în care acești oameni își vor fi găsit alte țeluri în viață fără foarte mare tam-tam. Dar undeva la extrema cealaltă a curbei Gauss, vor fi cei din domeniu care au trecut cu succes de impasul

ăsta. Bogătanii s-ar putea să își fi creat exact pătura de elite care îi va înlocui.

Îmi pare mie că bogătanii au inventat o nouă maximă Sun Țu: *„Alege-ți acea breaslă inteligentă pe care nu o înțelegi și fă-ți-o dușmană!”*

61. Saltul

Toate companiile astea de tehnologie nu știu prima regulă a găurilor: *„când ești într-o gaură oprește-te din săpat”*. Au investit într-o tehnologie doar pe baza unei mode și unui moft. Și cu toate astea programatorii dați afară au cules roadele tăierii costurilor.

Capcana e că suntem dați afară chiar dacă nu suntem înlocuiți cu adevărat de AI și chiar dacă AI-ul nu o să meargă, companiile nu o să mai aibă bani să reangajeze pe cei care acum sunt pe tușă. Domeniul se poate contracta suficient de mult cât să elimine și posibilitatea de a fi pe cont propriu cu propria afacere.

Totuși e normal pentru mine să *„pariez”* pe inteligența naturală, de asta cred că cel puțin un puști la un moment dat va veni cu o chestie din asta tehnică care va inversa din nou balanța în favoarea programatorilor, cum au fost și Richard Stallman sau Linus Torvalds, când la vremea lor, au inversat balanța. Dacă nu se întâmplă asta domeniul va mai exista doar la nivel de anticariat.

62. Contact cu realitatea

Deja în mediul academic, s-a ajuns la realizarea că LLM-urile nu au nimic de a face cu inteligența umană, nu este nici măcar în aceeași categorie. De asta se încearcă o redefinire termodinamică a inteligenței. Se încearcă redefinirea termodinamică a AI-ului doar pentru a putea păstra cuvântul inteligență în acronim. Și anume inteligența ca fiind gradul în care un agent crește probabilitatea unor rezultate rare și valoroase, comparativ cu cursul natural al evenimentelor. Și mai simplu pus ar fi: inteligența e capacitatea de a crea entropie negativă. Atunci AI-ul nu este total lipsit de valoare, la fel cum cunoașterea procedurală rămasă într-o companie mai este încă validă mult timp după ce un om inteligent care a creat-o a plecat. Însă această inteligență „*capturată*” nu este anti-fragilă, ea nu poate să facă față unei lumi în schimbare. Inteligența artificială nu o să poată bate niciodată eficiența unui singur kilogram de materie cenușie.

Doar că în companiile astea birocrăția este poate la fel de blindată ca la stat. Toate inițiativele din jurul AI-ului se aseamănă cu sofisme de tipul McNamara unde dictează decizii bazate exclusiv pe metrice cuantificabile, invalidând realitatea necuantificabilă. Tipul ăsta de sofism e numit după administrația americană McNamara pentru că în timpul războiului din Vietnam au promovat un set de metrice decuplate total de contextul local și de realitatea din teren. Ca și în cazul Vietnamului, doar pentru că AI-ul e un posibil dezastru, asta nu înseamnă că nu poate să mai dureze până la momentul realizării dezastrului. Nu e de mirare că măsurirea numerelor a fost la final și Nemesisul regimurilor „*de tristă amintire*” din est.

Poate că încă mă consider parte din breasla programatorilor și a inginerilor software, dar în realitate nu sunt. E de ajuns ca o companie să nu te mai angajeze și nu mai ești în breasla programatorilor. Dacă ai destulă istorie cu programarea ești în breasla veteranilor programatori. Dar și mai sigur ești în breasla șomerilor. Dacă vrei să îți faci o afacere în domeniu și să lucrezi pentru tine, piața e de așa natură încât clienții te pot lăsa baltă peste noapte. Iar odată rămas fără venituri statul o să te jupoaie prin taxe și te târăște cu birocrăția și dacă nu închizi totul dai tot felul de dări până toci și ultimul leuț.

Ca să fii într-o breaslă sigură trebuie să faci ceva util pentru comunitatea din jurul tău. Dacă comunitatea e slăbită are puține nișe. E oarecum tragic pentru că oamenii sunt pe margine exact acum când nu există alternative.

Criza asta m-a făcut să iau contact cu realitatea. Nu doar pe mine, i-a făcut și pe alții. De aceea, dacă piața își revine cei care se întorc spre ea ar putea fi foarte selectivi cu cine lucrează. Pentru că dacă nu consideră alternative și rezerve, riscul ca domeniul să ajungă tot prost e mare. Dacă nu învață din greșelile de adaptare, le va fi la fel cum ne este acum celor care nu am învățat din celelalte două crize anterioare.

La fel este foarte posibil că mulți vor profita de o eventuală revenire ca să iasă complet din domeniu, s-a mai întâmplat asta în crizele din 2000 și 2008.

63. Enshittification

Cory Doctorow denumea „*enshittification*” procesul prin care un produs sau serviciu se deteriorează în calitate datorită neglijării sau a exploatării excesive. Pentru cei care știu engleză „*enshittification*” e evident, l-aș putea traduce cu „*rahatizarea*” pentru a descrie că produsul devine „*din ce în ce mai de rahat*”, expresie care e folosită des.

„*Rahatizarea*” produselor a început să se accelereze și mai mult cu adopția AI-ului, butoanele nu mai funcționează, paginile de Web funcționează intermitent, comenzi dispărute în neant. Faptul că AI-ul nu a prins înainte de apariția LLM-urilor, Google a avut tot felul de tentative, nu este doar pentru că era scalabil, dar cred că și standardele de calitate erau mai mari și nu ar fi fost validat.

64. Umbra Piteștiului

Când unchiul Ică, fratele bunicului, mi-a zis «*după Pitești, Alexandru nu a mai fost la fel!*» a spus-o plângând. «*Nu era Jilava cea mai rea?*» am răspuns eu ca prostul neștiind ce să zic. «*Nu, cel mai rău a fost unde a fost și el, la Pitești și la Aiud.*»

Trauma bunicului, e cu noi la a 3-a generație, o văd și la români, care au tot felul de sechele de la tot felul de experimente la care a fost supus neamul românesc.

Există habotnicie și în secularism mai mult decât în religiile tradiționale, religia secularismului, a produs cele mai multe victime în secolul XX, mai mult decât orice

religie în istorie. Mao, Hitler, Stalin, Leopold, Napoleon, etc

De asta sunt sceptic când cineva bombardează constant ortodoxismul pictându-l ca pe ceva desuet și anacronistic, Ortodoxia are capacitatea de a fi eternă și e compatibilă și cu tehnologia și cu știința și cu toleranța. *„Fiți înțelepți ca șerpui și blânzi ca porumbeii”* ne îndeamnă Domnul Nostru Iisus Hristos.

De fapt actul de a te lăsa prost mai ales în ortodoxism nu numai că e un păcat dar e cel mai mare păcat, este păcatul împotriva Duhului Sfânt. E un păcat pe mai multe nivele mai ales când te-ai născut și ai crescut inteligent și isteț.

Și Ioan Petru Culianu în cartea *„Păcatul împotriva spiritului”* în capitolul cu același nume pune o problemă similară: *„În ziua de astăzi, păcatul împotriva Spiritului are mai multe nume: imobilism, minciună consolidată, genocid cultural. În expresia «genocid cultural», efectul ucigător al păcatului este imediat vizibil”*[...], *„Comunismul coincide cu totala stagnare a ideilor - ca și orice altă formă de utopism revoluționar, ca de exemplu nazismul. Stagnarea ideilor e o altă modalitate verbală a genocidului cultural, a păcatului împotriva Spiritului.”*

Nu sunt oare, AI-ul, care exact așa funcționează stagnează ideile în șabloane în modele stocate, rahatizarea serviciilor, rahatizarea mediului tehnologic și științific, exact acest lucru, stagnarea ideilor?

Sunt suspicios față de cei care se fâstăcesc și cenzurează doar și menționarea cuvântului ortodoxism, poate că inamicii ortodoxismului din închisorile comunismului au moștenit ștafeta abuzului cum am moștenit eu ștafeta

traumei.

Religia secularismului, nu e așa raționalistă pe cât se dă, există raiul secularist plin de corpuri criogenate și conștiință transferată în servere și sisteme de stocare, la fel cum există iadul secularist în care ești „zombi”, mai puțin om și nu ai apă caldă dacă nu ești abonat la „civilizație” sau dacă ești sărac.

Poate din trauma asta moștenită nu m-am adaptat complet în industria IT-ului. Poate e și ceva nefast și la genul de oameni atrași de tehnologia informației, băgăreți, să știe ei tot ce face cineva, de multe ori am văzut colegi care aveau curiozități din astea morbide despre alții. Poate de asta nu mi-am făcut prieteni în industrie. Poate de asta cei care atunci când s-au apropiat ei de mine erau interesați de un anumit scop. Poate nu erau cei mai potriviți și nu mi-am creat ce mai bună imagine asociindu-mă cu ei. Nici cel mai bun anturaj. Nu regret neapărat, nu am refuzat pe nimeni niciodată care a venit cu prietenie chiar dacă era interesată. Acum am vârsta la care nu mai e potrivită abordarea asta. Și cu toate astea sunt oameni de calitate și în industria asta, nu pot să estimez proporțiile, dar sunt. Poate faptul că nu mi-am făcut mulți prieteni printre acești oameni de calitate e un semn și despre mine. Oricum nu o duc nici ei prea bine în perioada asta. Nimeni nu o duce bine în domeniul ăsta acum.

65. Arbeit macht fraieri

Munca te face fraier, într-un sens e adevărată, mai ales atunci când „muncești până nu mai știi de tine”. De asta

la români, ideea apare în diferite variante una dintre ele fiind „*dacă muncești nu ai timp să faci bani*”. Gândul poate suna machiavelic, dar are un sâmbure de adevăr. Am experimentat pe propria piele, de câte ori mi-am luat țelul altuia și am muncit peste puteri să-l rezolv ca și cum ar fi al meu, m-am ars. Există un anumit mediu social în care toate țepele astea sunt valabile, care cere și consumă industrial munca asta de fraier.

Oamenii care se raportează doar la muncă sunt foarte ocupați și nu au timp să își facă un cerc de prieteni și astfel prin ei să își formeze o imagine corectă și să strângă informații. La fel cum nu au timp să strângă avere sau alte avantaje. Izolarea asta îi va face manipulabili și dependenți, pentru informare și avere, de alții. Astfel că în anumite situații deși etic pot fi verticali și muncitori din cauza că sunt frustrați și izolați se pot afla în situații în care sunt adesea incorecți. Astfel că aceștia pot adesea să fie incorecți fără să realizeze că li s-a făcut o înscenare. Genul ăsta de frustrare din muncă excesivă e foarte vizibilă și e ușor de folosit chiar împotriva celor care o au, de către cei care au timpul să observe și lipsa de scrupule să acționeze asupra informației.

Doar recent m-am ars cu aspectul ăsta al muncii fără cap, lucru ce m-a făcut să îmi aduc aminte de o întâmplare. Am fost odată, acum 25 de ani, cu un coleg de facultate, de Sfântul Dumitru la mănăstirea Frăsinei din Județul Vâlcea. Și cum vorbeam eu cu acest coleg despre cum avem noi de muncă la un proiect, un călugăr bătrân mi-a zis. „- *Eduard, Eduard, nu munca te scapă, că și diavolul muncește mai mult decât toți!*”, primul gând a fost de unde știe cum mă cheamă, mai târziu aveam să aflu că era un călugăr văzător cu duhul și mai exact a doua zi seara când obosiți

de o noapte nedormită pe care am stat-o la slujbă ne-am adus aminte că trebuie să mai ajungem și înapoi. Cum ne făceam noi griji că e seară și că nu mai găsim noi ocazie mai ales spre Sibiu, același părinte a zis „*nu vă mai faceți griji, că Dumnezeu are deja aranjat cine să vă ducă*” și tocmai atunci un om care era și el acolo a zis „*Unde mergeți?*”, eu și colegul meu am zis „*În Sibiu*”, „*No că merg și eu tot acolo!*”. Când am ajuns și noi, noaptea, în Sibiu și am vorbit cu șoferul, de ne-a întrebat: Unde stăm? Unde ne lasă? Am aflat cu toții că eu stăteam în Căminul 7, colegul meu la vreo 200-300 de metri, iar nenea ăsta undeva la jumătatea drumului între noi, nu erau prea multe case acolo. Atunci mi-am dat seama că acel călugăr era cu adevărat văzător cu duhul.

De multe ori am uitat îndemnul călugărului și m-am ars cu munca excesivă la ceva inutil, sau pentru ceva dubios. Nu zic că asta înseamnă că munca nu e pentru mine. Cred că înseamnă că la modul ideal munca trebuie să fie numai ca sprijin al altor virtuți și nu ca virtute în sine.

66. Floare de măceș

Floarea de măceș conține vitamina C, poate fi lăsată câteva ore sau peste noapte în iaurt. Poate pentru mine viața la sat, scrisul și cântatul poate să fie o poveste interesantă, să zicem de mentenanță și de ce nu, de succes. Poate pe profilul meu cu un trecut mai traumatizat ăsta e un pas spre succes, să am ocazia să mă vindec.

Sunt câteva mii aruncați afară de către industrie, în ultimii 3-4 ani, am auzit și povești tragice, poate numai de asta

sunt mulțumit și doar cu ce am. Altcineva nu trebuie să se mulțumească neapărat cu modelul meu, poate altcineva a reușit să plece la o firmă concurentă cu cea care l-a luat la șuturi, pe un salariu mai mare și își ia vitamina C din kiwi. Poate altcineva și-a făcut propria firmă și își ia vitamina C din grepfrut. Poate cineva și-a luat o pauză sau un an sabatic și își ia vitamina C din măcriș din curte de la părinți. E clar că nu ofer sau vând vreo soluție sau un șablon pentru a te descurca cu situația care este sau care poate veni.

67. Micul reset

Veșnicia mai este încă la sat, dar este bine ascunsă. Satul încă mai are potențial dar e la limită. Când m-am mutat inițial am avut impresia că satele sunt moarte. La fel cum și imperiile au inerție când sunt în declin la fel au și satele, plus că satele au multe sisteme redundante. Posibil că sunt într-un stadiu de hibernare, așteptând să treacă iarna grea a omeniei și poate chiar a omenirii.

Cu toate astea depopularea își spune cuvântul, vechile obiceiuri sunt înlocuite de obiceiuri noi, cu care trebuie să te înveți. Liniștea cositului și bătutul coasei erau muzică pe lângă bârâitul cositoarelor cu motor. La fel și tocatul toporului față de bârâitul drujbei. Țipatul sacadat de sirenă al gaterului nu se compară cu ritmul fierăstrăului. Liniștea plugului nu se compară cu gălăgia tractorului sau a motoutilității. Depopularea presupune că oamenii muncesc acum mai mult și că trebuie să folosească și cai dinăștia putere din exterior, ori electric ori cel mai adesea pe combustibil fosil. La fel și cărucioarele au fost înlocuite

de ATV-uri. Căruțele înlocuite de mașini de teren, deși căruțele, în particular cele cu cai, încă mai sunt viabile și probabil că nu vor dispărea niciodată, cel puțin aici la munte.

Grădinile s-au împădurit și pe potecile pe care mai demult erau oameni la cules de bureți și ciuperci acum umblă urșii. Vulpile acum nu se mai sfiesc de oameni și trec pe lângă tine fără să se teamă când coboară în sat pentru tura de noapte. S-a înmulțit numărul de atacuri ale urșilor asupra animalelor domestice și chiar a oamenilor. Viața acum e mult mai grea la sat decât era înainte și oamenii nu mai produc așa mult datorită lipsei rețelelor de schimb de muncă care erau înainte. Consumă și ei de la supermarket. Satul nu mai este clar primitiv ca în trecut unde avea loc pentru musafiri, acum trebuie să te implici, să muncești să îți faci o rețea de relații cu oamenii. Nu poți să stai de o parte să te relaxezi ca acum 25 de ani. Momentele de relaxare vin când te îndrepti de la o treabă către altă treabă, când te odihnești și iei o pauză de la muncă, în zilele de sărbătoare, apreciezi ideea de sărbătoare.

Nu prea mai sunt nunți și botezuri ci mai multe înmormântări și pomeni. Pensiunile mai fac un ban în plus din organizarea de pomeni. Aici m-a uimit că în ciuda declinului ăstuia grav, oamenii încă mai au un pic de grație în ei. Încă mai sunt primitivi. Ei știu că lucrurile nu stau bine și că lumea s-a înrăit. Faptul că încă mai sunt conectați la realitatea fizică dar și la realitatea spiritului, îi face spirituali. Faptul că încă mai sunt oameni care se pricep la tot felul, ei creează un potențial, ca atunci când ceva nu merge să fie cineva care repară ceva. Ca atunci când ceva nu merge și nu poate fi reparat să facă un sistem imunitar în jurul lui și să-l ignore.

Cei care nu cunosc au impresia că natura există fără om, locurile care s-au împădurit brusc nu au devenit mai naturale, ci au devenit mai puțin naturale, potecile pe care le făceau oamenii le foloseau și animalele. În general așa funcționează, am refăcut 2-3 poteci care se stricaseră și animalele încă mi le păstrează funcționale. Desigurile de mărăcini sunt bariere pentru animale sau chiar pot sfârși blocate în ele, ca într-un laț, dacă se înfig în ele urmărite de ceva. Vreascurile care erau culese acum se acumulează riscând ca pădurea să ia foc pe viitor. Sunt mii de microelemente din astea ecologice pe care oamenii le aduceau în favoarea ecosistemului, pe care cei care fac ecologie pe baza cărților din librării nu le înțeleg. Omul satului nu era ofensiv pentru natură, era parte din ea. Anumite elemente din elită refuză să înțeleagă că omul e parte din natură datorită unei mizantropii mascate ca maltusianism. Că grija elitelor pentru natură nu e autentică se poate vedea lejer în miile de zboruri pe care le fac în avioanele private în dragostea lor pentru AI. E știut că centrele de date consumă enorm gaz natural prin generatoarele și turbinele care le alimentează, cantități enorme de apă, poluează atât de mult fonic încât distrug fauna locală prin vibrațiile lor sonore de joasă frecvență, sunt un coșmar ecologic.

Cu toate astea prezența în natură te obligă să descoperi aceleași ritualuri, să faci ceva, să supraviețuiești și chiar mai mult să viețuiești, satul nu te tolerează prea mult cu implicarea superficială a supraviețuirii și îți va cere mai mult, să viețuiești să te ridici, are un barem de acceptare.

Pentru cineva din oraș ar putea fi imposibil să locuiască la sat 7 zile din 7. Eu m-am adaptat greu și nu pot să zic că funcționez la maxim și la mine e a treia mare tentativă de

mutare dinspre oraș spre sat, cu multe incursiuni de scurtă durată. Majoritatea celor care vin dinspre oraș spre sat și au locuințe la sat își țin încă locuința la oraș ca locuință principală și stau la țară în sistemul de casă de vacanță.

Nu aș recomanda cuiva care nu are un grad de răbdare, toleranță, inițiativă și ceva îndeletniciri, să se mute la țară, căci și-ar face viața un calvar.

„*Omul sfîntește locul*”, iar satul poate fi primitor în măsura în care ograda cuiva poate fi primitoare pentru cel care se ocupă de ea. În primul rând, câinele îl cunoaște și totul funcționează doar dacă omul se mai trezește de dimineață ca să facă totul să meargă. În al doilea rând poate fi primitor pentru musafiri, doar dacă totul merge bine. Poate satul nu mai e la fel de primitor pentru cei care vin din oraș, dar nu din răutate ci din limitarea de resurse. Poate nu mai e la fel de primitor ca înainte nici pentru locuitorii lui permanenți, ai satului, din aceleași motive. De unde să mai fie primitor? Nu asta s-a dorit? Sătenii erau primitori cu surplusul din agricultura de subzistență, nu s-a dorit eliminarea ei? Acum că nu mai există, nu mai există nici surplus. Cei care fac agricultura modernă ca și afacere au investit capital, dacă au surplus au și costuri, nu mai pot să fie primitori că au cheltuieli, la fel și cei de la pensiuni sunt nevoiți să facă nota de plată la final. Nu asta s-a vrut, „*automatizare*”? „*Capitalism*”?

Dacă într-adevăr teza mea e corectă și bula AI și toată zarva din jurul ei este echivalentul perestroikăi, atunci vom avea o mare surpriză să descoperim faptul că suntem mai puțini, colapsul demografic o să pice ca un dezavantaj. Consumul energetic are un coeficient de corelație aproape de 1 cu PIB-ul, 0,94 sau ceva pe aproape, având în vedere eșecurile geopolitice care se joacă cu punctele vitale și cu energia.

Un colaps energetic, suprapus cu un colaps financiar, va rescrie puternic realitatea și prioritățile economice. Un colaps economic va afecta orice colț al lumii inclusiv satele, sau poate chiar mai ales satele. Locuitorul satului modern e destul de dependent de un venit din exterior. În sate adaosul comercial poate să fie mai mare, datorită transportului, lipsei concurenței etc.

Am putea să descoperim, ceea ce satul descoperă deja la marginile sale extreme, că atunci când nu mai ai energie orice aveai de-a gata va trebui ori să îl faci de unul singur, ori să ceri ajutor dacă ai de unde ori să îl lași de izbeliște. La fel cum atunci când ești dat afară descoperi valoarea prietenilor și faci și bilanțul corect al celor pe care îi ai cu adevărat, la fel probabil că se va întâmpla și în cazul unui colaps în stilul celui sovietic din anii '90.

68. Ograda vecinului

Nu conta că poate uneori Uniunea Sovietică avea și dreptate în privința unor chestiuni imperialiste ale Vestului, pentru că nu și-a aranjat bine treburile interne URSS a colapsat. În general într-o coliziune obiectul care cedează primul preia tot impactul. În coliziunea ideologică URSS a pierdut și atunci învinsului i s-au adus aminte toate păcatele și și-a pierdut toată reputația.

SUA și UE acum critică pe toată lumea sunt cu ochii pe toată lumea. Ele sunt în conflict ideologic cu restul lumii „nealiniat”, de pe o poziție de superioritate morală. Poate au dreptate, poate nu, doar că și dacă au dreptate, dreptatea nu ține de foame.

Există doar un singur criteriu pe baza căruia pot să văd o lovitură internă pe care o va primi Occidentul și care e autoprovocată.

Orice civilizație, imperiu sau stat, e susținut de elitele creatoare. Elitele creatoare în Occident sunt împărțite în două, clasa managerială care distribuie creativ resursele și e cea care exploatează a doua componentă de elită, pe cei care sunt cu adevărat creativi și rezolvă problemele. Cu cât clasa managerială a avut mai mult acces la putere cu atât a devenit mai puțin creativă.

Cei din urmă au mai puține resurse financiare și acces la putere, acestea sunt intermediare de clasa managerială. Clasa managerială acum e oarecum parazită pe seama adevăratei clase creatoare. Atunci când nu exista parazitism, exista o simbioză și niciuna nu funcționa istoric în capitalism fără cealaltă, decât rar și numai într-un singur sens și nu la scară mare.

Adică cei care dormeau peste probleme și găseau soluții creative a doua zi de dimineață, își făceau propria afacere, convingeau niște investitori și mergeau pe cont propriu.

Clasa managerială a observat că automatizarea și cunoașterea procedurală și operațională puteau rămâne cu valoare și când plecau acești oameni creatori și atunci s-a mers exclusiv pe acumularea acestora și aici managerii au putut extrapola că și ei pot merge pe cont propriu numai cu automatizare și cunoașterea procedurală. Dar premiza este falsă, pentru că din punct de vedere fizic și matematic întotdeauna în orice automatizare va interveni o anomalie, un accident, o excepție și atunci, deci nevoia de a găsi și rezolva o problemă nouă care nu a mai apărut până atunci. Deci e nevoie de și mai multă inteligență pentru a rezolva

problemele generate de inteligență.

Aici s-a creat o nișă care a fost vândută abil de cei care au avut un interes să câștige vânzând „o soluție”. Prima dată a fost outsourcing-ul (externalizarea), de data asta elitele creative din altă țară erau puse să rezolve problemele operaționale ce apăreau în aceste companii. Angajații externalizați erau puși să acumuleze cunoașterea procedurală, automatizarea soluțiilor și intervențiilor lor.

Documentarea și automatizarea sunt mantrele outsourcing-ului. Dar tot nu au rezolvat dependența, pentru că nu se poate rezolva, chiar dacă aceste servicii erau de calitate relativ bună și la un preț mai mic. Odată încheiat contractul de outsourcing, automatizările și documentația nu mergeau prea departe. Pentru că universul oferă entropie pozitivă și prea multă automatizare nu este posibilă fără mentenanță. Iar documentația devine depășită și nu se mai potrivește contextului.

A doua „soluție” și anume, inteligența artificială are aceleași limitări ca și automatizarea și cunoașterea procedurală și în plus de acestea are și probleme de calitate și „halucinații”. Limitarea tehnică a inteligenței artificiale este că nu poate veni cu soluții noi, iar când vine cu soluții vechi, nu tot timpul se potrivesc, iar uneori sunt inventate, halucinate și nu ai nicio modalitate să știi care-i care. Într-un sens AI-ul e chiar mai prost calitativ decât outsourcing-ul.

Dintr-un oarecare motiv, cel mai probabil managerii au vrut mai mult pentru ei și mai puțin pentru ceilalți, s-a produs la un moment dat un divorț între manageri și cei care rezolvau probleme de sub ei și ideea că cei din urmă ar putea fi înlocuiți a picat mânășă clasei manageriale.

Din perspectiva tezei pe care o propun, cum este tratată elita asta intelectuală creatoare care susține tehnosfera: inginerii, proiectanții, inventatorii, etc dar și cu un oarecare decalaj, medicii, arhitecții etc, este principalul turnesol al unui colaps intern.

Să luăm câteva exemple, dar limitate, din cunoașterea proprie, pentru că nu am acces la o lucrare extensivă pe tema asta, știu din experiența mea că colegi de-ai mei ruși care trăiau în Occident au început să se întoarcă în Rusia. Am văzut articole similare despre ingineri chinezi care decid să se întoarcă, acum nu am făcut o cuantificare dar dacă într-adevăr e un fenomen atunci ar putea fi un semnal de alarmă. Media rusească, iraniană și chineză prezintă cazuri din acestea de întoarcere a elitelor și avertizează pe cei rămași de riscul persecuției în Occident. China amintește de multe ori cazul sechestrului directoarei Huawei în Occident.

Dacă luăm cazul României, cazul meu sau cel al altor colegi îmi spune că România se întoarce iarăși la un trecut sinistru, în care să fii intelectual e din nou riscant pentru stomac. Dacă Occidentul în sine a ajuns în zona în care să nu fii de acord cu șabloanele mentale te face dizident, atunci ăsta e în sine cel mai riscant moment.

Online în comentarii sau uneori chiar în articole de presă, programatorii sunt luați la mișto și trimiși să facă șaorma, să vândă la Lidl sau KFC, la videochat, etc. În discuțiile online, pentru cei care nu au acum un loc de muncă, când e vorba de angajator, contează mai puțin țara pentru care lucrează decât domeniul în care lucrează. Astfel mulți ar evita să lucreze în domeniul militar sau să zicem pentru jocuri de noroc, dar ar lucra pentru o companie mediocră și un salariu mai mic dar care are mai multă

stabilitate. La polul opus sunt și cei care ar lucra și pentru o multinațională care are centrul în Rusia, sau China atât timp cât obiectul afacerii respective este unul etic. Există migrație economică din România spre China de exemplu dar probabil infimă. Atât timp cât România își pierde specialiștii contează mai puțin că îi pierde pentru Danemarca sau China, sau îi pierde pentru corul bisericii.

La nivel de discurs Occidentul când vine vorba de AI, merge pe varianta înlocuirii oamenilor, „*angajații de birou vor fi pulverizați*”, „*programatorii vor fi șomeri*”, „*profesorii vor fi înlocuiți de AI*” etc Nu am văzut ceva similar în abordarea rusească sau chinezească, vizavi de programatori, profesori, etc. Ba mai mult chiar, China a aprobat legislație care să protejeze angajații de a fi înlocuiți cu AI. Chiar dacă legile respective nu au putere, la nivel de discurs public măsura legislativă poate să facă o mare diferență.

Cel puțin din accesul limitat pe care îl am din presă, Orientul încearcă să coopteze această clasă cât mai aproape de centrul politic. Și aici nu vorbim doar de Rusia, China, Iran etc, cu care Occidentul e acum în conflict. Să luăm ca exemplu și Dubai și facilitățile oferite acestor clase, sau Singapore. Sau chiar Coreea de Sud și Japonia care se împart și ele undeva la jumătate între abordările agresive occidentale anti-angajat și declarații mai rezervate. Țări mici ca Georgia și Serbia încearcă și ele mai degrabă să atragă talent, făcând eforturi să atragă inginerii și o clasă creativă. Până și în Coreea de Nord, regimul îi curtează raportat la restul populației.

Acum clasa asta creativă a fost studiată și comportamentul ei macro este știut, este foarte rar combativă și preferă mai degrabă să migreze extern sau intern și să caute o nișă

unde să își manifeste creativitatea decât să lupte, preferă să producă în continuare în alte condiții decât să acapareze sau uneori chiar decât să lupte să păstreze ce au creat. Deci statul, imperiul, civilizația, în mare, nu se poate aștepta de la ei să aibă niște dușmani interni combativi. Pentru că creativitatea le va da posibilități de exprimare în aproape orice condiții aceștia preferă să plece sau să se dea la o parte.

Să luăm din punct de vedere magic, dacă statul magician leagă (vinculis), atunci minoritatea asta creativă se poate oricând dezlega (solvere), pentru că orice este legat poate fi dezlegat... Dacă e să ne uităm doar în zona artistică sau chiar și în alte cazuri, oamenii din zona asta preferă mai degrabă să o ia razna, să moară de supradoze, etc decât să fie prinși de sistem în termeni neacceptați de aceștia. Exemplul dat e în extremis, dar cred că e concludent. Această minoritate are mai degrabă tendința de a parca în escapism decât în fanatism.

Să luăm un alt subset evident, toate sistemele de apărare sau control cibernetic ale corporațiilor sau statelor, au fost folosite de hackeri ca vulnerabilități, hackerii s-au situat deasupra lor. Astfel defensiva cibernetică este imposibilă fără a avea și hackeri. Inclusiv companiile au și hackeri pe poziții ofensive pentru a găsi și testa vulnerabilități dar și pe poziții de fortificare pentru a le rezolva.

În cazul PR-ului, propagandei sau atacului de imagine, clasa asta a demonstrat cu succes că poate să preia, să deturneze sau să submineze orice, de la meme, la controlul discursului.

Cineva specula că felul cum sunt tratați cei care excelează e și principala cauză pentru care generațiile care urmează

au rezultate submediocre și mediocre în educație, astfel că deși ar avea potențial ei nu au implicare. Văzând că în societate excelența nu e apreciată și recompensată tinerii care au potențial refuză să-l actualizeze. Preferă să se situeze intenționat sub barem, dacă prețul succesului nu este deloc atractiv.

Pe niciunul dintre magicienii imperiului, John Dee, Francis Bacon, etc sau pe niciunul dintre cei pe cont propriu ca Giordano Bruno, nu-l văd să considere că ținta principală a legăturilor (vinculis) în societate sunt cei din zona minoritară, inteligenți, creativi, etc, ci ei se referă la restul maselor.

Pe de o parte Comunismul și Fascismul au demonstrat clar cât de repede te prăbușești dacă începi să forțezi și să persecuți clasa asta. Cum zicea John Michael Greer, *„Una dintre lecțiile istoriei este că aproape nimeni, în special cei ce guvernează, nu învață lecțiile istoriei”*. Eu nu înțeleg strategia Occidentului, dar o să fie *„interesant”* de urmărit.

Odată scăpați de inhibiții, patronii o să înceapă și cu celelalte clase care se pot crede acum în siguranță. De exemplu compania Bolt după ce a dat afară programatorii cu un an înainte, anul ăsta a dat afară și tot departamentul de resurse umane, *„pentru că crea numai probleme”* cum a menționat șeful Bolt.

Dinamica asta economică din Occident nu a scăpat din vedere nici altor observatori, John Michael Greer o numește lenocrație, de la latinescul leno care înseamnă proxenet, adică *„conducerea, guvernarea proxeneților”*. Guvernarea proxeneților, un sistem în care intermediarii parazitari, susținuți de stat, se interpun între producător și consumator pentru a extrage o cotă din tranzacții fără a

adăuga valoare. Autorul termenului se referă mai mult la sectorul public și cum tratează sectorul public clasa productivă. Dar se aplică și în sectorul privat. Oricine a lucrat cu birocrăția românească din sectorul public sau în sectorul privat în outsourcing înțelege exact ce înseamnă lenocrația. Dar cred că tot John Michael Greer o definește mai clar: *«Numesc „lenocrație”, forma de economie politică în care proxenetismul este modelul dominant al activității economice, iar cea mai mare parte a banilor din societate se face tratând munca productivă așa cum un proxenet își tratează prostituatele.»*

Oare nu e o lecție validă din comunism că deși populația nu a fost prietena intelectualilor, nu a fost într-un final nici prietena elitelor comuniste?

69. Totul va fi bine

Tribul de amerindieni Hopi folosea același cuvânt pentru fericire și pentru viitor.

70. Anamneză

Rămâi adevărat!

71. La final

Toate filmele au final fericit pentru că nu ești tu acolo. Mai puțin când ai vrea să fii.

72. Idei idioate

Eric Berne și Gregory Bateson au arătat că relaționarea și comunicarea defectuoasă pot genera boli mintale. Industria: *«hai să facem un robot care halucinează, să comunice și să relaționeze!»* Presa: *«Oare de ce sunt atâtea cazuri de psihoză generate de AI?»*.

73. Biciclist al istoriei

Dintr-un jurnal mai vechi: *„Istoria nu e un asfalt nou, istoria e denivelată la curbe, unde marile camioane sunt nevoite să pună frână și încrețesc asfaltul istoriei.”*

74. Aplaudacii

Îmi aduc aminte dintr-un comentariu despre americanii de la OSS (precursorul CIA) încercând să învețe din utilizarea antropologiei ca armă la sovietici, explorând ideea ca structurile guvernului să participe la ritualurile tradiționale ale triburilor din componența sovietică astfel încât treptat ritualurile vor deveni cu rol de spectacol și triburile respective vor încerca să intre în grațiile

spectatorului.

75. Sunetul muzicii

Dintr-un jurnal vechi: „*Adevărul se revelează prin rezonanță.*” Adevărul e muzical.

76. Armonizare

Dintr-un jurnal vechi:

„Bards, poets and seers,

didn't have a pen,

they had a mouth and again”

Barzi, poeți și zodieri,

N-aveau stilou,

Aveau doar gură și din nou.

77. Premiu de participare

Găsesc într-un jurnal de acum 10 ani câteva gânduri despre precursorul AI-ului, „*Deep Learning*” printre care: «*dacă algoritmul produce ceva care depășește înțelegerea umană, atunci acesta e imposibil de validat*». În 2026, avem modele care sunt imposibil de validat, dar în care se investesc mii de miliarde. Ele nu au niciun randament al investiției, nici măcar nu poate fi măsurat, dar în schimb au

teste de „performanță” făcute special pentru AI. Ca AI-ul să se joace cu ele acolo în cutia cu nisip. Gluma e că AI-ul e antrenat să treacă aceste teste de performanță. Aceste teste sunt în setul de validare la antrenare. E ca și cum ai face publice problemele de la bacalaureat pentru anul viitor.

78. Ce fac butoanele astea?

Găsesc într-un jurnal mai vechi: „*Există din ce în ce mai mulți oameni ce sunt în stare să îți bage bețe în butoane doar ca să vadă ce se întâmplă*”. Stai să vezi când se vor plictisi și vor afla că acum totul are butoane.

Anexă. Tabel de corespondențe:

Capitol	Arcan Tarot
1. Beciul cu terasă la etaj	Magicianul
2. Grajdurile lui Augias	Roata Norocului
3. Cabina de telefon	Diavolul
4. AI-ul și inteligența artificială, cincinul și perestroika.	5 de monezi
5. Jurnalistul unui jurnal fără jurnalist	Turnul
6. Ploaia care va veni	Justiția
7. Makarenko reîncarnat...	Spânzuratul
8. Gândirea nouă. Originile amețelii.	7 de cupe
9. Răutatea te face prost	5 de săbii
10. O mie de ochi.	Judecata
11. Amfetamine la mine	Nebunul
12. Comandare e meglio che fottere!	Rege de săbii
13. Economia atenției	Carul
14. Lotte și Goethe	Luna
15. Lotte la corporație	Regina de cupe
16. În ce direcție se învâрте balerina?	Împăratul
17. Margarină	2 de monezi
18. AI, Internet, meme și divinație!	Marea preoteasă
19. Corul bisericii	Steaua
20. Sfinții nu mănâncă oameni	Eremitul
21. Lotte la ea acasă	Lumea

...continuare de pe pagina anterioară

Capitol	Arcan Tarot
22. Psihoza AI	9 de săbii
23. Ceața războiului	2 de săbii
24. Solve et coagula	10 de săbii
25. Cenzura transcendentă și cenzura imanentă	1 de săbii
26. Control tehnic de calitate	Forța
27. Proiecție artificială	Moartea
28. Jocuri finite și jocuri infinite	Soarele
29. Calitate versus cantitate	8 de monede
30. Paranormalul și sovieticii	5 de bâte
31. Consecințe	8 de bâte
32. Slugă infidelă	7 de săbii
33. Cel mai jos nivel	3 de săbii
34. Hiperinflație	4 de monede
35. Ziua îndrăgostiților	Rege de monede
36. Obsesiile elitelor, prea mulți sau prea puțini	Împărăteasa
37. Gică contra	Rege de bâte
38. Costuri irecuperabile	7 de monede
39. Cu chef de dragoste	2 de cupe
40. Drumul lui Cormac McCarthy	6 de săbii
41. Toleranța ortodoxismului	Hierofantul
42. Mai mult decât poți duce	10 de bâte
43. Colecționarii de abțibilduri	9 de cupe

<i>...continuare de pe pagina anterioară</i>	
Capitol	Arcan Tarot
44. Vrei să dormi și dormi	4 de săbii
45. Resurse umane	3 de monede
46. Puer Aeternus	Cavaler de cupe
47. Un șut în fund un pas înainte	1 de bâte
48. O ființă umană	Cumpătarea
49. Euridice	5 de cupe
50. Frică incertitudine și îndoială	8 de săbii
51. La spartul târgului	Valet de monede
52. Îngropatul și înmulțitul talantului	6 de bâte
53. Juma-juma	2 de bâte
54. Reverse brain-drain	10 de cupe
55. Îți aduce ursul înghețată	Rege de cupe
56. Înșirând cuvinte goale	1 de cupe
57. AI-ul poate fi util ca oglindă	Cavaler de săbii
58. Veșnicia s-a născut la sat	4 de bâte
59. Mândra	Îndrăgostiții
60. Ce au boșii cu programatorii?	9 de monede
61. Saltul	Valet de săbii
62. Contact cu realitatea	3 de cupe
63. Enshitification	6 de monede
64. Umbra Piteștiului	8 de cupe
65. Arbeit macht fraieri	9 de bâte
66. Floare de măceș	Regină de monede

<i>...continuare de pe pagina anterioară</i>	
Capitol	Arcan Tarot
67. Micul reset	1 de monede
68. Ograda vecinului	Valet de cupe
69. Totul va fi bine	3 de bâte
70. Anamneză	Regină de săbii
71. La final	4 de cupe
72. Idei idioate	7 de bâte
73. Biciclist	10 de monede
74. Aplaudacii	Regină de bâte
75. Sunetul muzicii	6 de cupe
76. Armonizare	Cavaler de monede
77. Premiu de participare	Valet de bâte
78. Ce fac butoanele astea?	Cavaler de bâte